לציונות–לסוציאליזם–לאחוות עמים

יום ו', א' באדר תשמ"ח, 19 בפברואר 1988 / שנה מ"ח מס' 13578 / המחיר 1.80 ש"ח כולל מע"מ

כמות הגשמים עברה הממוצע הרב־שנתי

בשלשת הימים הראשונים של פרק הגשם הנוכחי, שעדיין בעיצומו, ירדו כמויות הגשם הגדולות ביותר שנמדדו עד כה בהרי המרכז ולאורך מישור החוף.
בירושלים ירדו 63 מ"מ, בראש־צורים 116 מ"מ, בחפץ־חיים 90 מ"מ ובעזה 76 מ"מ.
מהמחלקה לעיבוד נתונים וייעוץ אקלימי בשירות המטאורולוגי נמסר, כי מהגשמים שירדו בימים האחרונים נוספו לכמות העונתית 10 — 20 אחוז בכל אזורי הארץ. כמות הגשם הגיעה לממוצע לעונה ובאזורים רבים אף עברה אותו בשיעור ניכר, עד 20 אחוז.
(עתי"ם)

לקראת בואו של שולץ בשבוע הבא — מחריף העימות בין לשכות רה"מ ושר־החוץ

שמיר: אין תוכנית אמריקנית והמערך מטעה
פרס: יש תוכנית מגובשת והליכוד בבעייה

בעוד לשכת רה"מ דואגת להפיץ ידיעות מרגיעות כאילו שולץ בא רק לשכנע „ובשום פנים ואופן לא לכפות הסדר", אומרים בלשכת שר־החוץ כי „מרידור ואולמרט כבר ניסו להכניס שינויים ביוזמת מרפי, אך נענו בשלילה" ● בינתיים נערך כל משרד לשיחות נפרדות עם שר החוץ האמריקני

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של „על המשמר"

לקראת בואו ביום ה' הבא של מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ לישראל מתחממת האווירה בין לשכת ראש הממשלה יצחק שמיר ולשכת מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס.

מקורות בלשכת שמיר מסרו אמש, כי בימים האחרונים מתקיימים מגעים רצופים עם ארה"ב, שבמהלכם נבדקים רעיונות שונים לקראת בואו של מזכיר המדינה.

לא תוכנית ולא בסייה

לדבריהם הבהירה ארה"ב לישראל, כי שולץ אינו מתכוון „בשום פנים ואופן" לכפות פתרון מדיני על ראש־הממשלה וכי שולץ ינסה רק לשכנע את שמיר ברעיונותיו, באמצעות דו־שיח. עוד הטעימו המקורות בלשכת ראש־הממשלה, כי בשלב זה לא מדובר

(המשך בעמוד 22)

„מבצע שולץ" — אלף שוטרים ינסו לכפות שקט במהלך הביקור

מאת כתב „על המשמר" בירושלים

„מבצע שולץ" — היערכותה של המשטרה לרגל בואו של מזכיר המדינה האמריקני בשבוע הבא, יהיה ללא תקדים. למעלה מאלף שוטרים וכמה מאות אנשי בטחון יגוייסו במיוחד כדי לסכל הפרות סדר והתפרעויות במזרח ירושלים, בשכונות ובכפרים הסמוכים לה. על המבצע ינצח תת־ניצב יוסף יהודאי, מפקד מרחב משטרת ירושלים. במשטרה צופים כי ראשי ההתנגדות הערבית בשטחים ינסו לעורר מרי מלווה בהפגנות רועשות, כדי למקד אליהם את התקשורת העולמית ובעיקר האמריקנית, שתבוא לארץ לרגל הביקור. לצורך „מבצע שולץ" יכונסו בירושלים שוטרים רבים שיבואו מכל רחבי הארץ. בדעת המשטרה לפתוח תחנות מיוחדות בריכוזי האוכלוסיה הערבית במזרח ירושלים ובפריפריה שלה.

מאת דורית גנון, כתבתנו לענייני מפלגות

אני לא יודע מה יהיו תוצאות שליחות שולץ. לליכוד יש בעייה רצינית. עם כל הכבוד לתקיפות, מ„נייט" אי־אפשר לעשות מדיניות — אמר אתמול מ"מ ראש־הממשלה ושר החוץ שמעון פרס בהופעה בפני חברי התקיים.

פרס הדגיש כי מפלגת העבודה מוכנה לפתוח במו"מ עם משלחת ירדנית־פלשתינית, ואמר כי הוא מציע להשאיר לירדן ולמצרים לקבוע את הנציגים הפלשתינים, שיהיו במשלחת. אנחנו גם מוכנים ללכת לוועידה בינלאומית אשר לא תכפה פתרון ולא תפעיל וטו על הסדר, ולא תוכל להתערב במו"מ ותהיה פתחה למו"מ ישיר, ואשר מטרתה להביא לכלל פתרון הבעייה הפלשתינית במסגרת ירדנית־פלשתינית.

(המשך בעמוד 22)

הסכם סודי על „ייצוג הדדי" נחתם בין רק"ח לאש"ף במוסקווה

דפנה ורדי, כתבת „על המשמר" בבריטניה

הסכם סודי על ייצוג הדדי נחתם בחודש אוקטובר האחרון בין מנהיגי אש"ף לבין ראשי תנועת רק"ח, כך נודע אתמול בלונדון ממקורות אמינים.

נחתם במוסקווה

אותם מקורות מסרו כי ההסכם נחתם במוסקווה ב־18 באוקטובר, כאשר מנהיגי שתי הקבוצות היו בברית־המועצות לרגל חגיגות שבעים שנה למהפכה. בהסכם נאמר כי אש"ף ייוצג בישראל על־ידי רק"ח ואילו בשטחים ובמדינות ערב תיוצג רק"ח על־ידי אש"ף. הן ערפאת והן חוואתמה חתומים על ההסכם.

לקראת הבחירות

הסכם זה בא כהמשך להצהרות המשותפות שפירסמו מנהיגי שתי הקבוצות לאחר שנפגשו במוסקווה. משמעותו יכולה להיות עידוד מצד אש"ף לערביי ישראל, בעלי זכות הצבעה, לתת את קולם לבחירות הקרובות לרק"ח. ההשפעה הגוברת של אש"ף בקרב ערביי ישראל, יכולה להיות משמעותית לרק"ח, אשר תוכל עתה לקוות לתמיכה גדולה הרבה יותר מהבוחרים הערבים.

שלושה נפצעו מידיות ביפו

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

שלושה בני אדם נפצעו אמש קשה עד בינוני מידיות שנורו בפרדס אבו־סייף ביפו. כוחות משטרה גדולים הגיעו לאיזור ומגן־דוד־אדום ריכז שבעה אמבולנסים סמוך לפרדס כדי להגיש עזרה לכל הפצועים. המשטרה חוקרת. עדיין לא ברור הרקע למעשה.

בעקבות עתירת צבן: בג"ץ תובע הסבר ל„כספים היהודיים" ● עמוד 24

האוצר עיקל את כספי קופ"ח ● עמוד 24

החייל הישראלי ומחיר הכיבוש

לאחר ההלם הראשון מן המתרחש בשטחים, חודרת עתה ההכרה בדבר מחיר ההתרחשויות. חלק ניכר מן המחיר משלם דווקא צה"ל. בעוד הגורמים הפוליטיים אינם מצליחים לקדם את התחום המדיני המוטל עליהם, נאלץ צה"ל להתמודד עם המציאות בשטח יום יום. ההתמודדות הזו גובה מחיר בכל הרמות, הן ברמה המבצעית והן ברמת האימונים. עתה מתברר, בעקבות סידרה של פירסומים ופגישות, ועל סמך דו"ח שהגישו פסיכולוגים לפי הזמנת צה"ל, שחלקים מחם פורסמו בעיתונות, שנגרם נזק נפשי בסיסי לחיילים עצמם, ובעיקר לחייל הסדיר. החייל שיסיים את שירותו לאחר חודשים ארוכים של פעילות בטיפול באוכלוסיה אזרחית בשטחים, הוא חייל אחר מזה שאנו מכירים.

לחיילים העומדים מול הפעילות הנדרשת מהם היום בשטחים שתי אפשרויות להתמודדות פנימית עם המצב. האחת היא להיסחף עם מה שנדרש מן הפעילות הזו, לפתח דפוסים של אלימות וחוסר רגישות, על־פי הדגם של „דה־הומניזציה של האוייב", המוכר מתקופות מלחמה. במקרים קיצוניים לא מעטים מגיעה ההיסחפות הזו להתעללות של ממש בערבים, ומעט מהאירועים האלה מגיעים לתקשורת. במקרה הזה מפתחת מלחמת השטחים קבוצות לוחמים חסרי רגישות וגבולות. האפשרות השנייה העומדת בפני החיילים ובפני הגורמים הממונים עליהם, היא מה שהוגדר גם בפי הפסיכולוגים „הגישה הנבונה", שאינה מעוניינת בחיכוך ובאלימות שלא לצורך. גם כאן משלם הצבא מחיר, כאשר החיילים הפועלים בשטח סובלים מקונפליקט פנימי, רגשי אשם, דימוי עצמי נמוך, וכעס על כך שעליהם לעסוק בסוג כזה של פעילות.

צבא הלוחם לאורך־זמן באוכלוסייה אזרחית מתקוממת, הוא אחר במהותו מצבא המופקד על מלחמה בשדה קרב. זהו צבא שדמות האדם־החייל שבו משתנה ומשתבשת. בהשלכה חוזרת, משנה צבא כזה את דמות החברה אותה הוא משרת. צה"ל היה בנוי תמיד על בטחון החיילים במטרות המלחמה ובאמצעיה, ועל חיילים ומפקדים בעלי רמה גבוהה של מודעות. אם מלחמת השטחים תפגע גם בכך, יהיה זה מחיר כבד נוסף על המחירים שאנו משלמים זה מכבר, תמורת שלטוננו בשטחים.

קינוק בג'בליה ושאטי: סלמס וגהינום

„ראיתי כבר עוני כזה בעולם, אך כאן הניגוד בין מצוקת המחנות לבין פריחת ההתנחלויות היא ללא השוואה — לפיכך ההתפוצצות באיזור היא מובנת", אמר מנהיג הלייבור הבריטית בביקורו ברצועה

ניל קינוק בבית־החולים „אל־אהלי" מתבונן בתפרים על בטנו של צעיר פלשתיני שנפצע בידי חיילי צה"ל (צילום: אוסנדרייבר/ ישראל סאן)

מאת עזרא אבירן, כתב „על המשמר"

ניל קינוק, ראש האופוזיציה בבריטניה, ביקר אתמול במחנה הפליטים ג'בליה ובמחנה שאטי, בחוף עזה, הנתון בעוצר. במחנה שאטי מנעו החיילים את כניסתם של אנשי התקשורת שליוו אותו.

„גיהנום" ו„סלאמס"

במסיבות עתונאים מאולתרות בחצר בית החולים „אל־אהלי" בעזה, הביע קינוק זעזוע ממראות מחנות הפליטים, והשתמש בביטויים „גהינום" ו„סלאמס". הוא ציין כי עוני כזה ראה אמנם בסלאמס בניו דלהי ובארצות אמריקה הלאטינית, אך כאן הקונטראסט קיצוני יותר בין מחנות הפליטים העלובים לבין היישובים היהודים, הנהנים מאיכות חיים גבוהה, והממוקמים בשכנות למחנות. הוא אמר כי אי־אפשר להמשיך כך תקופות ארוכות וציין כי במחנות כבר חיים שלושה דורות של פליטים. אנשים יוצאים לעבודה ב־4 לפנות בוקר, נוסעים שעתיים וחוזרים שעתיים, וכל מה שנשאר

(סוף בעמוד 2)

בנק ישראל תומך במס על ריווחי הון — התייצב לימין ששינסקי ונגד האוצר

אומר כי מיסוי מאוזן על הכנסות מעבודה ומהון עולות בקנה אחד עם הרפורמה ועם הצמיחה

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

בנק ישראל יצא אתמול בתמיכה גלויה ורישמית בהצעה להטיל מס על רווחי הון מנכסים פיננסיים, בסתירה מוחלטת לעמדת מנכ"ל האוצר, ויקטור מדינה, וסגן שר־האוצר עדי אמוראי. הבנק תומך בהמלצת ועדת ששינסקי להטיל מס על רווחי הון, אך הוסיף שיש מקום לשקול גם שיעור מס נמוך מהמומלץ על־ידי הוועדה.

בנק־ישראל גם ציין שעיתוי הפעלת הרפורמה במס־הכנסה, מחייב היערכות של רשויות המס. הבנק הזהיר שיישום חלקי של ההמלצות של ועדת ששינסקי עלול להגביר את העיוותים במערכת המיסים ולהגדיל את הנטל התקציבי. גם עמדה זו סותרת את עמדת האוצר אשר באופן לא רישמי מצדד בהפעלה חלקית של דו"ח ועדת ששינסקי.

מיסוי מאוזן

בנק ישראל ציין בהודעתו מאתמול שהקצאה יעילה של גורמי הייצור

(סוף בעמוד 2)

אומל/אקלים תקשורתי

הכתב, השגריר — והציטוט

אדוני השגריר. אני ממש מתנצל בפניך על שפרסמתי את דבריך במדויק, גם אם לא נעים לאוזן יהודית וישראלית לשמוע שהנאצים — סליחה, אמרת גרמנים — לא שברו לאנשים ברחובות את הידיים והרגליים, כפי שהדבר נעשה, אתה אומר, כיום בשטחים.

באקלים התקשורתי השורר כיום בישראל, קל, קל מאוד לעלות על הגל ולהאשים את העיתונאים. אבל אקלים זה הוא נחלתי כישראלי, ולא נחלתך כנורווגי. ממך ניתן לצפות לעמידה איתנה מאחורי דבריך, במקום גמגום שקרי שדבריך לא הובנו כראוי. מילא, פורסמה ידיעה שגויה בה אתה מצוטט, בעיתון אחד בלבד, היה לך קיים.

אבל חמישה כתבים שונים, אשר לא שמעו בדיוק אנגלית לראשונה ממך, ובכל זאת שבו ושאלו וביקשו ממך לחזור על הדברים כדי שלא יטעו בפרסום דבריך. שכולם יטעו, ועוד בצורה זהה לחלוטין? — ואני לא מדבר על כך שהדברים גם מוקלטים. עוד נחשוד שאתה מרמז על איזו שהיא קנוניה נגדך.

מיסטר אמבסדור, זוכר ששאלתי אותך אם מעשיהם של חיילי צה"ל, אם הבנתי אותך נכון, פחותים לדבריך ממעשיהם של הגרמנים בימי מלחמת העולם השנייה בנורווגיה? וזוכר גם מה ענית? שבשום אופן לא? לא נעים לי להגיד, אבל ההתכחשות הזו מזכירה לי הכחשות הקשורות גם כן באותה תקופה חשובה, מפי אישים אחרים בזמן ההוא. אדוני השגריר, הפעם קלעו העיתונאים בול. הפיספוס הוא כולו שלך.

קובי מנדל

בשטח/שכם

כיכר השעון, שעה 11.00

שכם, עיר הורדית, נשפכת משני ההרים אל תוך וואדי צר, ובליבו של הוואדי — הקסבה, שוק מעורב בבתי מגורים. בעשר ושלושים הרחוב הומה. מוכרי פיתות ועיתונים, רוכלי פירות, מוכר הטוס והתה. כמעט אין סימן לכך שהמקום הזה הוא אחד מחזיתות המלחמה, ורק לפני חמישה ימים נהרגו כאן שני אנשים במפגש אלים לאחר תפילות יום שישי.

שכם. מתח באוויר וכמה אבנים קטנות

לקראת אחת־עשרה, כאילו בלי עילה נראית, עולה המתח. קריאות בקשר בג'יפ הצבאי. אוטובוס מלא חיילים מגיע, מתרוקן, והחיילים נבלעים בכל פינות הכיכר. כמה חנויות נסגרות. מן החלונות מעל השוק מושלכות כמה אבנים קטנות. החיילים מתגודדים, מתקרבים אל הקיר.

מסביב נסגרת חנות אחר חנות. הסוחרים עוזבים את החנויות בחיוך מתנצל, במשיכת כתפיים. חבורה מקומית מצוידת בפטיש ומכשיר ריתוך מתקנת מנעולים שבורים. הכיכר שהמתח אדם מתרוקנת כמעט לגמרי. מחכים לאבן הבאה. אולי תבוא, אולי לא. זה יכול להיות כך כמה שעות, אומר המג"ד.

דוביק רוזנטל

על המשמר
רעל/מילכוד 22

וכאשר יענו אותו...

כמה מרענן לפגוש מפעם לפעם מחשבה מקורית, יוצרת. איך היינו מגיעים בכלל לבחון את סוגיית הנזק לטווח הרחוק שגורם העוצר ברחוב הפלשתיני, לולא בא ח"כ זיידן עטשי והאיר את עינינו? „אני מניח שאלה הסגורים 24, 48, 96 שעות ויותר, אינם חוזים כל הזמן בטלוויזיה": אמר ח"כ עטשי ומכאן תחזיתו הקודרת והחגיונית, כי גל לידות של פלשתינים זוטרים צפוי לנו בתום תשעה ירחים לעת העוצר הגדול.

מי היה מעלה על דעתו, כי במו אלותינו אנו מעודדים את הריבוי הטבעי בקרב אויבינו וגורמים לכך שבעתיד הלא רחוק (חמש שנים?) יצטרפו אלפים רבים של ילודי עוצר לפורעי הסדר, ויחייבו אותנו, בהטלות עוצר נוספות, דבר שיגביר את הילודה וחוזר חלילה.

המשך העוצר רע הוא, אבל גם ביטולו אינו מכשר טובות. שהרי אז יפרשו זאת אויבינו כאילו נחלו ניצחון וירבו בזריקת אבנים והבערת צמיגים, עד שלא יהיה מנוס מלהטיל עוצר ושוב חוזר חלילה.

מצב מביך. מה היה מציע פרופ' יובל נאמן על־מנת לצאת מהסבך אני יכול לתאר לעצמי. אבל אנחנו? אולי אפשר לשים להם משהו במי השתייה, לרסס מהאוויר? מישהו בכלל מקדיש לזה מחשבה?

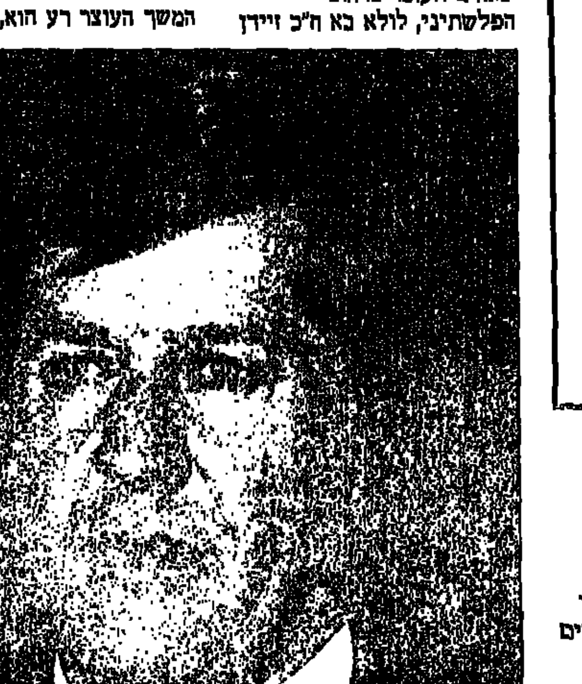
זיידן עטשי – נביא הילודה

לזד

בשטח / פסטירמו

אולטרה־סגול בראווין

במרחק כביש פקוק אחד מתל־אביב, עם גשם מגרגר וערב שיורד עליך בכבדות, שרו אתמול ילדי־נוער את „הפסטירמו" השמיני. בי"ס רמז ביהוד קיים זו השנה השמינית תחרות כשרונות צעירים מיוחדת במינה. הפקה סטייל־מקצועית, עם כוריאוגרפיה, שירים, קטעי קישור והרבה. אולטרה־סגול בראווין מהבהב. תוצרת אמנותית — כולה פרי ידם וקולם הכשרוניים של תלמידים מכיתות ו' עד ח'. אפילו פלייבק אוריגינל בתפקיד רקע יציב לקולות בתוליים היה משכנע.

מעולה חינוכית, אומרים המחנכים ומחככים ידיהם מעל שולחן ערוך מיני עוגות מוקרמות, נצר לנדיבותם של הורים. לכל עוגה מחיר ולכל מחיר מטרה: למלא את קופת בית הספר. כי השנה שם לו בית הספר כיעד פיננסי־חינוכי קניית מערכת הגברה. הכניסה עלתה לכל מעוניין חמש ש"ח ובסוף ספרו משהו כמו 3,500 ש"ח.

על הבמה התנועעו, לסירוגין, התשובות האהוד־בנאיות והיהודית־רביציות של יהוד. ידיים ורגליים חיברו קואורדינציה כשהם מפזרים אל הקהל מילות שיר מקוריות — „תקוה ושלום וחברים יש לכולם... בואו נחיה ביחד לא לבד..." — ורק הרוקנרול עם אקורדים בין־לאומיים לא חייב משמעות מקומית מובהקת. פוליטיקה עדיין גדולה עליהם.

ילדי־נוער מוכשרים, לעיתים עד מאוד, אפילו אם רק להורים הביאו אתמול כבוד.

אלישבע איילון

[illegible] / או אור השבוע

„דבר אחר לגמרי"

סיפורת

● סומרסט מוהם: „עוגיות ושכר"; מאנגלית: אליעזרה איגיזקוב; זמורה, ביתן — מוציאים לאור; 19.90 ש"ח.
● כרמלה רעם־לכיש: „היומן 1947 — 1948"; איור: אבנר כץ; אלפא/ זמורה, ביתן־ מוציאים לאור; 19.90 ש"ח.
● אמה טנאנט: „אשה הישמרי מאשה"; מאנגלית: רויטל סומך־גולדריין; זמורה, ביתן — מוציאים לאור; 19.90 ש"ח.
● רלף אליסון: „האדם הבלתי נראה"; מאנגלית: אורי בלסם; זמורה, ביתן — מוציאים לאור; 32.50 ש"ח.
● רינה ליטוין: „ואלה מארץ סינים"; מסדה.
● ג'.ד'. סליגנר: „פראני וזואי"; כנרת.
● דניאל קיז: „צ'רלי"; מאנגלית: דן שליט; מסדה.
● אלן סיליטו: „מחוץ למערבולת"; מאנגלית: צפנת ירון, מודן.
● קולין מק קולוג: „נשות מיס'אלונגי"; מאנגלית: שרה בר; מודן.
● סמי אלקיים: „בידון למאסר עולם"; ספרית פועלים; 15 ש"ח.

עיון

● „דבר אחר לגמריי"; משתתפים: דני קרמן, איציק בן־נר, יאיר גרבוז, אהרון שמיר, שלמה ניצן ותרזה אייזנברג; עם עובד.
● שלום חולבסקי: „בסופת הכליון"; יהדות ביילורוסיה המזרחית במלחמת העולם השנייה; ספרית פועלים/ מורשת/ האוניברסיטה העברית.
● לינדה שירס־לנארד: „אשה פצועה"; פסיכולוגית יונגיאנית עוסקת ביחסים הפגומים בין אבות לבנות; מאנגלית: חניתה רוזנבליט; מסדה.
● משה מולדבסקי: „על הסוס"; סיפורו של שוטר עברי בקרב הבדואים; משרד הביטחון, הוצאה לאור/ סדרת סנונית; 15 ש"ח.
● „אבא קובנר — מבחר מאמרי ביקורת על יצירתו"; ליקט וצירף מבוא: שלום לוריא; הוצאת הקיבוץ המאוחד/ קרן ת"א לספרות ואמנות.
● „המלחמה בטרור ומדיניות הביטחון של ישראל בשנים 1979 — 1988"; עורך: זאב קליין; תעוד התקופה לאחר הסכם השלום עם מצרים; פורמט אלכומי; הוצאת רכיבים.
● ירון ליכטנשטיין: „קרב מגע"; מדריך להגנה עצמית; מודן.
● אמרי שפר: „החיים וטעמם", „אהבה ואוהבים", ליקט: יוג'ין רורסה; מאנגלית: דפנה לוין; מודן/ ספרי שרה פרידמן.
● שאול מייזליש: „אין שלם מלב שבור"; אמרות הרבי מקוצק; מודן.

ילדים ונוער

● רחל גורדין: „ידידי ראו"; איור: פפי מרזל; מסדה/ שעת קריאה.
● אנציקלופדיה מסדה לפעוטות.

סומרסט מוהם הצעיר: „עוגיות ושיכר"

● ימימה אבידר — צ'רנוביץ: „צוותא בטרנינג"; איור: רינה גבירץ; מסדה/ שעת קריאה.
● טד יוז „איש הברזל"; מאנגלית: עדולה; איור: אנדרו דוידסון; מסדה.
● דרור זיו: „על כרורים קטנים וגדולים"; איור: נעמה גולומב; מסדה.
● „קורות עם ישראל לקורא הצעיר"; עורכים אילנה שמיר ושלמה שביט; מסדה.
● מירי ברוך: „סיפורי ירושלים"; איור: חיים רון; מודן.
● גלילה רון־פדר: „מכתבים לילד אחר"; דגן.
● זרבובים: „שערוריה בזרבוביה" ו„קשקוש ודגי הזומזום"; 2 ספרים + קלטת; מאנגלית: שפרירה זכאי; מאור/ מירן.
● „משיר לשיר"; מבחר שירים לילדים; עורכים: גלעד בן שך ואמנון שילוני; מודן.
● אוסקר ויילד: „הנסיך המאושר"; איור: ליאת בנימיני־אריאלי; מאנגלית: אהרון בה־תמוז/ מודן.
● לויז קיפניס: „עיזה פזיזה"; איור: ליאת בנימיני־אריאלי; תמוז/ מודן.

ש"ע"ח

עורך „עמודאחורי": אפי לנדאו

הקומוניסטים מתנערים מתדמיתם הלא־אלימה

בטאון המפלגה הקומוניסטית הישראלית בערבית „אל איתיחד" כותב היום כי „שלטונות הכיבוש, במטרה לפלג את הכוחות הפטריוטים בשטחים הכבושים, המלוכדים ללא הבדל אמונה דתית, השקפה פוליטית והשתייכות ארגונית, החליטו לנקוט בשיטה חדשה־ישנה, של כזבים ועלילות על הקומוניסטים, כדי לגרום לפילוג וסכסוכים בינם לבין הכוחות הפטריוטים הפלשתיניים." הבטאון מביא כדוגמה את הכתבה של אהוד יערי על הכפר סלפית ב„מבט", שלשום בטלוויזיה. העתון אומר כי זו כתבה מסולפת, והאנשים המופיעים בה אינם מוכרים בכלל כקומוניסטים, וגם הסיסמאות על הקירות לא נכתבו ע"י קומוניסטים והן מפוברקות. כזכור סיפרה הכתבה כי בסלפית, בה שולטת המפלגה הקומוניסטית, הוחלט על מאבק בלתי אלים, ללא יידוי אבנים ומחסומים. (שע"ח)

„מנהיגים אחים אנחנו" – ראשי הלייבור (קינוק) והעבודה (פרס) בפגישתם אתמול בירושלים

(צילום: זמיר)

קינוק בג'בליה

(סוף מעמוד ראשון)

להם בחיים הוא לאכול משהו ולישון, וחוזר חלילה.

„אי־אפשר להחזיק אנשים בתנאים כאלה וישראל, שהיא בעלת דימוי של ארץ דימוקראטית, מודעת לכך. ההתפרצות באיזור מוכנת". לשאלה אם בריטניה מוכנה לעזור במצוקת הפליטים אמר כי בריטניה עזרה במידה מסויימת אך העזרה העיקרית חייבת לבוא בסיוע בינלאומי ובהסכם עם הפלשתינאים.

קינוק בשטחים — בעמודים הראשונים

דפנה ורדי, כתבת „על המשמר" בבריטניה

לונדון. — תמונתה של הגברת קינוק המזועזעת מביקורה בבית־החולים בשכם הופיעה אתמול בעמודים הראשונים של כמה מעתוניה המרכזיים של בריטניה, בצרוף הערותיו של בעלה, מנהיג מפלגת העבודה הבריטית, אשר לא עמד בהבטחתו שלא לצאת בהצהרות לפני סיום ביקורו באזור. ה„טיימס", פירסם אמש מכתב של ארמונד דה רוטשילד המציע גישה חדשה ו„חיובית" לבעיות הצפיפות ברצועת עזה. במכתבו מציע אדמונד דה רוטשילד שהבנק העולמי ומקורות בינלאומיים אחרים יתרמו כספים כדי להפוך את האזור ליחידות חקלאיות, אשר יתפרסו על כל אזור אל עריש. הוא מציע לספק יחידות מגורים ושטחים חקלאיים ל־17,000 משפחות אשר יתפרנסו מחקלאות וישת־משו במים מותפלים מהים התיכון.

● אליעז ברוך אברהמי, המכהן בתפקיד ראש ענף ייעוץ וחקיקה בפקליטות הצבאית, יכנס בימים הקרובים לתפקידו במחלקת החקיקה של משרד המשפטים כממונה בכיר על חקיקה ויועץ לשר.

סניורה: מוכנים לוויתור עצום — מדינה פלשתינית מפורזת לצדה של ישראל

מאת ארנון יפה, כתב „על המשמר" בצרפת

פאריס.— „אני הוסמכתי ע"י אש"ף לתווך בין הפלשתינים בשטחים לממשלות המערב, וכן לקיים יחסים עם ישראל", אמר אתמול חנא סניורה בראיון ל„נובל אובזרבטור".

סניורה אמר כי אש"ף הכיר בישראל בעקיפין, בסדרות החלטות. „אנו מבינים את פחד הישראלים וצרכי הבטחון שלהם, משום כך אנו מוכנים מעתה לשקול מדינה פלשתינית מפורזת לצד ישראל. זה ויתור עצום מצידנו", אמר סניורה והוסיף: „אנו חייבים לדמיין פתרונות שעד כה היו בלתי אפשריים. ארצות־הברית צריכה להכיר בזכות הפלשתינים להגדרה עצמית, וברית המועצות צריכה לשפר יחסיה עם ישראל".

סניורה לא פסל את רעיון האוטונומיה. לדבריו יש ליצור בכל מחיר תנאים של דו־קיום בשלום, וחילופים בין ישראל למדינה פלשתינית בעתיד. הבחירה היא בין אפשרות זאת לבין הרס הדדי.

● הארכיון בברלין, שבו מרוכזים המסמכים של תקופת שלטון הנאצים בגרמניה, שנוהל עד־כה על־ידי אמריקנים, יועבר לידי שלטונות גרמניה המערבית — על כך הודיע אתמול דובר הממשלה הפדראלית.

בניגוד לרצון ההנהגה — לא יהיה כפל תפקידים בעבודה

בהצהרה חשאית במרכז הוחלט להמשיך באיסור

מאת דורית גמן
כתבתנו לענייני מפלגות

ברוב זעום החליט אתמול מרכז מפלגת העבודה להמשיך באיסור כפל תפקידים של חברי־כנסת.

בהצבעה חשאית שנערכה הצביעו 338 בעד איסור כפל תפקידים ו־318 תמכו באישור כפל תפקידים.

סטירת לחי לצמרת

תוצאות ההצבעה מהוות סטירת לחי קלה לראשי המפלגה, ובראשם לשמעון פרס ועוזי ברעם, אשר המליצו לבטל את האיסור על כפל תפקידים. מול ההצעה להשאיר את האיסור עמדה הצעת פשרה לאפשר קדנציה אחת של כפל תפקידים, אך כאמור היא נפלה ברוב זעום.

באותה ישיבה אישר מרכז מפלגת־העבודה את ההסכם עם תנועת „יחד" וכן את התקנון ל־בחירת המועמדים לבחירות ה־מוניציפאליות.

נפטר פרופ' יוסף נדבה

פרופ' יוסף נדבה, פרופסור למדעי המדינה, היסטוריון, סופר ועתונאי, נפטר אתמול, בביתו בירושלים בשנת ה־73 לחייו, לאחר מחלה ממושכת.

הלווייתו תצא היום בשעה 1 בצהריים מבית ההלוויות העירוני בסנהדריה. (עתי"ם)

„לא הזכרנו ולא החרמנו את חב"ד"

מאת שלמה גלזר,
כתב „על המשמר"

„לא היו דברים מעולם, וזוהי עלילה נבזה, לא דיברנו ולא הזכרנו כלל את חב"ד ומכאן ברור שלא הוכרז כל חרם על חב"ד". כך הגיב אתמול בזעם הרב יהודה מאיר אברמוביץ', יו"ר אגודת ישראל העולמית על הפירסום שהופיע אתמול ב„על המשמר", בדבר חרם שהוכרז כביכול על חב"ד. בכנס שנערך שלושה ימים בכפר הנופש „כינר", שלחוף הכינרת, דנו גם „בדברים האיומים שקורים בשטחים" כפי שהגדירו זאת הרבנים. „אל תזלזלו בנו בכל הקשר בנושא", אמר אחד הרבנים. „אולי אין לנו מומחים צבאיים ומהלכים אצל שולץ, כמו שיש למפלגות אחרות, אבל ייתכן מאוד שהמנדטים שנזכה בהם בבחירות יקבעו את ההחלטות השונות".

11 נפצעו בתאונת דרכים בחדרה

מאת יואב אביב,
כתב „על המשמר"

11 בני־אדם נפצעו, ארבעה מהם באורח קשה, בתאונת דרכים בחדרה בה היו מעורבות שלוש מכוניות.

התאונה ארעה אתמול סמוך לשעה 4 אחה"צ ליד תחנת המשטרה בחדרה. מכונית „פיאט" פרטית שנסעה לכיוון חדרה פגעה מאחור במכונית מסחרית מסוג „פולקסוואגן" שנסעה לפניה לכיוון חדרה. מכונית ה„פולקסוואגן" סטתה לכיוון הנגדי, משם הגיחה מכונית „פולקסוואגן" מסחרית נוספת שהתנגשה בה חזיתית.

למקום התאונה הוזעקו ניידות של מד"א שהעבירו את הפצועים לבית־החולים „הלל יפה" בחדרה.

בנק ישראל תומך

(סוף מעמוד ראשון)

במשק מחייבת מיסוי מאוזן, הן של הכנסות מעבודה והן של הכנסות מהון. עיקרון זה מתיישב עם רפורמה כוללת בשוק ההון ועם צמיחת המשק. גם במשפט זה התפלמס למעשה בנק־ישראל עם מדינה אשר הצהיר ביום ג', שמס על ההון יביא לפגיעה בצמיחה הכלכלית וברפורמה בשוק ההון.

אם תהיה הערפה להון הדבר יכול להביא לשימוש בלתי נכון במשאבי המשק, הזהיר הבנק. הוא הוסיף שמסיבה זו הוא תומך בעיקרון של מיסוי הרווחים הריאליים מנכסים פיננסיים, כלומר מיסוי התשואה הכוללת בנכוי עליית המחירים במשק.

בנק ישראל גם הצהיר שהוא תומך באחידות מירבית של שיעורי המס. המצב הנוכחי, המאופיין בריבוי של שיעורי מס לפי סוגי הנכסים השונים הוא מלאכותי, ופוגע ביעילות הקצאת החסכון בין אפיקיו השונים.

הביטוח הלאומי מברך

מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, מרדכי ציפורי בירך אתמול על המלצות ועדת ששינסקי להחזיר את קיצבת הילד הראשון ולבטל את המס על קיצבאות הילד השני והשלישי. לדבריו הוועדה קיבלה בכך את המלצות הביטוח הלאומי בנושא.

קיפוח העשירון התחתון

עם זאת אומרים בביטוח לאומי כי המלצות הוועדה בנושא שיעורי המס השולי, מדרגות המס ונקודות הזיכוי, ישאירו את בעלי ההכנסה של עד 1000 ש"ח לחודש ללא כל תוספת הכנסה נקיה, בעוד שבעלי הכנסות של 1500 עד 5000 ש"ח יזכו לתוספות של בין 6 ל־7 אחוזים.

הביטוח הלאומי גורס שכיום לא יתכן להנהיג שינויים במערכת המס תוך התעלמות כמעט מוחלטת מאלפי בעלי הכנסה נמוכה.

מפרנס המשתכר 600 ש"ח, שהוא שכר המינימום, לא יזכה לתוספת כלשהי. המשתכר 1000 ש"ח יזכה לתוספת זעומה של 0.5% בלבד.

ד"ר שמעון רביד: עוד שנת יציבות כזאת ואבדנו

מאת חיים מרגלית, כתב „על המשמר"

עוד שנת יציבות כזאת כמו שהיתה שנת 1987, ללא צמיחה וללא עלייה בתפוקה, תמוטט את המשק — הכריז ד"ר שמעון רביד, מנכ"ל חברת העובדים, בכנס השנתי של פעילי משק וכלכלה בקיבוץ־הארצי שהתקיים אתמול באולם „צוותא" בתל־אביב.

לדבריו, התרגלו קברניטי התוכנית הכלכלית להבראת המשק לפגוע בייצור ובמיוחד בחקלאים, שנקלעו למצוקה קשה מאז הוחל בביצוע התוכנית בחודש יולי 1985.

ד"ר רביד טען, כי הסחבת שנקטו בה הממשלה וועדת הכספים של הכנסת היא מקור הרעה שפקדה את המושבים. לדעתו תתפתח מהמשבר הנוכחי צורת חיים אחרת במושבים שתשפיע על כל המגזר ההתיישבותי.

ראשי המחלקה לכלכלה של הקבוץ הארצי קראו לזהירות ולשיקול דעת מירבי בהוצאות, ניצול מקסימלי של הפוטנציאל הקיים, הקטנת החוב והגדלת העבודה בתמורה בקיבוצים.

"המשמר"
עתון יומי

המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל

המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3־43360־4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999

"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Chuma Umigdal St Tel-Aviv 67771 Phone 378833 Telex 341652

סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנטר חורים 102־121. טל' 3־233161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' פבזנר 17. טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

צלצול מהיר

אלישבע איילון

אייל לוין, מבקר מסעדות:

טוב שמן הפלאפל משמו של ראש העיר

כדורים קשים, כהים, לפעמים נתקעים בגרון. אולי בגלל זה מבקש צ'יץ לסלק את דוכני הפלאפל מת"א. יש הגיון בהצעה?

— זו הצעה מגוחכת שאי־אפשר להעביר אותה. הציבור, למרות שהוא ידוע בעמידה בכל מיני גזירות, הפעם לא ישתוק. תהיה התנגדות חזקה. צ'יץ לא יודע, אבל הוא נוגע בציפור הנפש. כאן לא מדובר במסחר, בפגיעה בעסקים. כאן מדובר בקליינטורה מיוחדת, נאמנה.

והשמן המטוגן. חשבנים אומרים שזה מפריע מאוד?

— אני לא מבין, רוצים להתחיל בתל־אביב את האקולוגיה מהשמן של הפלאפל? העיר מוצפת רעלים עד הצוואר. נכון שהריח אולי מפריע, פה ושם, אבל יש גבול. אחרת לאן נגיע? יהודים חיים פה מאה שנה ופתאום הריח עתיק היומין הזה מפריע להם. ריח של אמבטיה ריחנית גם כן יכול להפריע למישהו.

יש אולי סיבה נסתרת לכל העניין?

— יש לי השערה. אולי צ'יץ מתכוון לקראת הבחירות לחלק בעיר שרימפס בחינם. וחוץ מזה אם מדברים על סדרי עדיפויות ואיכות חיים, אז אני מציע שקודם כל נתגבר על מכת היתושים בקיץ.

מועצת הגג של האירגונים היהודיים בצרפת כמעט התפרקה בשל מחלוקת על אירועי השטחים

מאת ארנון יפה כתב „על המשמר" בצרפת

פאריס.— מועצת הגג של האירגונים היהודיים בצרפת כמעט התפרקה על רקע מחלוקת על פרסום הודעה משותפת בנושא המצב בשטחים. לבסוף אושר נוסח זה: „היהודים סומכים על מדינת ישראל שתבצע המטרות המוטלות עליה, תוך כיבוד זכויות האדם והכבוד האנושי.

ההודעה באה בעקבות לחצים המופעלים על היהודים לגנות את מדיניותה של ישראל בשטחים.

„נובל אובזרבטור" הקדיש עשרה עמודים למבוכה בקהילות היהודיות, וטען כי האלימות בשטחים מרחיקה את היהודים מישראל.

בהודעה של מועצת הגג של הארגונים היהודיים נאמר כי הארגונים היהודים מביעים סולידריות עם העם בישראל במאבקו למען בטחונו.

תאו קליין יגיע היום לביקור בישראל, בראש משלחת של נציגי קהילות יהודיות באירופה. מצפים שנציגים יהודים אחדים יביעו בפני שמיר ופרס ביקורת על מדיניות היד החזקה, ומה שהיא מתוללת בקהילות, ואחרים יביעו תמיכה מוחלטת, שכן הקהילות היהודיות באירופה מפולגות בנושא זה.

קליין מסר כי המשלחת היהודית תיפגש עם אישים פלשתינים מהשטחים ותשוב דרך קאהיר.

● מקורות ערביים רמי דרג מסרו ל„אלקבס" כי עיראק בקשה מירדן להפסיק את התיווך בינה לבין סוריה עד שההנהגה הסורית תמלא את הבטחות אסאד בפסגת רבת עמון. המקורות הוסיפו, כי עמדה זו נמסרה לאחרונה לחוסין לאחר שזה הביע נכונות לחדש את תיווכו.

ערב לזכרו של חברנו היקר
מאיר (מאריקו) פפו ז"ל
יתקיים ביום ראשון 21.2.88 בשעה 21.15 בערב
בחדר האוכל בקיבוצנו
המשפחה
ובית רמות מנשה

ביום השלושים למותו של חברנו
פייבל שריג
נקיים את גלוי המצבה — ואזכרה
בבית הקברות ביום ראשון, 21.2.88, בשעה 16.00
המשפחה
וקיבוץ כפר מנחם

ביתנו שרוי באבל
חברתנו
רוזקה דרזנר
איננה
ההלוויה תצא מבית הבנים היום,
יום ששי, 19.2.88, בשעה 13.00
המשפחה
וקיבוץ גת

אלפי חיילים מחפשים הקצין החטוף בדרום־לבנון

„החיזבאללה" חטף את היגינס לשם לחץ על ארה"ב וכווית לשחרר שיעים

מאת יהודה צור ואורי הורוביץ
כתבי „על המשמר"
וכתבי סוכנויות הידיעות

אלפי חיילי יוניפי"ל, אמ"ל וצבא לבנון המשיכו אתמול בחיפושים באזור דרום לבנון, אחר עיקבותיו של לויטננט קולונל במרינס האמריקני, ריצ'ארד היגינס, שנחטף אתמול סמוך לצור.

תת מזכיר האו"ם מרק גולדינג הגיע אתמול למפקדת יוניפי"ל על מנת להגיע לדרום לבנון כדי לעקוב מקרוב אחר החיפושים.

אתמול טען אלמוני בהודעה טלפונית לסוכנות ידיעות מערבית, כי הוא מדבר בשם ארגון בלתי ידוע עד כה „הבריגאדות המהפכניות האיסלמיות", האחראי לחטיפתו של הקצין האמריקני ממשקיפי האו"ם בלבנון ריצ'ארד היגינס. בהודעה נאמר כי קולונל היגינס „הוא אחד מראשי סוכנות הביון האמריקנית בדרום לבנון" וכי „בן הערובה ישוחרר רק לאחר שיעמוד למשפט". הדובר האשים את היגינס בריגול עבור שרות הביון האמריקני ה־C.I.A.

אחד מראשי המיליציה השיעית אמ"ל, אמר אתמול כי סגן אלוף ריצ'ארד היגינס נחטף על ידי אותה קבוצה לבנונית שחטפה בני ערובה מערביים בביירות. „נראה כי יש תכנית להעביר את החטיפות מביירות לדרום, אך אנו לא נסכים לכך שהדרום ייהפך למקום בו אפשר לעשות הון על ידי חטיפת אזרחים זרים", אמר. דאוד דאוד, מראשי אמ"ל בצור אמר כי היגינס נחטף כדי לגרוף כספים, ובתור קריאת תגר על מטה המשקיפים ויוניפי"ל.

מקורות באמ"ל מסרו כי „החיזבאללה" הוא הארגון האחראי לחטיפה, ובכוונתו ללחוץ בדרך זו על ארה"ב וכווית, שיפעלו לשחרור העצורים השיעים שנעצרו על מעשי חבלה בכווית.

רייגן: נציל אותו

נשיא ארה"ב דונלד רייגן אמר אתמול, כי בכוונת ארצו להציל את סגן אלוף היגינס, אולם לא הוסיף פרטים. „אנחנו עושים כל שביכולתנו", אמר רייגן. כשנשאל על המאמצים להצלת היגינס השיב, „אנחנו מנסים לאתרו וכמובן להצילו".

מקורות במימשל האמריקני אמרו כי ארה"ב איננה מתכוונת להחזיר את חייליה מכוח משקיפי האו"ם במזרח התיכון, למרות החטיפה שבוצעה ביום ד', וכי היא אינה מתכוונת לבצע פעולה צבאית כלשהי על מנת להציל את היגינס. הם הדגישו כי היגינס נמצא בשליטת כוח האו"ם.

משרד החוץ האמריקני הודיע בתגובה על חטיפתו של היגינס, כי הוא מקיים מגעים רצופים עם ממשלות הנוגעות בדבר כדי להבין את נסיבות החטיפה.

ממפקדת יוניפי"ל נמסר, שכוח האו"ם מטיל ספק בהודעת „גדודי המהפכה האיסלאמית"

„3 הפלשתינים שנהרגו בלימסול היו ממונים על פעילות אש"ף בשטחים"

מאת ארנון יפה כתב „על המשמר" בצרפת

פאריס. — שלושת מפקדי „פת"ח" הבכירים שנהרגו ביום א' בפיצוץ מכוניתם בלימאסול שבקפריסין וזוהו כראשי הזרוע האיסלמית של פת"ח „ג'יהד איסלמי", מסר רדיו „אירופה 1" בביירות. לדברי הרדיו הוצבו השלושה בהנהגת פת"ח בביירות, כמי שהיו מפעילי המרי הפלשתיני בשטחים.

מקורבי השלושה בביירות אישרו, כי שלושת הפלשתינים היו ממונים על פעילות אש"ף בשטחים.

מוחמד בחייס (אבול חסן קאסם), מוחמד סולטאן (חמדי עדואן) ומארואן קאיאלי, השתייכו שנים רבות לאירגון „פתח" של ערפאת. הם ניהלו בתוך אירגון זה זרוע איסלאמית שאותה כינו „ג'יהאד איסלאמי פלסטיני", אולם הוא לא היה מקורב לשיעים הפרו־איראנים, מסרו אנשים שהיטיבו להכירם.

מוחמד בחייס ומוחמד סולטאן, שתוארו על ידי מקורביהם כ„מארגני העבודה המחתרתית בשטחים הכבושים", ומארואן קאיאלי, התגוררו בירדן, אך גורשו ממנה חמישה ימים לפני שנהרגו בהתפוצצות מכוניתם בלימאסול, מסר מקור של אש"ף בביירות.

השלושה היו מעוזריו הבכירים של אבו ג'יהאד, סגן־מפקד כוחות אש"ף, ועברו בעקבותיו לירדן, לאחר שהמחבלים גורשו מביירות, ב־1982, ומצפון לבנון ב־1983.

תפקידיהם של בחייס וסולטאן חייבו אותם לפעול במחתרת, ואף קרוביהם כמעט לא ידעו דבר על מעשיהם. ידוע רק שבחייס בילה שמונה חודשים, בין השנים 1986 ו־1987, בבתי כלא בסוריה, בטרם שוחרר לפני עשרה חודשים, בהשפעת גורמי פתח שבסיסם בדמשק.

חברים של ג'יהאד איסלאמי פלשתיני מסרו, כי בין היתר אירגנו את התקפת הרימון נגד חיילי צה"ל ליד הכותל המערבי בירושלים, וב־15 באוקטובר 1986, את רציחתו של קצין ישראלי בעזה.

„הסובייטים השתמשו במסמכים מזוייפים כדי לסחוט את ואלדהיים"

דפנה ורדי, כתבת „על המשמר" בבריטניה

„הסובייטים והיוגוסלבים אכן זייפו את התיקים והמסמכים (אשר נמצאו ביוגוסלביה באחרונה) במטרה לנצל אותם למטרות סחיטה מוואלדהיים, בזמן שהיה עובר מדינה באוסטריה שלאחר המלחמה," כך טוען מייקל פלומבו, מחברו של ספר חדש על ואלדהיים. ספרו של פלומבו אשר יצא לאור בזמן הקרוב בבריטניה, אמנם לא מאשים את נשיא אוסטריה בפשעי מלחמה, אך ההאשמות החדשות המועלות בו לא יעודדו קורת רוח אצל האוסטרים.

פלומבו מציין, כי הוא מסכים עם גירסתו של ואלדהיים לפיה המסמכים שנמצאו ביוגוסלביה מזוייפים. אך, הוא מוסיף כי הסיבה היחידה שיכולה היתה לגרום לסובייטים להשקיע מאמצים כאלה בזיופם של המסמכים היתה כדי שיוכלו להשתמש בהם למטרות סחיטה. „יש עדויות אחרות המראות שנעשה שימוש בתיקים," מוסיף פלומבו.

חשד דומה הועלה על ידי חבר הפרלמנט הבריטי, רוברט רהודס ג'יימס. אשר היה מנהל לשכתו של דר' ואלדהיים בזמן שהיה מזכיר האו"ם.

ח"כ רן כהן היה עד להתגרות של מתנחלים שגרמה מהומה בדהיישה

מאת מוטי בסוק, כתב „על המשמר" בכנסת

מתנחלים פוגעים בבטחון השוטף בשטחים. החיילים הם קורבנות למיידי האבנים, לחוסר האונים של המדינאים ולהתגרויות המתנחלים. למסקנות אלו הגיע אתמול רן כהן (רצ), שעקב מקרוב אחרי פעילות כוחות הבטחון באיזור בית לחם.

כהן, אל"מ במילואים, שמע קול נפץ, בעת שהיה בעמדת תצפית באיזור דהיישה, כן הבחין בעשן סמיך. הוא מיהר למקום וראה שמתנחל שנסע במכונית אסקורט, נרגם באבנים, בלם, ירד מהמכונית, שלף אקדח וירה באויר. למקום הגיעו תוך זמן קצר ביותר מכוניות של מתנחלים, ובראשם עוזרו של כהנא, ברוך מרזל, החיילים התקשו בפעילותם להרגעת הרוחות. במקום נוצר איסרור ופקק תנועה. תוך זמן קצר הגיעו למקום כוחות צבא ומשטרה לרוב. אנשיו של מרזל הסתובבו עם נשק חם ואלות. לאחד מהם היה מוט ברזל. הם ניסו להכנס למחנה הפליטים דהיישה. קצין משטרה, שהשתלט במהירות על האירועים במקום, הרחיק את המתנחלים מהאיזור ופיזר את ההתקהלות. כוחות הצבא נכנסו למחנה דהיישה, הפעילו גז וכדורי גומי, השתלטו על המתפרעים.

לדעת רן כהן יש לצמצם את היקף היחידות והחיילים בשטחים, אגב יציאה ממרכזי הערים והישובים.

שקט יחסי במזרח־ירושלים

שקט יחסי שרר אתמול במזרח ירושלים, פרט לידויי אבנים בכפר ענתה מצפון לירושלים לא נרשמו הפרות סדר במוקד המשטרה בירושלים.

כוחות משטרה הנמצאים בכפר ענתה, פיזרו את מפירי הסדר ממוקדי ההתפרעויות.

שקט ברצועה

גם ברצועה שרר אתמול שקט וגבר זרם העובדים, שיצאו למקומות העבודה בישראל.

רק במחנה הפליטים „שאטי" בעזה, נמשך העוצר, שהוטל שם ביום ו', אחרי התפרעויות אלימות.

אל שר הביטחון יצחק רבין,

הארועים הנמשכים בשטחים מעמידים את חיילינו בדילמות קשות. אנו מצטרפים לתביעתו של ח"כ יאיר צבן כי תבהיר בפומבי לחיילים - לאלו פקודות הם חייבים לציית, ואלו פקודות הן בלתי חוקיות בע־ליל ואסור לציית להן.

תביעתנו זו אינה באה רק בשם הדאגה לרמה המוסרית של צה"ל אלא גם כדי להבטיח את רמתו המקצועית.

אין צבא טוב בלי ריסון יצרים.

דן אלמגור	שמואל אבידור־הכהן	ורדי כהנא	גיורא קלר
עדנה אולמן־מרגלית	יהודית הנדלזלץ	צבי כסה	תגר קנת
ירון אזרחי	אילת הרוש	זאב כץ	יורם קניוק
אהרון אלמוג	שולי הרטמן	מאיר לם	ברוך קניפו
יוסי אלפי	רעיה הרניק	סמי מיכאל	ששי קשת
שרי אנסקי	מיכאל הרסגור	אבישי מרגלית	יהודית רביץ
אברהם ארבל	יחיעם וייץ	אלקנה מרגלית	אביעזר רבינצקי
יהושוע אריאלי	רענן וייץ	חיים מרגלית	רוברט רוזנברג
שלמה ארצי	שוש וייץ	חיים מרין	רוביק רוזנטל
חיים באר	זבולון תאיר	שי מרקוביץ	חמוטל רז
ארז ביטון	איתמר זינגר	ג'אד נאמן	ליאורה ריבלין
תמי בן־עמי	אביבה זלצמן	נגה סדן	נגה רצהבי
דב בר־ניר	נתן זך	מיכל סנונית	יעל שביט
אורי ברבש	אבנר חזקיה	בועז עברון	עדנה שבתאי
בני ברבש	שלום חנוך	נעמי עדן	דוד שחם
מולה בראון	עמירם יהודאי	אבי עוז	נתן שחם
מיקי גבריאלוב	א.ב. יהושע	עמוס עוז	זאב שטרנהל
חנן גולדבלט	נתן יונתן	יגאל עילם	אילן שיינפלד
נטע גולדמן	איציק יושע	יהודה עמיחי	יוסף שילוח
נורית גפן	דן יעקובסון	מאיר פינקו	יחיאל שמח
ולטר־יוסף גראב	יענקלה יעקובסון	חנן פלד	חנן שניר
יאיר גרבוז	טלי יצחקי	יונתן פרנקל	יונתן שפירא
עירא דביר	דן יקיר	יוחנן פרס	
רוני דביר	עמירם כהן	עדית צור	
נסים דיין	רעיה כהן	יהודה קופפרמן	

רשימה ראשונה.

הכתובת למשלוח תרומות לכיסוי ההוצאות וכן להבעת הזדהות: ת.ד. 14287 תל־אביב.

גורבאצ'וב: המשטר בבריה"מ זקוק לשינוי — עלינו להחיות הלניניזם

מוסקווה. — מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבאצ'וב, הכריז אתמול, במושב הוועד המרכזי של המפלגה, כי המשטר הפוליטי הסובייטי זקוק לשי־נויים כוללים, כדי לשים קץ לשגיאות שנעשו בעבר, וכן על מנת להעניק לו דינאמיות חדשה. אולם לא תהיה נסיגה מהמארקסיזם־לניניזם.

באוזני כ־3000 מנהיגי מפלגה מכל רחבי בריה"מ אמר גורבאצ'וב: „אין אנו נסוגים אפילו צעד אחד מהסוציאליזם, מהמארקסיזם־לני־ניזם, מכל דבר שהושג ונוצר על ידי העם", והוסיף כי העקרונות שעל פיהם עלתה לשלטון המפלגה הבולשביקית של מייסד המדינה, ולאדימיר לנין, ב־1917, לא מומשו בבניית משטר סוציאליסטי חדש.

לדבריו עוכבה ההתקדמות „מח־מת פולחן האישיות, שיטת הניהול על פי צווים והמינהל שהוקם בשנות ה־30". מכשולים אחרים, היו סטיות ביורוקראטיות, דוגמאטיות ושרירו־תיות, וכן הקיפאון של שנות ה־70 וראשית שנות ה־80".

גורבאצ'וב, שערך רפורמות כל־כליות וחברתיות בבריה"מ מאז מארס 1985, הודה כי בארצו מורגשת דאגה מסויימת וחשש מפני סחף רעיוני.

„רווחת מבוכה בליבם של אנשים מסויימים: האם אין אנו נסוגים מעמדות סוציאליסטיות, ביחוד כאשר אנו קובעים צורות חדשות בלתי מקובלות, של הנהלה כלכלית ושל חיי חברה?" אמר גורבאצ'וב, והוסיף: „מכיני הסוציאליסטים ומבכי המארכסיזם־לניניזם, הסבו־רים כי נשקף איום לתורות אלה חייבים להבין כי למעשה אנו שואפים להחיות את ההיבט הלניניסטי של השיטה החדשה שלנו, לשחרר אותה מעיוותים שהצטברו, מכל דבר הכובל את החברה והמונע הגשמת הפוטנציאל הסוציאליסטי. (עי"ד)

● נשיא המדינה, חיים הרצוג, ביקר אתמול באולפן עקיבא בנתניה במהלכו קיבל תעודת חבר כבוד ממנהלת האולפן, שולמית כצנלסון, שזכתה בפרס ישראל על מפעל חייה אולפן עקיבא.

משרד הבטחון / אגף השיקום
היחידה להנצחת החייל

טקס אזכרה לחללי מערכות ישראל שמקום קבורתם לא נודע

יערך ביום חמישי — ו' באדר תשמ"ח, ה־25.2.88, בשעה 11.00
בבית העלמין הצבאי הר־הרצל, ירושלים.

בהשתתפות: המשפחות השכולות, נשיא המדינה, יו"ר הכנסת, שר הבטחון, הרמטכ"ל, קציני צה"ל ואישי ציבור.

מוקירי זכרם מוזמנים.

הממונה על מחוז ירושלים הוציא צו סגירה לעיתון "דרך הניצוץ"

"זהו יום שחור לדמוקרטיה" — הגיב אסף אדיב — עורכו של העיתון ■ הח"כים שם טוב ואלוני: הממונה על המחוז במשרד הפנים עקף באופן חמור את הרשות המחוקקת בכך שלא המתין לדיון שהיה אמור להתקיים ביום ב' בוועדת החוקה

מאת בצלאל עמיקם, כתב "על המשמר" ושלמה סלוצקי

"זהו יום שחור לדמוקרטיה, תקדים חדש ומסוכן, שיפגע בראשונה בציבור הישראלי" — אמר אתמול אסף אדיב, עורך העתון "דרך הניצוץ", ומהדורתו הערבית "טאריק אל-שארארה". אדיב הגיב על החלטת הממונה על מחוז ירושלים אלי סוויסה להורות על שלילת רשיון הוצאתו לאור של העתון הדו-לשוני.

לדעת אדיב נסתם עוד מקור אינפורמציה מהימן, והדבר יתרום לתהליך ההתקהות והפגיעה ביסודות הדמוקרטיה.

אדיב גורס, כי השלטון הישראלי חרד מכל דיווח אמין ופועל נגד כל שיתוף פעולה בין יהודים וערבים. הוא הגדיר את צו הסגירה של עתונו "צעד מקרתיסטי, הנובע מהסתבכות ישראל בשטחים ומנסיון נואש לסתום פיות".

הממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים אלי סוויסה טוען, כי הובאו ראיות המצביעות על קשר ברור בין העתון ועובדיו לבין "החזית הדמוקרטית" של חוואתמה. הוא הודיע כי תפקידו למנוע ניצול הדמוקרטיה לרעה והדרך לבית המשפט פתוחה בפני אנשי העתון.

ח"כ אלוני הופתעה

ח"כ שולמית אלוני הופתעה אתמול כאשר נודע לה מפי כתבנו על סגירת "דרך הניצוץ". "העליתי בישיבת הוועדה לחוקה חוק ומשפט בכנסת את נושא האיום לסגור העיתון. אלי סויסה, הממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים — הוזמן לוועדה לדיון שאמור היה להתקיים ביום ב' הקרוב. כפקיד, היה על סויסה לדעת שדיון כזה יתקיים, והעובדה שלא חיכה לשמוע את דברי נציגי הציבור בכנסת, מוכיחה שוב את שרירות-ליבם של פקידי משרד-הפנים, שאינם מודעים כלל לתחום הרגיש של חופש הביטוי".

ח"כ אלוני קבעה כי ל"דרך הניצוץ" סיכוי לזכות בבג"ץ על-פי תקדים בנושא "קול העם".

שאילתא של ח"כ שם-טוב

ח"כ ויקטור שם-טוב הביע אף הוא תרעומת על צעדו של פקיד משרד הפנים. "צעדו של סויסה, שהרשה לעצמו לקבוע עובדה בשטח לפני דיון בוועדה הפרלמנטרית אליה הוזמן, מבטא יחס של זילזול וחוסר כבוד כלפי הכנסת. מן הראוי היה שפקיד ממשלה ישמע את דברי חברי הוועדה לפני שיקבל החלטה סופית בעניין". אמר שם-טוב.

ח"כ שם-טוב יגיש ביום שני שאילתא בנושא זה ליו"ר הוועדה לחוקה חוק ומשפט, וכן יפעל לבירור מה שהוא רואה כ"זילזול חמור ברשות המחוקקת על-ידי הרשות המבצעת".

התביעה המצרית דורשת עונש מוות לבנו של נאצר שסייע לאירגון מחתרתי

חאלד, בנו של נאצר, שישפט שלא בפניו, נאשם בגיוס הכספים לאירגון "מצרים המהפכנית" — האחראי לרציחתם של 2 הדיפלומטים הישראלים בקהיר ונסיונות התנקשות באמריקנים

התובע הכללי של הרפובליקה המצרית דרש אתמול להטיל עונש מוות על 11 פעילים של האירגון המחתרתי "מצרים המהפכנית" הנאשמים בביצוע ההתנקשויות בדיפלומטים ישראלים ואמריקנים.

בין הנאשמים גם חאלד, עבדל נאצר הבן הבכור של נשיא מצרים המנוח גמאל עבדל נאצר, ואחד מדודניו, שאוקי עבדל נאצר. נאצר הבן ודודנו ישפטו שלא בפניהם, והוצאה נגדם פקודת מעצר בין-לאומית.

התובע הכללי, מוחמד עבדל עזיז אל גינדי, אמר לכתבי העתונים, כי דרש להטיל על הנאשמים האחרים עונשי מאסר, כולל מאסר עולם. בין הנאשמים גם שני קצינים של צבא מצרים.

גינדי הבהיר כי חאלד עבדל נאצר, גייס את הכספים למימון פעולות האירגון המחתרתי "מצרים המהפכנית".

הנאשם מספר 1, מחמוד נור א-דין, כיהן בעבר כפקיד מנהלי בשגרירות מצרים בלונדון.

חברי האירגון נאשמים בחברות באירגון האחראי לרציחתם של שני הדיפלומטים הישראלים ופציעתם של שני עובדי השגרירות האמריקנית בקהיר.

19 אורחים מצרים נוספים השתייכו לאירגון מחתרתי זה, שהוקם כדי לפגוע במטרות ישראליות ואמריקניות בקהיר.

רייגן הגיש התקציב; 1.1 טריליון ד' — הוצאות הבטחון יקוצצו באחוז אחד

הצבא האמריקני יקטן ב־30 אלף איש ויגרעו אוניות מלחמה ומסוקים ■ פרוייקטים של כלי נשק מתוחכמים יבוטלו

וושינגטון. הנשיא רייגן הגיש אתמול, הצעת תקציב לקונגרס בסך 1.1 טריליון דולר לשנת הכספים 1989, שתחל ב־1 באוקטובר. זוהי הצעת התקציב האחרונה של ממשל רייגן, לפני הבחירות לנשיאות בנובמבר השנה.

תקציב זה אמור להקטין את הגרעון התקציבי ל־129.5 מיליארד דולר, לעומת הגרעון הצפוי של 146 מיליארד דולר בתקציב הנוכחי.

קיצוץ בבטחון

על־פי הצעת התקציב יאבד הצבא האמריקני יותר מ־30,000 אנשי צבא, 16 אוניות מלחמה יוצאו מהשירות, וחיל האוויר יוקטן ב־800 מסוקים.

התקציב הצבאי לשנת הכספים 1989, עומד על 299.5 מיליארד דולר, לעומת 291.4 מיליארד דולר לשנת הכספים הנוכחית. זהו קיצוץ ממשי של כמעט אחוז אחד בהוצאות הצבאיות, בהתחשב באינפלציה.

התקציב יגרום מאבק קשה בקונגרס, על רקע הדרישה להעלות את שכרם של אנשי הצבא ב־4.3 אחוזים. על־פי הקיצוצים המתוכננים, יבוטלו פרוייקטים מתוכננים של כלי־נשק מתוחכמים שונים, בין היתר הטיל "מידג'טמאן" והנשק נגד לויינים של חיל האוויר (אסאט). חיל האוויר יוקטן ב־20,000 איש, חיל היבשה ב־8,400 איש וחיל הנחתים ב־2,900. בסך הכל יישארו בכוחות המזויינים כ־2,138,000 אנשי צבא.

שר ההגנה, פראנק קארלוצ'י, קרא לקונגרס לאשר את הצעת התקציב כפי שהוגש. קארלוצ'י הבטיח לנסות שלא להקטין את הכוחות האמריקניים באירופה ובמקומות אחרים שמעבר לים, למרות הקיצוצים.

רייגן ביקש בתקציבו, 4.54 מיליארד דולר להמשך הפרוייקט "מלחמות הכוכבים" — העלאה גדולה לעומת ההוצאות המתוכננות השנה. המגיעות לסכום של 3.56 מיליארד דולר.

מצפים כי הקונגרס יקטין סכום זה, כפי שעשה בשלוש השנים האחרונות.

(עיר)

רייגן מציג את ספר התקציב בוושינגטון

סיוע החוץ — 15.6 מיליארד ד'

וושינגטון. — הנשיא רייגן הציע בהצעת התקציב אתמול, כי ארה"ב תוציא 15.6 מיליארד דולר לסיוע חוץ, במהלך שנת הכספים 1989. רייגן הדגיש כי סיוע החוץ הוא חיוני, כדי להגן ולקדם אינטרסים אמריקניים ברחבי העולם.

תקציב סיוע החוץ החדש של רייגן קטן מהתקציב הקודם שעמד על 15.8 מיליארד דולר. בתקציב לא פורטו ההקצבות למדינות השונות, אשר ייקבעו בחודשים הקרובים, על־ידי הקונגרס.

סיוע החוץ בכללו הוא נושא השנוי במחלוקת בקונגרס. צירי הקונגרס מתקשים להחליט על הוצאת מיליארדי דולארים מעבר לים, בשעה שהם נאלצים לקמצם תוכניות מקומיות חשובות.

מתיחות בבואנוס איירס בעקבות כוונת בריטניה לערוך תימרונים בפוקלנד

ארגנטינה וארה"ב החליטו לקיים בינהן מגעים רצופים בעקבות התימרונים הצבאיים שבריטניה מתכוונת לערוך באיי פוקלנד, ואשר גרמו מתיחות בבואנוס איירס.

נשיא ארגנטינה, ראול אלפונסין, קיים אתמול התייעצויות עם ראשי הצבא, בעקבות החלטת בריטניה לערוך תימרונים צבאיים באיי פוקלנד.

דובר לשכת הנשיא אמר כי הפגישה, שבה השתתפו ראשי הצבא, חיל האוויר וחיל הים, אינה אלא פגישה שיגרתית שנקבעה לפני זמן רב במסגרת המפגשים שמקיים אלפונסין עם ראשי הצבא.

לדברי מקורות דיפלומטיים מודאגת ארה"ב מהתגברות המתיחות סביב האיים, שעל השליטה בהם ניהלו ארגנטינה ובריטניה מלחמה ב־1982, ולכן החליטה להתערב בנושא זה.

רוברט גלבארד, תת־שר החוץ האמריקני לענייני אמריקה הלאטינית הגיע לבואנוס איירס ונפגש עם הנשיא אלפונסין. בפגישה השתתפו גם שר החוץ של ארגנטינה, דאנטה קאפוטו, והשגריר האמריקאי. (עיט, עיר)

"אמנסטי": משטרת בריטניה שיבשה הליכי משפט של שחורים שהשתתפו במהומות

מאת דפנה ורדי, כתבת "על המשמר" בבריטניה

אירגון "אמנסטי" הביע אתמול ספקות באשר להגינותם של המשפטים שהתקיימו בבריטניה לאחר ששוטר נהרג במהומות שהיו בצפון לונדון בשנת 1985. הארגון קרא לממשלת בריטניה לבדוק מחדש את משפט הרצח והמשפטים האחרים שהתקיימו במהלך המהומות.

הארגון פנה אל ממשלת בריטניה בדרישה לחייב את המשטרה להבהיר לעצורים את זכותם להתקשר עם עורך דין, וזכותם להודיע על מעצרם.

המהומות החלו לאחר שאשה כושית מתה מהתקף לב לאחר שהמשטרה פרצה לביתה. במהלך המהומות שוטר נדקר למוות על ידי קבוצת צעירים.

בדו"ח "אמנסטי אינטרנשנל", אשר פורסם היום, נמסר כי המשטרה לא איפשרה למרבית העצורים להתקשר עם עורך דין או עם בני משפחתם בזמן החקירה המתמשכת. יתרה מזאת, כמה מהעצורים שוכנעו בדרכים לא כשרות לחתום על מסמכים בהם הם מוותרים על זכויותיהם.

● למעלה ממאה מגורשים פלשתינים לא הצליחו להמריא אתמול מאתונה, בגלל שביתה של 24 שעות של 400 פקחי־אוויר יוונים, התובעים העלאת שכרם.

● דמשק.— שליט לוב, מועמר קדאפי, קרא אתמול לתושבי השטחים הכבושים להסלים את מאבקם, ולעבור מיידוי אבנים למעשי חבלה. בנאום בתחנת שידור פלשתינית "אל קודס", קרא קדאפי למנהיגי המרד הפלשתיני, הנמשך זה שלושה חודשים, להשתמש בכלי־נשק יעילים יותר מאשר אבנים.

עירית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך הנוער והתרבות
החברה לפיתוח יפו העתיקה
העמותה לתיירות תל־אביב־יפו

פסטיבל תל־אביב למוסיקה ווקאלית
THE TEL-AVIV FESTIVAL FOR VOCAL MUSIC
2-6 באפריל
מנהל מוסיקלי: מיכאל שני
החלה מכירת הכרטיסים

שבת 2.4.88
11.00 בוקר באך – שירת כורלים קהל ומקהלה, החמאם.
20.30 מקהלת "נערי טלץ" – (גרמניה), קשתות הסולטן
20.30 המקהלה הקאמרית מאינסברוק – (אוסטריה), כנסית עמנואל.
20.30 מקהלת האקדמיה הפוליטכנית שצ'צ'ין – (פולין), מועדון כליף.
20.30 מקהלת האופרה הישראלית החדשה, הקומה השלישית.
20.30 "גובילי סינגרס אלברט מקניל" טפסל ושירי דת כושיים (ארה"ב), מוזיאון ארץ ישראל ת"א - מוזיאון יפו.
20.30 מקהלת הקיבוץ הארצי, החמאם.
20.30 "קו 4",
20.30 סמינית "ווקאל", תיאטרון הסימטה.
21.00 "אדם לאדם" – חבורת זמר, רחבת קדם, (מופע חוצות)
22.00 מקהלת הקיבוץ הארצי, רחבת המוזיאון, (מופע חוצות)
22.30 קונצרט פתיחת חגיגי: י.ס. באך – "מיסה בר-מינור", הקונצרטי מקלף ותזמורת "פילהרמוניה הונגריקה" (גרמניה), מועדון נכבנר.

ראשון 3.4.88
18.30 מקהלת "נערי טלץ" (גרמניה), מועדון כליף.
20.30 "גובילי סינגרס אלברט מקניל" (ארה"ב), מוזיאון ארץ ישראל ת"א - מוזיאון יפו
20.30 מקהלת האקדמיה למוסיקה ירושלים, הקומה השלישית.
20.30 זמרי "קאמרן", החמאם.
20.30 מקהלת האקדמיה הפוליטכנית שצ'צ'ין (פולין), קשתות הסולטן
20.30 המקהלה הקאמרית מאינסברוק (אוסטריה), כנסית עמנואל.
20.30 "קו 4", תיאטרון הסימטה
21.00 מקהלת "נערי טלץ" (גרמניה), מועדון כליף.
20.00, 22.00 "פינה בעמק" – חבורת זמר, רחבת קדם, (מופעי חוצות).
22.30 קונצרט: י.ס. באך – ערב קנטטות, זמרי "הקונצרטי מקלף" ותזמורת "פילהרמוניה הונגריקה" (גרמניה), מועדון נכבנר

שני 4.4.88
19.00 זמרי "הקונצרטי מקלף" (גרמניה), מועדון כליף.
19.00 המקהלה הקאמרית מאינסברוק (אוסטריה), החמאם.
19.00 מקהלת הגליל העליון, קשתות הסולטן
19.00 שמינית "ווקאל", הקומה השלישית
20.00 חמישית "טרובדור", תיאטרון הסימטה.
20.30 "ערב בארוק": צילה גרוסמאייר, צביה ליטבסקי, ריימונד וואיה, אלדד נוימרק, כנסית עמנואל.
21.00 מקהלת האקדמיה הפוליטכנית שצ'צ'ין (פולין), מועדון כליף.
21.00 "גובילי סינגרס אלברט מקניל" (ארה"ב), החמאם.
21.00 "קונסורט אוף מיוזיק" (אנגליה), מוזיאון ארץ ישראל ת"א - מוזיאון יפו
21.00 מקהלת הנערים מרקיאוויק (איסלנד), הקומה השלישית.
21.00 מקהלת "נערי טלץ" – (גרמניה), קשתות הסולטן.
20.00, 22.00 "האורוסים מבית אלפא" – חבורת זמר, רחבת קדם, (מופע חוצות).
22.00 מקהלת הגליל העליון, רחבת המוזיאון, (מופע חוצות).
22.30 קונצרט: י.ס. באך – "מגניפיקט" זמרי "הקונצרטי מקלף", תזמורת "פילהרמוניה הונגריקה" (גרמניה), והמקהלה הקאמרית תל־אביב, מועדון נכבנר.

שלישי 5.4.88
17.00 מקהלת הקונסרבטוריון למוסיקה בתל אביב עם המקהלה הפילהרמונית תל־אביב, מועדון נכבנר.
19.00 "קונסורט אוף מיוזיק" (אנגליה), קשתות הסולטן.
19.00 זמרי "הקונצרטי מקלף" (גרמניה), מועדון כליף.
20.30 "ערב בארוק": צילה גרוסמאייר, צביה ליטבסקי, ריימונד וואיה, אלדד נוימרק, כנסית עמנואל.
20.30 "קו 4", תיאטרון הסמטה.
21.00 מקהלת האקדמיה הפוליטכנית שצ'צ'ין (פולין), מועדון כליף.
21.00 תזמורת תלאוטית "רינת", החמאם
21.00 "גובילי סינגרס אלברט מקניל" (ארה"ב), מוזיאון ארץ ישראל ת"א - מוזיאון יפו
21.00 מקהלת הנערים מרקיאוויק (איסלנד), הקומה השלישית.
21.00 "קונסורט אוף מיוזיק" (אנגליה), קשתות הסולטן.
20.00, 22.00 "תל אביבים" חבורת הזמר של תל אביב יפו, רחבת קדם, (מופע חוצות).
22.30 קונצרט: י.ס. באך – "מגניפיקט" זמרי "הקונצרטי מקלף", התזמורת "פילהרמונית הונגריקה" (גרמניה), והמקהלה הקאמרית תל־אביב, מועדון נכבנר

רביעי 6.4.88
18.30 מקהלת "העפרוני", קשתות הסולטן.
19.00 זמרי "הקונצרטי מקלף" (גרמניה), מועדון כליף.
20.00 המקהלה הקאמרית תל־אביב, מוזיאון ארץ ישראל ת"א - מוזיאון יפו
20.00 מקהלת האיחוד, הקומה השלישית.
20.30 "קו 4", תיאטרון הסימטה.
20.30 מקהלת הנערים מרקיאוויק (איסלנד), רחבת המוזיאון, (מופע חוצות)
20.30 "ערב בארוק": צילה גרוסמאייר, צביה ליטבסקי, ריימונד וואיה, אלדד נוימרק, כנסית עמנואל.
21.00 מקהלת עמק חפר, רחבת קדם, (מופע חוצות).
21.00 "גובילי סינגרס אלברט מקניל" (ארה"ב), החמאם.
21.00 "קונסורט אוף מיוזיק" (אנגליה), קשתות הסולטן.
21.00 מקהלת האקדמיה הפוליטכנית שצ'צ'ין (פולין), מועדון כליף.
22.30 קונצרט סיום: מיצירות יחזקאל בראון מקהלת האיחוד, המקהלה הקאמרית תל־אביב, מקהלת הקונסרבטוריון למוסיקה בתל אביב, י.ס. באך – "מגניפיקט" זמרי "הקונצרטי מקלף" (גרמניה), המקהלה הקאמרית תל־אביב, מועדון נכבנר.

הזכות לשינויים שמורה!
הכינו כרטיסים מראש!
הפצת כרטיסים, הדרך, אבן גבירול 90 ת"א. טל' 248787, 248844, טסטל־אבן גבירול 153 טל. 444725, 447678 למחזיקי כרטיסי אשראי 239258, 221792 מ־9.00 עד 23.00 רצוף.

מוסף שבת
עורכת: עדה סער · עריכה: שולה כ'קלוריא · עיצוב גראפי: רחל דביר

חשבון הצבא והנפש

אבי בניהו

■ כל אלה עולים מסקר שערכה מחלקת מדעי ההתנהגות של צה"ל בקרב מפקדים וחיילים בשטחים

הקצנה בכל הנוגע לשנאת ערבים,

סקר שערכה מחלקת מדעי ההתנהגות של צה"ל בקרב מפקדים וחיילים בשטחים, בעניין הפעילות בשטחים בחודשים האחרונים, עורר עניין רב בכלי התקשורת ובקרב קהילות הפסיכולוגים והסוציולוגים בישראל.

לסקר של מחלקת מדעי ההתנהגות, שהוגש לפני כשבועיים לידי הרמטכ"ל וקצינים בכירים במטה הכללי של צה"ל, קדמו שני סקרים שהזמינו מפקדי הפיקודים בצפון ובמרכז לצורכיהם שלהם. את הסקרים עבור האלופים יצחק מרדכי ועמרם מצנע הכינו חוליות הפסיכולוגיה הפיקודיות.

תוצאות הסקרים הפיקודיים, עליהן הסתמכה מחלקת מדעי ההתנהגות, הציגו בפני הקצונה הבכירה של צה"ל ובפני מפקדי הכוחות ממצאים קונים על בסיס ראיונות קבוצתיים ושאלונים אישיים, עליהם השיבו חיילים ומפקדים מכל מגוון הכוחות הפועלים כיום בשטחים והמהווים מדגם מייצג.

מפקדים בכירים בצה"ל, ובכלל זה גם הרמטכ"ל, אלופי הפיקודים וראש המפח"ש, כבר אמרו כי "סוג המשימה בשטחים אינו מוסיף טריאות לצה"ל והוא למעשה כורח". רעתם של פסיכולוגים, מאששת קביעה זו.

מסיבות לא מובנות החליט צה"ל להטיל חסיון על הדו"ח, למרות שפרסום מלא של ממצאיו עשוי אולי לעורר את הדרגים המדיניים למצוא פתרון מדיני לבעיית השטחים.

הפסיכולוגים של צה"ל פקדו את היחידות הלוחמות בתקופה בה ניצבו החיילים בפני מצבים קשים חדשים, שכללו זריקות אבנים ובקבוקי תבערה, הפגנות אלימות ועוד, ואשר אליהם התוסף ויכוח ציבורי פעיל בכלי התקשורת, בארגונים פוליטיים־ציבוריים ובחוגים חברתיים. כל אלה, בהכרח, השפיעו על תחושות החיילים והמפקדים, הנקרעים בין מדיניות הפעלת הכוח האלה לבין שמירת ערכים כמו "טוהר הנשק" ו"צלם אנוש".

הפסיכולוגים הצבאיים, ברובם אנשי מילואים, שבאו לבחון את ההתמודדות עם הנחיות שר הבטחון, נתקלו בתופעת אלימות שאין הם יכולים לאמוד את היקפה.

הפעלת כוח זו כללה הכאת עצורים, לעיתים עד כדי שבירת עצמות, פגיעות ברכוש ופגיעות בעוברי־אורח כולל ילדים, נשים וקשישים.

יש להניח, כי המדיניות הובנה על־ידי חיילים וקצינים בצה"ל כאמצעי להשלטת סדר ודיכוי המרעות כבר בשלבים הראשונים, כאשר המטרה העליונה היא השארת הצירים העיקריים פתוחים והחזרת החיים למסלולם הנורמלי תוך התמודדות עם שביתות המסחר.

כדאי לנסות להתחקות אחר הלכי הרוח ביחידות צה"ל בגזרה המערבית וברצועת עזה.

סבורים כי הרוב הגדול של החיילים והקצינים מסכים שרק עמדה תקיפה של צה"ל תביא לשקט בשטחים. הם נוטים לפרש זאת כהסכמה כללית עם המדיניות כפי שהיא מבוצעת בשטח. מדיניות זו נתפסת באופן כללי כמוצלחת בקרב המפקדים בדרגות השונות.

כן סבורים   כי למרות "הרגשת הכוח" אין שינוי או התחזקות בדימוי העצמי של החיילים כחיילים. עם זאת, חלק לא קטן של החיילים   פגיעה בדימוי העצמי, דבר שצריך להדליק "נורה אדומה" בקרב המפקדים הבכירים.

כי אמון החיילים
במפקדיהם נשמר לאורך כל הפעילות בשטחים.

ב"גורמי המחיר"
שעלול צה"ל לשלם בשל פעילותו המתמשכת נגד אוכלוסיה אורחית, דהיינו.

תפיסה זו נובעת ממשך הזמן הנלקח מפרקי האימונים והבטחון השוטף בקו הגבול או מן ההוראות המחייבות לנצור אש.

מצביעים גם על שינויים בהתנהגות החיילים כתוצאה מן הפעילות.

ויש חששות כי התנהגות החיילים תתבטא גם בחיים האזרחיים.

בעיה נוספת מעלים הקשיים במוטיבציה של חיילים (בעיקר במערך המילואים) לשרת בשטחים לאחר תקופה ארוכה של אירועים והדרישה להפעיל כוח שנראה לחייל מופרז או מנוגד למצפונו. מדובר בהסתייגות מוסרית מהפעלת כוח שנראה להם מופרז ומנוגד לנורמה של צה"ל שעליה התחנכו. בעייתם של המפקדים קשה עוד יותר. אלה נדרשים גם לבצע בעצמם וגם לדרוש מפיקודיהם.

בנושא דפוסי ההתנהגות של חיילי צה"ל בשטחים אין הפסיכולוגים יודעים לקבוע את הפירוש המדויק של "התנהגות הוגנת" ו"התנהגות גסה". הם סבורים, שברוב המקרים שומרים חיילי צה"ל על התנהגות הולמת כלפי האוכלוסיה המקומית אך במקביל מביעים חשש באשר לתוצאות לטווח הארוך.

כי חייל שנוטה לנהוג בגסות כלפי האוכלוסיה המקומית הוא חייל שלא הוכן כראוי לפעילותו בשטחים, חייל הסומך פחות על חבריו ועל מפקדיו ובדרך־כלל גם מרווה על הרגשת סיפוק מהפעילות. חייל כזה נתפס באמצעי התקשורת כגורם מפריע בשטח.

מסתבר, כי ככל שהחייל הוכן טוב יותר בשלבים המוקדמים (ובטרם הגעתו לגדה או לרצועת עזה), כן הנחתה אותו יותר ויותר התפיסה של התנהגות הוגנת. מסיבה זו נעשה עתה מאמץ בצה"ל לשפר את שלבי הכנת החייל כבר מן הטירונות.

, כי הקצונה הזוטרה
חשה שהיא נהנית מגיבוי של דרגי הפיקוד הבכירים.

כחששות של חיילים,   כי הם נתקלים בביקורת מצד אורחים הקובלים על "מדיניות המכות" או מאחרים הדורשים מהם "להיכנס יותר חזק" באוכלוסיה. כך או כך חשים החיילים שאין הבנה למצבם.

גם הפסיכולוגים וגם מפקדים בשטח על תהליך של הקצנה בכל הנוגע לשינאה כלפי הערבים. תופעה זו נפוצה בעיקר בקרב היחידות הסדירות בהן השקפת העולם הפוליטית של החיילים הצעירים אינה מעוצבת דיה.

כי "הנוער הולך ימינה". החיכוך בין הצבא לבין האוכלוסיה הוא הרסני במידה רבה מאד.

לדברי הפסיכולוגים יש בקרב המפקדים הרגשה של   ערפול. כל מפקד צריך לפרש לעצמו את אחריותו בתוך "התחום האפור" של הפקודות. בשטח יש מדי יום ביומו דילמות של ממש: האם לאכוף בכוח את העוצר גם על נשים? את מי לאלץ בכוח לפנות מחסום מהכביש? האם להיכנס בכוח אל המחנה או לא? באיזו מידה לרסן את החיילים וכו'.

נתון מעניין נוסף עליו מצביעים הפסיכולוגים קובע, כי בעוד שהחיילים הסדירים ביחידות מאמינים כי בכוחו של צה"ל לפתור כל בעיה, הרי למפקדים יש תפיסה מדינית רחבה יותר
רוב
הקצינים סבורים, כי הפתרון לבעית השטחים הוא מדיני בלבד.

(המשך בעמוד 14)

הקו הירוק, קיים. לא קיים. קיים

למעלה מעשרים שנה עברו מאז נחצה הקו הירוק בידי כוחות צה"ל.

עשרים שנה אנו מדמים שהקו הירוק נמחה וחלף מן העולם — והוא עדיין נוכח בכל מקום. הקו הירוק דומה לכתובת על החומה של ברכט — ככל שמנסים למחוק אותו, כן הוא הולך ומתחזק, ומלחמת השטחים הפכה אותו ירוק עוד יותר.

האם הקו הירוק קיים? התשובה הבלתי־נמנעת היא: כן ולא. הטבלה הבאה היא ניסיון לצייר את מפת המציאות הישראלית לאורו של הקו הירוק. הוא אינו מקיף את כל התחומים, ופה ושם הוקרב הדיוק המלא למען הבאת תמצית הדברים, אך דומה שהוא מציג את הבלבול ועירוב התחומים המאפיינים את המצב.

סייעו בהכנת החומר: חנה איש־הורביץ, צבי טימור, פנחס ענברי, חיים מרגלית, בצלאל עמיקם

רוביק רוזנטל

	OUT אין קו ירוק!	IN יש קו ירוק!
עבודה	שליש מכוח העבודה בשטחים עובדים בישראל	עובדי השטחים אינם נהנים מהזכויות הסוציאליות הנהוגות בישראל
מסחר	שני־שליש מהתוצרת התעשייתית הנרכשת בשטחים מיוצרת בישראל	מרבית התוצרת החקלאית הנרכשת בשטחים מיוצרת בשטחים
כספים	מרבית הפעילות הפיננסית בשטחים נעשית באמצעות הבנקים הישראלים הגדולים. בשטחים פועל שירות חלפנים מקומי, הקשור גם הוא למערכת הפיננסית בישראל	בנק קהיר־עמאן פועל בשני סניפים בגדה
מיסים	בשטחים מוטל מס־ערך־מוסף	בשטחים לא מוטל מס־הכנסה
חקלאות ותעשייה	קיים פיקוח מרכזי על החקלאות בשטחים באמצעות המינהל האזרחי	אין כמעט השקעות ישראליות בתעשייה בשטחים
מים	שילוב מוחלט של משק המים משני צידי הקו הירוק. היישובים הערביים מקבלים מים ממקורות ישראליים. ישראל עמדה לבצע קידוח מים בהרודיון	
אנרגיה	חברת החשמל הישראלית פרוסה בגדה. נשבר הניסיון ליצור רשת חשמל מקומית. צריכת הדלק בשטחים נעשית באמצעות חברות ישראליות	
תחבורה	רשת הכבישים בשטחים פותחה בידי ישראל וחוצה את הקו הירוק	תושבי השטחים הערבים משתמשים בשירותי אוטובוסים ומוניות משלהם
חברה		אין כמעט קשרים חברתיים ובין־אישיים בין שני חלקי הקו הירוק
השכלה גבוהה		תושבי השטחים לומדים ומלמדים רק במוסדות ההשכלה בשטחים
תרבות		תושבי השטחים צורכים את התרבות המקומית ומנותקים מהתרבות הישראלית
תקשורת	תושבי השטחים צופים בטלוויזיה הישראלית ומאזינים ל"קול ישראל" בערבית	תושבי השטחים קוראים עיתונות משלהם, ומאזינים לרדיו וטלוויזיה מירדן ומסוריה
בריאות	תושבי השטחים מאושפזים לעתים קרובות בבתי־חולים בישראל	בתי־החולים בשטחים מאשפזים חולים מקומיים בלבד
משפט	לבג"ץ סמכות פיקוח על עובדי מדינה ישראלים המשרתים בשטחים, ומכאן שתושבי השטחים רשאים לעתור לבג"ץ	החוק החל בשטחים בנוי מן החוק המנדטורי, החוק הירדני וצווים של המימשל הצבאי, המקיפים תחומי חיים רבים. בצד מערכת בתי־המשפט המקומיים, פועלת מערכת בתי־משפט צבאיים, ששופטיה הם אנשי הפרקליטות הצבאית. המימשל הצבאי ממנה את השופטים בשתי המערכות.

	OUT אין קו ירוק!	IN יש קו ירוק!
צה"ל	צה"ל פרוס על פני כל שטחי ישראל, משני צידי הקו הירוק	בשטחים יש לצה"ל משימות מיוחדות, שאינן נדרשות בתוך הקו הירוק
התיישבות	ההתיישבות היהודית בשטחים מתקיימת בדפוסים דומים משני צידי הקו הירוק	להתיישבות היהודית מעבר לקו הירוק אופי דתי־לאומי מובהק, בניגוד לאופי ההטרוגני בתוך הקו הירוק
ירושלים	ירושלים היא יחידה מוניציפלית אחת, ובדרך־כלל מתקיימים בה יחסי מסחר ובילוי, בעיקר של יהודים בצד הערבי. ערבים רבים עובדים במערב העיר. 40% מן הערבים הצביעו בבחירות לעירייה	תושבי ירושלים הערבים רואים עצמם חלק מן הגדה ומתייחסים לכפרים הערביים סביב העיר כאל חלק מירושלים. איש מן התושבים לא הציג עצמו לבחירות לעירייה
ערביי ישראל	תושבי ישראל הערבים, בעיקר בתקופה האחרונה, מבטאים זהות לאומית משותפת עם תושבי השטחים	תושבי ישראל הערבים נבדלים מתושבי השטחים באזרחותם ובנאמנותם הבסיסית למדינה
דמוקרטיה		תושבי השטחים אינם נהנים מכל זכות דמוקרטית בסיסית במדינת ישראל
תוכניות מדיניות		כל התכניות המדיניות המוכרות, כולל תוכנית האוטונומיה, הקונפדרציה, תכנית אלון וכו', מתייחסות לקו הירוק. לא הוגשה תוכנית מדינית רצינית המתעלמת מן הקו הירוק
מעמד בינלאומי		עבור כל המוסדות הבינלאומיים ומדינות העולם מהווה הקו הירוק גבול השטח הכבוש בידי ישראל
מפות	בכל הפירסומים הרשמיים והמדעיים נמחק הקו הירוק ממפות ארץ־ישראל והאזור	

סיכום

בתוך התמונה המורכבת המובאת כאן מסתמנות בכל זאת כמה מסקנות.

הקו הירוק אינו קיים, או כמעט אינו קיים, בנושאים הקשורים לניהול החיים היומיומי: יחסי מסחר, בנקאות, עבודה, מים ואנרגיה, בריאות ותרומה. יש לציין, שברוב המקרים שבירת הקו הירוק היא חד־סטרית, כאשר השטחים מתחברים למערכת הישראלית, ולא להיפך.

הקו הירוק קיים בכל הקשור בחיי החברה, החינוך והתרבות, וכן — ובעיקר — בכל הקשור במערך המדיני והפוליטי, ובמערכת החוקים והזכויות האזרחיות והמקצועיות.

תחום ביניים אופייני הוא תחום המשפט. חלק נכבד מהמערכת המשפטית כפוף אמנם לצה"ל, אך זו מערכת ייחודית לשטחים. רק הבג"ץ מקשר בין מערכת המשפט בשטחים ובתוך הקו הירוק.

מלחמת השטחים שינתה במידת מה את המאזן. פחות עובדים, פחות מטיילים, הקו הירוק התחזק. לעומת זאת היטשטש הקו הירוק המפריד בין ערביי ישראל לערביי השטחים.

אין לתמונה המתגלה מן הטבלה הגדרה מבנית ברורה, ולא יכולה להיות. זוהי מעין מוטאציה, ובחשבון היסטורי ארוך — קוריוז עקוב מדם. במזרח־התיכון הכל אפשרי, חבל רק שהמחיר גבוה כל־כך.

לא בדיוק שַמָש קטן

ועדת ההיסטוריונים בוינה, דוו הדלמות

„ולדהיים הוא סמל הקריירסט. בעל יכולת פרגמטית והתגלן בחסד. אף פעם לא היה בעיני גיבור, אבל תוך כדי תיחקור הלך והתגבש משעה לשעה" ■ עם פרופ' יהודה ואלך, חבר ועדת ההיסטוריונים שחקרה את עברו של קורט ולדהיים

אריה פלגי

קצינים נאצים רבים העידו על עצמם, שהיו רק ברגים קטנים במכונה הנאצית הגדולה. רק קצין אחד סבר שהיה „איין קליינר שמעס". במילים אלה ממש. כלומר: היה שמש קטן בלבד. שם הקצין: קורט ולדהיים, לימים מזכיר האו"ם, זה כשנה וחצי נשיא אוסטריה וזה כחצי שנה נושא חקירתה של ועדת הסטוריונים אשר התחקתה על עברו — על־פי הזמנתו.

על שימוש בביטוי חביב זה על־ידי הנשיא האוסטרי מספר החבר הישראלי בוועדה, פרופ' יהודה ואלך. הוא שמע אותו מיושב ראש הוועדה, השוויצרי האנס רודולף קורץ, אשר נפגש עם ולדהיים ביחידות. השמועה אומרת, שמטבע־לשון זה נכנס לאוצר המילים הפוליטי האוסטרי מכוח הקנצלר קרייסקי, שהגדיר את עצמו כשמש קטן בבנייה המחודשת של אוסטריה. אולם גם הגירסה הזו של המעטת־דמות לא הושיעה את ולדהיים, אשר לבסוף עוד הסתבך בכינויים אנטישמיים לגבי ועדת ההסטוריונים.

התחלת הסיפור כולו, היא מערכת הבחירות לנשיאות אוסטריה, שבעטייה יוצא הקונגרס היהודי העולמי בהאשמות כבדות נגד ולדהיים, בשל עברו הנאצי. ולדהיים — כנראה על־פי עצתו של צייד הנאצים שמעון ויזנטל (דווקא הוא), פנה לממשלת אוסטריה, שתזמין ועדת מומחים לבדוק את עברו. הממשלה היססה אבל לבסוף נענתה לפנייה. היא הזמינה חוות דעת, אולם לא התחייבה לקבל את הסיכומים.

מדוע יזם ולדהיים מלכודת כזאת?

פרופ' ואלך: אפשר רק לנחש. כנראה קיווה, שהוועדה לא תמצא חומר נגדו. עשר שנים הוא היה באו"ם ולא מצאו נגדו דבר, גם הפעם לא ימצאו. או שיצליח להסביר הכל, או שפשוט טעה.

מדוע הזמינו הסטוריונים ולא משפטנים?

— אם רצו מסקנות חותכות, היו צריכים להזמין משפטנים. זה גם היה מקצר את התהליך. אנחנו ריכזנו את העובדות כפי שאספנו וניתחנו אותן והגשנו לשיפוטה של הממשלה האוסטרית.

יש תקדים לוועדת הסטוריונים כזאת לחקירת עברו של איש ציבור בכיר?

— לא היה תקדים כזה. לא תיחקרו ראש מדינה בפועל. ומעתה ייזהרו מהקמת ועדה כזאת כמו מדבר.

על אוביקטיביות של הסטוריונים יש הער־כות שונות. אתה חושב, שהם מסוגלים להיות אובייקטיביים?

— בהחלט כן. אני, על כל פנים, עשיתי כל מאמץ להיות כזה. אם כי אין להתעלם מכך שאיפשהו בתת־הכרה השפיעה העובדה שאני יהודי.

מדוע קיבלת את ההזמנה?

— קיבלתי מיד, למרות חילוקי דעות בארץ. חשבתי שאם הקונגרס היהודי העולמי יצא בהאשמות כבדות כל־כך, אסור שיגידו ש„יהודים זורקים רפש", אבל לא משתתפים בחקירה עניינית.

הקונגרס לא התלהב מהשתתפותך?

— הם חששו, שהוועדה מיועדת לטיהור שמו של ולדהיים וכי השתתפות יהודי תאשש את הטיהור.

איך קובעים ועדה כזאת?

— פונים אל פרופסור להסטוריה צבאית מארץ נייטרלית, שוויץ, ומבקשים ממנו שיבחר לו עוד חמישה שותפים. הוא יודע, שיש מועצה בינלאומית של הסטוריונים צבאיים, ולה סקציות בהרבה ארצות. הפרופסור הזמין מומחים מן הסקציות השונות. היה ברור מראש, שאוסטרי לא יהיה בין חברי הוועדה.

ויהודי?

— עוברה, שפנו אלי. על כל פנים, בדיעבד אוכל להגיד, שאם היו מציעים לטהר את שמו, לא הייתי חותם על הסיכומים.

כלומר, בלי יהודים בוועדה היה יותר סיכוי לטיהור שמו?

— אני מכיר את כל החברים. כולם אנשי מדע מעולים, מן הטופ של המקצוע. בכל מקרה, הם היו עושים עבודה רצינית ומהימנה.

מי היו האנשים?

— מלבד היושב־ראש, היו בוועדה ג'יימס קולינס מארה"ב, מנפרד מסרשמידט מגרמניה המערבית, האגן פליישר מיוון, זין ונולטנהוזן מבלגיה, ג'רלד פלמינג מאנגליה ואני. אגב, היווני צורף כמומחה, לא כחבר, כי האוסטרים התעקשו על שישה חברים בלבד. אבל לבסוף גם הוא חתם על הסיכום.

היית יהודי יחידי?

— לא. גם ג'רלד פלמינג יהודי. סיפרו על הפתרון הסופי יצא כעת בהוצאת „יד ושם".

מדוע לא היה בוועדה חבר יוגוסלבי?

— פנינו למנהל הארכיון הצבאי בבלגרד. הוא אמר, שהוא פקיד ממשלתי ולא יכול לקבל עליו את התפקיד. פנינו לממשלה היוגוסלבית. עד היום לא קיבלנו ממנה תשובה.

יש לך הסבר להתנהגות המסויגת של היוגוסלבים בכל הפרשה?

— יוגוסלביה לא תסכן את יחסיה עם אוסטריה. ביוגוסלביה יש אינפלציה של 1000 אחוזים. מצבם הכלכלי גרוע מאוד. כמעט כל סלובניה עובדת באוסטריה כפועלים זרים. התיירות האוסטרית היא נתח התיירות הגדול ביותר ביוגוסלביה. האוסטרים באים בהמוניהם. אומרים שיותר זול להם לחיות שם מאשר בבית. הסבר נוסף: קיים מתח בין הממסד הצבאי היוגוסלבי לבין משרד החוץ שלהם ולא רוצים להוציא אותו החוצה. הצבא מעוניין בטיפוח כבוד העבר, מלחמת הפרטיזנים, המלחמה בגרמנים וכיוצא באלה. משרד החוץ לעומתו מרגיש את עצמו מופקד על קיום ההווה. מספרים על מתח דומה, באותם הקווים ממש, בין הדור הצעיר לבין מייסדי המדינה הקומוניסטית הזאת. הצעירים רוצים לחשוף, המייסדים מעדיפים לטשטש. אבל אני חייב להוסיף, שכאשר באנו אל היוגוסלבים, הם הושיטו לנו כל סיוע אפשרי. אם כי במקרה אחר, כאשר פנינו אליהם למען קבלת מיסמכים והודענו שאת הפנייה פירסמנו גם בסוכנויות הידיעות המערביות, רק או נענו. אבל ההבטחה לעזור לנו הגיעה יום לפני סיום עבודתנו ולכן היא נשארה בידינו כשטר פתוח לעתיד.

כיצד עובדת ועדה כבודה כזאת?

— חברי הוועדה הכירו איש את רעהו מכנסים קודמים רבים. היתה לנו שפה משותפת, אמון הדדי ושררה הרמוניה בסיסית. כל אחד בחר לעצמו תחום הקרוב לעבודתו המקצועית, למשל: פלמינג טיפל בהוצאה להורג של אנשי הקומנדו הבריטיים, מסרשמידט בפרטיזנים היוגוסלביים, אני בגירוש יהודי יוון, החבר הבלגי בעברו הנאצי של ולדהיים וכך הלאה. כל חודש התאספנו לשבוע ימים, כל אחד הביא סיכום מנוסח בכתב, בירינו, דנו וסיכמנו פרק פרק. בינואר ישבנו 16 ימים. קיבלנו מאות תעודות מן הממשלה האוסטרית, מן הקונגרס היהודי העולמי, מהארכיון הלאומי האמריקני בוושינגטון, מגרמניה — באמצעות מסרשמידט — ועוד. הסיפור היה, שכל אחד מאתנו יצא לדרך עם 25 קילו מיסמכים.

מתי הבנת, שולדהיים אינו נקי?

— כבר אחרי עיון בחומר הראשון השתכנעתי, שהאיש מעורב ושצדקתי כאשר קיבלתי את המינוי.

על חשבון מי עבודתם?

— הכל על חשבון הממשלה האוסטרית.

קיבלתם תרומה כספית?

(המשך בעמוד 8)

קשה להיות יהודי

[illegible]

משדה־הקרב לאקדמיה

פרופ' יהודה ואלך

פרופ' יהודה ואלך נולד לפני 67 שנים בגרמניה, עלה ארצה עם עליית הנוער ב־1936. חניך השומר הצעיר. לו הגשים, היה מגיע עם חברי קיבוץ א"י ו', לקיבוץ עין־דור. אך עוד לפני עליית הקיבוץ על הקרקע, הוא החליט להצטרף אל מנגנון הקבע של ההגנה. „נתבקשתי להדריך שני קורסים של מפקדי כיתות. עשיתי חשבון, שאוכל להכשיר 200 מ"כים שיובילו 2000 חיילים, כלומר שלושה גדודים. חברי לשעבר בוודאי מכים על חטא, שלא אישרו לי זאת".

לימים נעשה מח"ט גבעתי, במבצע קדש פיקד על אוגדה. יצא, במסגרת הצבא, ללימודים אקדמאיים, וכאשר קרתה „תקלה", כדבריו, עם ישראל בר (נאסר בעוון ריגול) פנו אליו לאייש את הקתדרה ללימודי הסטוריה צבאית, שהתפנתה. יצא לאוקספורד, השתחרר מצה"ל ומאז הוא חוקר, מרצה ומלמד היסטוריה צבאית באוניברסיטת תל־אביב.

„כל ילדי (שני בנים ובת) הם חניכי הקיבוץ הארצי. בן אחד הוא אב לשלישיה המפורסמת של קיבוץ נירים", הוא מתגאה.

לא בדיוק שמש

(סוף מעמוד 7)

— רק את כיסוי האש"ל.

התקשורת הפריעה?

— היתה התפתחות מעניינת. כאשר התחלנו, התקשורת התנפלה עלינו. לאחר מכן, שכחו אותנו כי ראו בנו ועדה „מטעם" אשר הולכת לטהר את האיש. אינני יודע מדוע. כמה ימים לפני הפירסום ומיד אחריו, שוב היתה התנפלות. אני הסתגרתי, ולא ידעו היכן אני מתאכסן. את קורץ, היושב ראש, כאשר הריחו שהסיכום יהיה בלתי צפוי, הוציאו מן המקלחת, ואפילו ממיטתו ולא נתנו לו מנוח.

היו הדלפות?

— כן. למשל, קטע מדו"ח ביניים שלי התפרסם בעתון אוסטרי. מישהו נבר בניירות.

מי הדליף? ההסטוריונים, אנשי המנגנון האדמיניסטרטיבי?

— חברי הוועדה בטוח לא, המנגנון היה מאד מצומצם ומאד מהימן.

אם כן, מי נשאר?

— כאשר אנשי מודיעין רוצים להשיג חומר, הם משיגים.

היו לחצים מטעם האוסטרים?

— עד היום האחרון לפני הפירסום, לא. אבל אז, האנס רודולף קורץ, יו"ר הועדה, נקרא אל מנכ"ל משרד החוץ האוסטרי, שטען נגדנו, שחרגנו מן הסמכויות שלנו. מאיים עליהם משבר ממשלתי. הם שוקלים לא לקבל את הדו"ח. אמרנו להם, שנוציא אותו על חשבוננו ויהיה לנו בסט־סלר. בהרהור שני הבינו, שיעשו את עצמם ללעג ולקלס בעולם. הם שמעו גם, משום מה, שאנחנו נטיל בוולדהיים אשמה מוסרית. היה על כך ויכוח בוועדה, אבל נקבע, לא במעט בהשפעתי, שאשמה כזאת שייכת לתחום הפסיכולוגי ולא להסטורי. ויתרנו מראש על ההגדרה הזאת וחסכנו לעצמנו ביקורת מוצדקת. הם גם רצו לאסור עלינו לפרסם התייחסות לתחקור ולדהיים על ידי הוועדה. פרוטיכל התיחקור הוא רכוש הממשלה האוסטרית, אמרו. אמרנו להם, שאצלנו בכל מקרה יהיה כתוב: „עיין בתחקיר המצורף עם ולדהיים". הם הבינו, שלא יתנו להם מנוח בעניין זה.

מה קרה בחקירת ולדהיים? כיצד היא התנהלה? מדוע הגשתם לו שאלות בכתב?

— כידוע, זה לא בדיוק מקובל לחקור ראשי מדינה. הוא נענה. לא רצינו להזמין אותו כאת יתר העדים אבל גם לא רצינו לבוא אל לשכתו. נמצאה פשרה: ישיבה בדירתו. הגשת השאלות מראש היתה פעולה מחוכמת שהוכיחה את עצמה. כך, על אף שאלה לא היה יכול להשיב, שעליו עוד לבדוק את החומר. הוא היה חייב להשיב במקום. ישבנו אתו 4 שעות. כל חברי הוועדה שאלו אותו כתורם.

הוא היה שקט או שהתפרץ?

— הוא שלט בעצמו. רק פעם אחת יצא מגדרו. זה קרה כאשר שאלתי אותו כיצד לא שם לב שרבע מאוכלוסיית סלוניקי נעלם מתאום ביום אחד? כיצד ייתכן, שלא שם לב, שאת כל בית־הקברות היהודי, הגדול והעתיק באירופה, ששכן באמצע העיר, קרוב מאד ללשכתו, יישרו יום אחד? לא הבחנתי, אמר תוך רוגזה בולטת. אבל אחרי הפגישה ניגש אלי, דיבר על הטרגדיה שהיתה והבטיח לי כל עזרה עזה אם אמשיך לחקור. ולדהיים אף פעם לא היה בעיני גיבור. אבל תוך כדי תיחקורו הלך והתגמד משעה לשעה. עשה כל מאמץ להתחמק. לא היתה לו תשובה על שאלתנו, האם ידוע לו על מישהו, שמחה או סירב פקודה ונענש בשל כך. למעשה, התאמת כל מה שלמדנו עליו והוא לא תרם לעבודתנו מאומה.

יש לך הסבר לסוד עלייתו המטאורית, בעולם, באוסטריה?

— הוא סמל הקריירסט. וזריז בצורה בלתי רגילה. בעל כושר אנליטי. את זה למדנו גם מסיכומי המודיעין שלו בתור קצין. בעל יכולת פרגמטית וסתגלן בחסד. הצטרף לתנועת נוער קתולית כאשר זו קידמה אותו. הלך אל יחידת פרשים של האצולה האוסטרית ככרטיס כניסה לעולם הדיפלומטי, אל יחידת פרשים נאצית, כאשר זה היה מועיל. כאשר כדאי היה לתת יד להריגת פרטיזנים או לגירוש יהודים — לא בחל גם באלה.

מה הם עיקרי הסיכומים של ועדת ההסטוריונים?

— זה מיסמך רב־היקף ואני מקווה שיפורסם גם באנגלית ובעברית. אציע זאת לאנשי הקונגרס היהודי העולמי. אם לתמצת: קבענו, שבהתאם לתפקידים השונים אותם מילא, היתה לו קירבה, פעם פחותה, ופעם יתירה, אל פשעים נאציים הנחשבים פשעים נגד האנושות. שנית, הוא בשום אופן לא היה קצין זוטר חסר חשיבות, אלא קצין, אמנם צעיר (אגב, בן 23 ולא בן 20 כפי שאמר בנאום התגובה שלו על הדו"ח), במוקד העניינים אשר תרם בצורה משמעותית לתהליך קבלת ההחלטות. הוא השתתף באופן קבוע בדיונים היומיים והשבועיים אצל המפקד העליון של הכוחות הגרמניים. פירסם באופן קבוע סקירות על הנעשה באירופה, במזרח התיכון ובבלקנים. שלישית, הוא שותף בעקיפין, כמי שידע עליהם, בפשעים של הריגת אנשי הקומנדו הבריטי, בהגליית 100.000 חיילים איטלקים לגרמניה (הוא ידע איטלקית והשתתף בניהול המו"מ על כניעתם, וכנראה היה יחידי בעולם, שחשב שהחיילים האלה חוזרים למולדתם). בגירוש יהודים לא היה מעורב באופן פעיל אבל ידע עליו. ולדהיים שיקר בהזדמנויות רבות במגמה להסתיר את עברו. הוא לא הזים ולא הפריך מכל הטענות האלה דבר.

יש לך הערכה מדוע האמריקנים והרוסים אישרו את בחירתו במזכיר האו"ם?

— אין לי הסבר. יכול להיות שמיסמך של הסי.אי.איי, אשר נשמר בידי המודיעין הבריטי, ובו רשימת שמות בה כלול גם שמו של ולדהיים, היה מחכים אותנו במשהו אבל המיסמך הזה עוד חסוי וייתכן שאין בו אלא רשימת שמות של קציני מודיעין גרמניים בזמן מלחמת העולם השנייה.

האם נכון שולדהיים אמר על הוועדה שלכם, שהיא לא יכלה לשפוט אחרת כי היו בה יהודים?

— לא שמעתי זאת מפיו. אבל הקנצלר האוסטרי, פראנץ וראניצקי, לשאלת העתונאי השוויצארי בורן באותו עניין ממש, לא אישר ולא הכחיש את קיום ההצהרה. שר החוץ לשעבר, גרובר, שולדהיים היה בזמנו מזכירו האישי, חזר בטלוויזיה מילה במילה על אותה האשמה. אגב, על כך קיבלנו התנצלות מרגשת מאת מורא־ניצקי.

מה אומר העם האוסטרי?

— אינני יכול לתת תשובה מוסמכת. לא היה לי מגע קרוב אתו.

להערכתך, ולדהיים יתפטר?

— החוקה האוסטרית בנויה משום מה על־פי החוקה הוויימארית. לנשיא סמכויות נרחבות. הוא המפקד העליון, הוא יכול לפזר את הפרלמנט,

קורט ולדהיים, היה במוקד העניינים

יכול לפטר את הממשלה, אבל אי־אפשר לפטר אותו. כפי שאמר לי הקנצלר וראניצקי: הממשלה יכולה להתפטר, יכולות להתקיים אפילו בחירות חדשות אבל הנשיא יכול להמשיך עד סיום כהונתו בת שש השנים.

כלומר, לא ילך?

— מרצונו האישי לא. רק אם מפלגתו, מפלגת העם תגיע למסקנה, שהוא יותר נטל מנכס. אם אוסטריה תהיה מבודדת בעולם.

זה יקרה?

— זה עשוי לקרות. תראה איזה עיתוי אומלל מבחינה אוסטרית לפרסום הדו"ח: הם מתכוננים בשבועות אלה לערוך עצרות וטקסים לשנת החמישים לאנשלוס (כיבוש אוסטריה על־ידי גרמניה הנאצית). מעין ימים של חשבון נפש, בו יבקשו להציג את אוסטריה כמי שנפלה קרבן לתוקפנות הנאצית. זה סיפור מפוקפק בכל מקרה, אבל עכשיו, לאחר דו"ח הוועדה, הוא מת. העולם לא יקנה את אגדת האוסטרים המסכנים. הסוציאלדמוקרטים כבר הודיעו שלא ישתתפו בטקס בפרלמנט, אם ולדהיים ינאם שם. מצאו איזו פשרה על קבלת־פנים באולם הכניסה. לעניינים כאלה יש דינמיקה משלהם. ב־8 בפברואר, התקשורת האוסטרית צהלה כאילו ולדהיים טוהר, ב־9 בפברואר, לאחר עיון בחומר, בתכנית טלוויזיה של שלוש שעות „הרשיעו" את הנשיא שלהם — בעקבות אותו דו"ח. 400 אנשי רוח פירסמו גילוי דעת בשבועון הנפוץ „פרופיל" ודרשו את התפטרותו. 5000 אוסטרים הפגינו למען אותה המטרה. וזה רק מתחיל. □

בג"צ 265/87: ובכל זאת, מיהו יהודי?

גרי ושירלי ברספורד, המשתייכים לזרם „היהודים המשיחיים", לא קיבלו בישראל תעודת עולה. חוק השבות לא חל, כנראה, על כל מי שנולד יהודי. מי כן? למשרד הפנים הפתרונים

ירון זליג

בג"ץ 265/87 ממתין כעת לדיון נוסף, ככל הנראה באמצע מאי הקרוב. גרי ושירלי ברספורד נגד משרד הפנים. עתירה שמתויקת במזכירות העליון מאפריל 1987 עם סיכוי טוב להפוך לפסק־דין תקדימי. תחנה אחרונה בסיפור שהתחיל בזימבבואה המרכסיסטית ומחכה כעת בבית ריק וקר בהוד־השרון למשרד הפנים, שיבוא ויסביר מדוע הוא מסרב להעניק לזוג ברספורד תעודות עולה כמתחייב מחוק השבות. טענת בני הזוג כי הינם יהודים כדת וכדין חרף השתייכותם לזרם ה„יהודים המשיחיים" לא משכנעת את משרד הפנים. מבחינתו ההשתייכות לזרם זה יש בה משום חשש כי בני הזוג ברספורד הם בני דת אחרת ולפיכך אין חוק השבות חל עליהם.

גרי ושירלי ברספורד יושבים בישראל מאז סוף 1986 בתוקף אשרת מבקרים. ילידי דרום־אפריקה, בנים ונכדים למשפחות יהודיות. גרי מנהל ומרצה לניצול אנרגייה סולרית, שירלי מנהלת גלריה לאומנויות. בתחילת שנות השמונים מקבל גרי הצעת עבודה מפתה מזימבבואה לבוא ולפתח את המומחיות שלו עבור המדינה המרכסיסטית. החיים החומריים בזימבבואה מפנקים אותם. תנאים מועדפים, המוענקים למומחים זרים עם ידע, מרפדים להם את היום־יום. שתי מכוניות, שני משרתים, סאונה וג'קוזי לא מספיקים כדי למלא את החיים במשמעות. אווירת ה„עליהום" נגד ישראל רק ממריצה אותם להתחיל ולחפור במקורות בחיפוש אחרי התשובה מאיפה הם באים ולאן הם הולכים. במהלך השנים הם מבקרים בישראל מספר פעמים וחוזרים מכאן פעם אחר פעם עם תחושה מתחזקת שזו רק שאלה של זמן עד שיעלו לארץ.

בשנת 1985, תוך כדי לימוד מתמיד של התנ"ך, הם מתחילים להתעניין בתורתו של ישו ומקומה בדת היהודית. שיחות עם תיאולוגים והרצאות להבנת היהדות המשיחית, מקורות ועיון בתנ"ך ובברית החדשה מביאים אותם למסקנה כי לא קיימת כל סתירה בין האמונה היהודית לבין האמונה בישו כמשיח וכי אמונתו הינה חלק בלתי נפרד מזרם יהודי שזכה ללגיטימיות כבר בתקופת הבית השני. מכאן ועד למסקנה כי עליהם לקשור את גורלם בגורלו של העם היהודי בארץ ישראל, הדרך קצרה.

בקיץ 1985 הם מבקרים בישראל, וחוזרים ממנה עם החלטה ברורה להתחיל לארוז ולעלות. בספטמבר אותה שנה הם פונים לסוכנות היהודית ביוהניסבורג ומגישים בקשה לעלייה. התשובה מתמהמהת. בני הזוג פונים בשנית לנציג הסוכנות ביוהניסבורג, מזכירים לו את בקשתם ונענים ב„העניין בבדיקה, שבו והמתינו". מכתב שמגיע לסוכנות טוענת זו כלפיהם כי הם משתייכים לקבוצת „יהודים למען ישו". הזוג ברספורד מכחיש את האשמה, מעמיד את הסוכנות על ההבדל בין אמונתם לבין אותה קבוצה. „תעבירו מכתב מפורש", אומרת הסוכנות. הזוג ברספורד עושה כמבוקש, וחוזר ומסביר שאינו „יהודים למען ישו". הסוכנות עונה בשלילה.

בבית המפואר בזימבבואה יושבים כבר על מזוודות. הזוג ברספורד מחליט שהוא עולה לישראל עם הסוכנות או בלעדיה. התנאים שמציבים חוקי ההגירה המקומיים לא עושים את העניין לקל יותר. את הכסף שחסכו במשך השנים נאסר עליהם להוציא. ציוד אישי, מספר רהיטים ומכולה אחת, זה מה שמותר, זה מה שהם לוקחים.

המכולה תקועה בנמל

בסוף דצמבר 1986 הם נוחתים בישראל. שלושה ימים מאוחר יותר הם פונים למשרד הפנים בירושלים ומבקשים תעודות עולה. הפגישה הראשונה עם המשרד עוברת בלי בעיות. מקבלים טפסים מתאימים, ממלאים אותם ומחכים. בינתיים הם שוכרים את הבית בהוד־השרון וממתינים לביורוקרטיה של משרד הפנים שתעשה את שלה.

בית דו־מפלסי בשכונת וילות. בית ריק עם קירות חשופים שמחכה למכולה שתגיע לנמל אשדוד. בעלת הבית מעמידה לרשותם מספר רהיטים ישנים, השכנים מסייעים ומשאילים מספר צלחות, כוסות וסכו"ם. את החורף הראשון בישראל הם מעבירים בהיצמדות לתנור חימום קטן שרכשו, המוצב בחדר השינה. בערבים הבילוי המרכזי הוא לימוד התנ"ך. מאז הגיעו לישראל וללא עבודה חיים בני הזוג על תרומות המגיעות ממאמינים בישראל ומחוצה לה. הכסף הולך ואוזל, משרד הפנים עסוק בבדיקת בקשותיהם.

שלושה חודשים מאוחר יותר פונים גרי ושירלי למשרד הפנים ומזכירים שהם עדיין כאן. בתחילת מרץ משיב משרד הפנים כי הנושא נמצא בבדיקה ומציין כי יש חשש שהזוג ברספורד הינם בני דת אחרת, כך שחוק השבות אינו חל עליהם. בינתיים מגיעה מזימבבואה המכולה ששלחו לישראל. על מנת להוציאה מהמכס זקוקים בני הזוג לתעודות עולה. פנייתם בנושא זה לסוכנות ולמשרד הפנים נענית בשלילה. לטענתם, פנייתם לסוכנות נענתה על־ידי אחת הפקידות באופן מעליב שהתמצה במשפט: „מעולם לא אמרנו לכם לבוא לכאן. אמרנו לכם להישאר בזימבבואה. אתם לא באחריותנו. תחזרו לזימבבואה. התיק נסגר ונשלח למשרד הפנים..." המכולה נשארת בינתיים בנמל אשדוד. מצבם הכספי של בני הזוג הולך ומתדלדל. המכולה מציבה בפניהם מילכוד.

מחד אלפי הדולרים הנידרשים לשחרורה אינם בנמצא, ומאידך כל יום איחסון של המכולה בנמל עולה אף הוא בחמישה דולרים. הימים עוברים, הבית כאמור ריק.

בעתירה שמגיש באמצע אפריל 1987 עורך־דינם של בני הזוג, יוסף בן־מנשה, טוען זה: „היהדות המשיחית הינה זרם אמונתי עתיק־יומין ביהדות, ודינה כדין זרמים אחרים שונים כגון רפורמים, קונסרבטיבים, אורתודוכסים, אגודת־ישראל ונטורי־קרתא. חקירת העותרים על־ידי השלטונות ודרישה בדבר עיקרי זרם אמונתם, כאשר אין ספק לגבי מקורם הדתי, אינה עולה בקנה אחד עם העקרון המקודש של חרות המצפון, עליו פרשה כנפיה ההכרזה על הקמת המדינה ה„אני מאמין" ו„חזון האומה"... בכל הזרמים הנ"ל דתו היהודית של האדם נקבעה על־פי דת אמו או על־פי גיורו, משמע, מיום היותו ליהודי אינו חדל להיות כזה אף אם הוא ממיר את דתו ולא כל שכן ללא המרת דת כמו במקרה של העותרים..."

בג"ץ מתחיל בשמיעת טיעוניהם של הצדדים, ממליץ בפניהם ל'הגיע לידי הסכמה מחוץ לכותלי בית המשפט. הצדדים מגישים תצהירים על עמדותיהם, הנושא ממשיך ומתגלגל, נכון לעכשיו ללא תוצאה. □

בני הזוג, ברספורד — הימים עוברים, הבית ריק, עיקר הבילוי הוא קריאה בתנ"ך

צילום: מאיר פרטוש

עתירה נגד שר הביטחון

עתירתם של בני הזוג ברספורד נגד משרד הפנים אינה המאבק היחיד שמנהלים היהודים המשיחיים נגד הרשויות. במקביל לעתירתם מתנהלת בימים אלו עתירה נוספת בבג"ץ, אותה הגיש ראש קהילת היהודים המשיחיים ברמת השרון, אריה סוקרו־רם, נגד שר הבטחון. הוא מבקש מבג"ץ שיורה לשר הבטחון לבוא ולנמק מדוע לא יבטל את החלטתו להעביר את רם מיחידתו בה שירת כמלווה מתנדבים מחו"ל.

בעתירה שהגיש באמצעות עורך־דינו יוסף בן־מנשה טוען רם כי בספטמבר 1986 קיבל באופן מפתיע צו, על־פיו הוא מועבר ליחידה אחרת. הוא מציין כי ניסה לברר מדוע הועבר מיחידתו חרף הערכת מפקדיו לעבודתו, וכי נמסר לו שהנימוק להחלטה מקורו בעודף כוח אדם. לטענתו, התברר לו מפירסום בעיתונות, חודשים מספר מאוחר יותר, ומשאילתה שהועלתה בנושא זה בכנסת על־ידי ח"כ מתי פלד, כי הסיבה להעברתו הינה הטענה כי עסק במהלך שירותו בהפצת אמונות נוצריות, כי פעל נגד הדת והמדינה וכי הוא נמנה על כת בשם „יהודים למען ישו".

בעתירה המציין בן־מנשה כי שולחו הוכה בהלם, מאחר שטענות אלו אינן נכונות וכי הוא מתנגד להתנצרות ולפעולה מסיונרית מחוץ לכותלי צה"ל — לא כל שכן בתוכם. לטענתו, מבוססת החלטת שר הבטחון על תלונה שיקרית של ארגון „יד לאחים", מבלי שעברה בדיקה נאותה ומבלי שתינתן לעותר זכות טיעון.

עוד נאמר בעתירה כי „העותר מעולם לא הטיף ברבים לאמונתו, ואם כי במלחמת שלום־הגליל, ב־1983, בה נטל חלק, היה שותף לחוויות הדתיות הגורליות של חיים ומוות, אשר התלוו אליה באורח טבעי, ונתן ביטוי לאמונתו בתפילה ובהגות, אשר לא חרגו משיח־לוחמים, ומעולם לא ביוזמתו, הרי שבמסגרת יחידתו ב־1985, בימי שלום, במועד הנדון בתלונה הנ"ל, אף לא קמה העילה לשוחח עם איש בענייני דת, לא ביוזמת העותר ולא ביוזמת אף לא אדם אחר".

עו"ד בן־מנשה מוסיף וטוען כי החלטת שר הבטחון פוגעת בלב ליבו של המשטר הדמוקרטי בישראל ובציפור נפשו, בהיותה נוגדת את ההכרזה מהקמת המדינה בדבר חירות המצפון. כאמור, מתבררת כעת עתירה זו בבג"ץ, שישוב וידון בנושא במחצית חודש מאי הקרוב.

לא „יהודים למען ישו"

מספרם של היהודים המשיחיים ברחבי העולם מוערך בקרוב למאה אלף. בישראל מכירות הקהילות השונות של היהודים המשיחיים כשלושת אלפים מאמינים. ההערכה היא כי מספר דומה של מאמינים חושש לבטא בפומבי את אמונתו בשל חשש מלחצים.

היהדות המשיחית מדגישה מעל לכל דבר אחר כי מאמיניה הם יהודים לכל דבר, שלהם זיקה הדוקה לארץ־ישראל, לעמה, למדינת ישראל, לציונות ולשירות בצה"ל. הם שומרים את מצוות השבת והכשרות, מסורת ישראל וחגיה, ומציינים כי בינם לבין כל דת אחרת מלבד היהדות אין ולא כלום. הם טוענים, כי על־פי אמונתם אין כל סתירה בין האמונה היהודית לבין האמונה בישו כמשיח, וכי אמונה זו על־פי השקפתה הינה חלק בלתי נפרד מזרם דתי יהודי מובהק, אשר אפיין זרם יהודי לגיטימי בתקופת הבית השני, ומכאן שזהו זרם לגיטימי ביהדות גם היום.

היהודים המשיחיים מאמינים בכל הבריתות, החל מברית בין הבתרים, דרך הברית עם משה, כמו בברית החדשה, שעל־פי אמונתם נכתבה גם היא על־ידי יהודים. הם מאמינים כי עם ישראל מחויב בכל הבריתות הללו, המבטיחות לו את הזכות על הארץ והזכות לרשת את אברהם, יצחק ויעקב.

מקור אמונתם בתנ"ך ובברית החדשה, שמטרתה, לדבריהם, אינה לשנות את הכתוב בתנ"ך כי אם לשנות את היחיד, להחזיר אליו את רוח האל, לאפשר לו להבין את התורה ולהעניק לו את הכוח לקיימה כך שהאל יוכל למלא את הבטחתו לעם. הברית החדשה מבחינתם הינה בבחינת פרשנות כיצד ליישם את התורה והנאמר בה. מטרתה היא לעזור ליחיד לשנות את עצמו מבפנים, דרך הבנת התורה, ובכך לפתוח פתח לשינוי חיצוני. רבים מהמאמינים מצביעים על ההתאמה שקיימת בין התנ"ך לברית החדשה. לדבריהם, ישו מילא את כל התנאים עליהם התנבא משה לגבי ביאת המשיח.

הם מרגישים כי בינם לבין הקבוצה „יהודים למען ישו" קיימים הבדלים מהותיים. אלו ניתפשים על־ידם כקבוצה של נוצרים, חרף שמה המוצהר. לטענתם, חוסר ההבחנה בין הקבוצות הכשיל לא אחת מוסדות שונים בעולם ובישראל כאשר באו לדון בגורלם של היהודים המשיחיים.

באשר לביאת המשיח ואמונתם כי ישו היה המשיח הם מזכירים כי רבי עקיבא התייחס לבר־כוכבא כאל משיח וכי במהלך ההסטוריה של העם היהודי חשבו רבים את רבי יהודה הנשיא, את משה דרעי ואת שבתאי צבי כמשיחים. לטענתם, איש מאלו לא הוצא, ואף לא עלה על דעת איש להוציאם, מעדת ישראל.

היהודים המשיחיים, החיים ברחבי ישראל בקהילות, אינם מסתפקים בתפילות משותפות כי אם מנסים לארגן את הקהילה, עליה הם נמנים, כדרך של עזרה וערבות הדדית. נוסף למועדי התפילות הם מקיימים פגישות תפילה, שירה בציבור ולימוד התורה.

ביקור עסקים

הקיפאון מת. ארצות־הברית לא יכולה עוד לעצום עיניים מול המתרחש בשטחים. גם הקול היהודי אינו כה בעל משקל. בידי ג'ורג' שולץ היכולת להכתיב ולאיים על ישראל בהסתלקות מן הסיוע הנדיב שאנו מקבלים

ג'ורג' שולץ, מוסקבה נכנסת לזירה

מארק גפן

שר החוץ של ארצות־הברית, ג'ורג' שולץ, יבוא בשבוע הבא לישראל עם כרטיס ביקור ברור ומוגדר מראש. המוטו „שטחים תמורת שלום" ישמש ציר מרכזי לשיחות ששולץ יקיים בישראל. יצחק שמיר, שהתפתל השנה כדי להתחמק מקיום ועידה בינלאומית לפתיחת שיחות ישירות להסדר שלום, טען לא מזמן שאין טעם „לעסוק בפרוצדורה" ומוטב להתחיל לדבר „על המהות". הוא לא הבין או לא ניחש, כי תימרן את עצמו לפינה שממנה ניסה להימלט. שולץ יציג בפניו את המהות העיקרית של הסכסוך — החזרת שטחים תמורת השלום.

האם יש משום הפתעה בעמדתו של שולץ ובהחלטתו לבוא לישראל, מתוך נחישות־דעת לשבור את הקפאון ולהתחיל את השיחות על הסדר־קבע כבר השנה?

ארצות־הברית דבקה מאז ומתמיד בנוסחה „שטחים תמורת שלום". תוכנית רוג'רס הידועה משנת 1970 דיברה על החזרת השטחים, פרט לתיקוני גבול זעירים. וושינגטון מעולם לא הודיעה על התכחשותה לתוכנית זו. הסכמי קמפ־דיוויד שימשו יישום הקונצפציה ביחס לשטחי סיני, שאכן הוחזרו במלואם תמורת השלום. אשר לגדה המערבית ולרצועת עזה, הסכמי קמפ־דיוויד לא סטו מן הקו הזה — כפי שמנסים לטעון אנשי שמיר באהבתם המאוחרת להסכמי קמפ־דיוויד ולרעיון האוטונומיה הכלול בהם — אלא השאירו זאת לשיחות ישירות שייערכו בין ישראל, מצרים, ירדן והפלשתינאים, שמטרתן לקבוע גבולות קבע.

נכון שהממשל של רייגן לא גילה להיטות מיוחדת לפעילות מדינית באזור. אולי גם הממשל האמריקני לא היה מודע לסערה המתקרבת בשטחים. שר החוץ שולץ סבר כנראה, כי לא כדאי לממשל להתערב במחלוקת הפנימית בישראל, דבר שהיה מחייב עימות עם שמיר והליכוד. השקט האילוזיוני באזור יצר רושם, כי מוטב לעבור את שנת הבחירות בארצות־הברית ובישראל בלי פעילות מדינית מיוחדת. מה עוד, שגם גורמים בינלאומיים אחרים, לרבות ברית־המועצות, הניחו, כי שנת 1988 לא תאפשר השגת הסדר, ואפילו לא פתיחת תהליך מדיני בגלל עונת הבחירות.

עתה אפשר לקבוע בוודאות מלאה, כי התפנית בעמדתו של שולץ (ולפי כל הסימנים, גם של הנשיא רייגן) באה בעקבות ההתקוממות בשטחים. חודשיים אלה של „מלחמת אבנים", המלווה תמונות מחרידות של הפעלת כוח צבאי נגד ילדים ונשים, שינו באופן דראסטי את פניה של ישראל בתקשורת האמריקנית וברעת הקהל — עד שהשינוי הזה חדר למשרד החוץ ולבית הלבן. לממשל האמריקני הובהר, כי אין בכוחה של ישראל להתמודד עם המרד הפלשתינאי, וכי ישראל מאבדת את אהדתה בדעת הקהל. הממשל, אשר צידד עד כה בישראל, ידע בבירור, כי תמיכתו זו מזכה אותו בתמיכת הציבור. לא כן הדבר היום. מה עוד, שגם יהודי ארצות־הברית, לפחות הנציגות היהודית, החלה להסתייג מישראל בפומבי, ולעתים בלשון בוטה מאד. עתה יודעים אנשי הממשל, כי בביקורתם על ישראל לא רק שלא יגיעו לידי עימות עם יהדות ארה"ב, אלא אולי יזכו בתמיכתה. הקול היהודי המפורסם בשנת הבחירות כבר מזמן התברר יותר כאגדה מאשר כבעל השפעה אמיתית. הנשיא לשעבר ריצ'ארד ניקסון התפאר בזמנו, כי נבחר בבחירתו הראשונה למרות שהיהודים לא תמכו בו, ואף־על־פי־כן היה לידיד ישראל והגיש לה סיוע מאסיבי. אבל במצב הנוכחי לקול היהודי אין כל משמעות, אם הנשיא ושר החוץ יחליטו להפעיל לחץ על ישראל למען הסדר שלום בתנאים שיהיו נוגדים את תפיסתו של יצחק שמיר.

לוח־זמנים לא מקרי

צריך לשים לב לעובדה, כי ג'ורג' שולץ מקדים ביקור במוסקבה לבואו לישראל ולשאר ארצות האזור. לא, אין כאן מקריות בלוח הזמנים של שולץ. שר החוץ האמריקני מבקש במודע לערב את מוסקבה במהלך החדש במזרח־התיכון. כל ההערכות של שמיר ושות', כאילו וושינגטון מתנגדת לוועידה הבינלאומית משום שברצונה למנוע דריסת רגל סובייטית באזור ולסלק אותה מפעילות מדינית להשגת הסדר מדיני, הוכחה כמופרכת וכמשאלת־לב בלבד של אנשי הליכוד בישראל. שמיר, בקוצר ראייה המאפיין אותו לגבי בעיותינו, אינו תופס גם את התמורות בזירה הבינלאומית. הוא אינו מבין, כי מאז פסגת רייגן־גורבצ'וב וחתימת ההסכם להשמדת הטילים, מתפתחת המגמה של שיתוף פעולה אמריקני־סובייטי, אשר מטרתו לטפל במשותף גם בסכסוכים אזוריים. על־פי כל הסימנים הרי יתכן, כי ביקורו של שולץ במוסקבה יניב הסכם בינלאומי רחב יותר, שיוסף לעיסקת־סל שבה יוכנסו גם בעיית אפגניסטן, גם המזרח־התיכון, ואף הסכסוכים באמריקה הלטינית. מוסקבה תשמח כנראה שוושינגטון תסייע לה להחלץ מן הבוץ האפגניסטאני על־פי הנוסחה: „נסיגה תמורת שלום־בית באפגניסטן", והסובייטים יוכלו לתת גיבוי לשליחותו של שולץ במזרח־התיכון.

הליכוד, שדוחה את המעורבות הסובייטית, יקבל כעת אותה באמצעות ארצות־הברית. הסכם שיתוף הפעולה האסטרטגי, שעליו סמכה ממשלת ישראל, ייהפך לנייר חסר־תוכן. ארצות־הברית אינה מתאמת יותר את צעדיה עם ישראל. לכל היותר „לא תפתיע את ישראל", כך מקווה שמיר, אבל התיאום האמריקני עובר עתה למוסקבה. ישראל מאבדת את הנכס הגדול ביותר במאזן האסטראטגי שלה לעומת ארצות ערב. תמיכתה של ארצות־הברית בישראל נחשבה עד כה לא רק כגורם בטחוני בעת המלחמה, אלא קודם־כל כגורם מרתיע מפני מלחמה נגד ישראל. מומחים לענייני אסטראטגיה טוענים, כי ממילא עם כניסת אדמיניסטרציה חדשה בוושינגטון לאחר הבחירות, יבוא שינוי משמעותי ביחסה של ארצות־הברית כלפי ישראל. והרי עתה נמצאים בוושינגטון שני ידידים גדולים של ישראל: על־פי הטענה אין לרייגן ולשולץ מתחרים בממשלים הקודמים במידת הידידות שלהם כלפי ישראל. ודווקא עתה, לקראת סיום כהונתם, הם החליטו ללחוץ על ישראל כדי שתחדל מסרבנותה להגיע להסדר מדיני.

שר החוץ שולץ ניסה תחילה לעטוף את „הגלולה המרה" (בשביל שמיר) של ויתור על שטחים תמורת שלום על־ידי תוכנית המורכבת מעטיפות שונות, כפי שהוצגה בירושלים על־ידי עוזרו ריצ'ארד מרפי. היתה בה הצעה לאוטונומיה לתקופת ביניים, אך מקוצרת מאד. הוועידה הבינלאומית קיבלה שם חדש של „אירוע בינלאומי", אך גם אצל מרפי נכללו שיחות להסדר הקבע כבר השנה, מיד לאחר הבחירות. שמיר סבר, כי יוכל להתמקח עם האמריקנים. את השיחות על הסדר קבע ירחה לשנים מספר, את האוטונומיה יקבל על־פי המתכונת של הליכוד ולתקופה של 4־5 שנים, ובינתיים ירוויח זמן.

אם לשפוט על־פי הצהרותיו של שולץ, אין הוא מוכן לקנות את התרגיל של שמיר. הוא לא יבוא לאזור כדי לשמש כמסייע להמשך הקפאון. הוא יודע, כי גם יוזמתו הנוכחית, על־פי הגדרותיו, נדחית כבר על־ידי חוסיין, מובארק ובוודאי על־ידי הפלשתינאים. לא בכדי עומד שולץ על נוסחתו שטחים תמורת השלום, שכן רק בנוסחה זו יוכל עדיין לזכות בתמיכה הערבית.

להפגין כוח ונחרצות

אבל המצב בשטחים מאותת גם לוושינגטון, כי הקפאון מת. ארצות־הברית, הטוענת כי עיקר מדיניותה הבינלאומית נשענת על התמיכה בזכויות האזרח, אינה יכולה לעצום עיניים מול המתרחש בשטחים הכבושים. מעבר לכך, בוושינגטון מודעים לסכנה הארוכת למשטרים המתונים בארצות ערב מאי־פתרון הבעיה הפלשתינאית. מרד הפלשתינאים בשטחים עלול להתפשט לירדן ולמוטט את משטרו של חוסיין. גם מובארק חושש מכך, ואין זה בלתי נמנע, כי בשלב מסוים גם השלום הקר בין ישראל ומצרים יעמוד בסימן שאלה.

בשיחותיו בירושלים ימצא שולץ בפני דילמה קשה. הוא יודע בוודאי, כי יצחק שמיר אינו מסוגל לקבל את הנוסחה „שטחים תמורת שלום". לא זו בלבד שנוסחה זו נוגדת את תפיסתו האידיאולוגית והפוליטית, אלא שידיו של שמיר כבולות על־ידי מתחריו בצמרת הליכוד. אריאל שרון מצפה בוודאי לאיזו „מעידה" של שמיר, ולהתפשרות מילולית שלו בעניין השטחים. אף גם דוד לוי נושף בעורפו של שמיר ומציג את עצמו כנביא ארץ־ישראל השלמה, כמי שמכנה אותה דווקא כעת בימי הלחץ מבחוץ.

מה שנותר בידי שולץ הוא הפגנת הכוח והנחרצות האמריקנית בשאלת ההסדר המדיני. יש כעת לממשל האמריקני כל הסיבות לפעול בתקיפות עד כדי תכתיב המלווה באיום של הסתלקות מן העזרה הרחבה שישראל זוכה בה על־ידי סיוע כלכלי, צבאי וגם מדיני. הוי לכך תקדימים בקורות ישראל, ודי להזכיר את האולטימטום של אייזנהאואר אחרי מבצע סיני בשנות ה־50.

תכתיב אמריקני — דבר זה לא נשמע נאה במיוחד. אך התכתיב של הליכוד ושל הימין המונע מאתנו להשתחרר מן המראות הנוראים בגדה, מן הנטל של ארץ־ישראל השלמה, והגורר את המדינה לסכנה קיומית — חמור פי אלף מונים. שר החוץ שולץ יודע היטב, כי הציבור הישראלי חצוי, וכי לפחות מחצית העם תקבל בברכה את עזרתה של ארצות־הברית לחלץ אותנו מן המילכוד הנורא של החזקת השטחים והשליטה על עם אחר. יהיה עליו להחליט, האם להיכנע לנוקשות של שמיר ולסיים את שליחותו בחילופי רעיונות בלבד, כציפייתו של שמיר, או לאמר בירושלים דברים ברורים לחלוטין.

שולץ לא בא כדי להציל את ישראל מפני עצמה. על־פי הבנתי שולץ ינסה לשרת את האינטרסים של ארצות־הברית, אשר מדיניותו העיוורת של שמיר מסכנת אותם כאן באזור. הם ראגתו לאינטרסים אלה משתלבת עם הנשמה קרש־הצלה לישראל, אפילו הדבר יראה כ„לחץ" או „תכתיב", מוטב זאת מאשר הדהירה לאבדון תחת מדיניותו של שמיר.

החלילן מהמלין

כתיב חסד

בימינו המוצפים בטלוויזיות, וידאו ווקמנים, שכחו הרבה מאתנו כמעט לגמרי את הנאת הקריאה בספרים, ובוודאי שאת הנאת הכתיבה לשמה. אופי השפה שלנו דומה לעתים קרובות ל„סיפורו" של דן בן־אמוץ על נהג אחד ששואל את חברו איך אומרים בעברית גלגל ספר, והחבר משיב — גלגל רזרבי...

הלכתי לבית־שאן ולבית־שמש ולמבואות חרמון כדי להראות שוב, מחדש, לילדים ולנערים את כוחה ואת חשיבותה של המלה הכתובה.

הראשונים שבאו לסדנאות השירה לא היו רבים, אבל עכשיו כל הכיתות מעונינות בהן, ואני מרגיש ממש כמו החלילן מהמלין... מסתבר, שלומדים מהר ליהנות מחוויית הכתיבה, ממתח היצירתיות ומהסיפוק מההישג. כל זה בצד ההכרות עם עולם מושגים חדש ורחב.

וכמובן שמושכת גם ההרגשה הנהדרת לראות שיר פרטי, שלי, נדפס בעתון ביה"ס, או ב„מעריב לנוער".

★ מוטי גלזר

★ מנחה סדנאות נוער לכתיבה יוצרת באזורי פיתוח.

פרחים

פעם פגש בי ילד
ונתן לי פרח ריחני.
פעם פגש בי נער
ונתן לי פרח צבעוני.
פעם פגש בי גבר
ונתן לי פרח אדמוני.
פעם פגש בי אדם
ואמר: זה אני!

סיגלית לוי

הקיץ שלח זרועותיו

יש ריח של סוף
באויר.
טעם של ללכת מכאן.
הקיץ שהוא קץ
הקיץ שלח זרועותיו...
כבר שלח בשרב הזה
אין הגיון בשרב הזה,
בקמילה הנואשת הזו.
אולי רק תקוה דוממת.
שכרון שמורה, למרות.

מיכל נחמה י"ד

יש דיבור

עורכת: שמילה עינת
עיצוב: אשלין

להיכלל בקבוצה — שאלת חיים

נדוד בראש

בכל פעם, בכל הזדמנות, שואלים אותי אותה שאלה — איך זה שנבחרות הנוער שלנו נחשבות מוצלחות כל־כך ונבחרות המבוגרים חלשות כל־כך.

בעצם את הבעיה הזאת באה לפתור נבחרת המחוננים, בעזרתה אנחנו מתכוונים לשנות תוך כמה שנים את המצב גם בנבחרת הלאומית.

כידוע, בליגות הנוער, הנערים והילדים, משתתפים ילדים ונערים מגיל 9.6 עד גיל 18, מכל חבלי הארץ.

נבחרת המחוננים, שמאמנה הוא יוסף מרשביץ, מי שהיה מאמן הנבחרת הלאומית, מורכבת כולה מגילאים 13.6־12.6. 100 חבר'ה הגיעו לתקופת המבחן ממחוז הדרום, ו־82 ממחוז הצפון, ואימוני הבחירה נמשכו מאוקטובר '87 ועד לשבוע האחרון.

כיום, אחרי הניפוי הסופי, נשארו 60 שחקנים (30 מהדרום ו־30 מהצפון), אותם יש כוונה לחלק לשלוש מסגרות — 20 במסגרת מחוז הצפון, 20 במסגרת מחוז הדרום, ו־20 הטובים שבכולם, נבחרת המחוננים.

מיהם הטובים ביותר? — ראשית, כמובן, אלה שלהם עם כשרון השליטה בכדור שנית — הזריזים, המהירים, האמיצים והיודעים לפעול בתוך צוות.

הדרישות מהם רבות מאד, הן בתחום ההישגים הספורטיביים והן בתחום המשמעת־באימונים עצמם ובחיי היום־יום — שעות שינה, הרגלי אכילה, התייחסות חברית והצלחה בלימודים בביה"ס. שחקנים הנכשלים בלימודיהם, לא נכללים בהרכבים.

אבל השאיפה להיכלל בהרכב היא משאלת־חיים עבור כל אחד מהמתאמנים ולכן מוכן כל אחד מהם לקבל עליו את כל החובות וההנחיות, אפילו אם הוא עושה זאת לפעמים תוך חירוק שיניים. וזה לדעתי ההבדל הגדול בין נבחרות הנוער והמבוגרים. הראשונים מוכנים ונכונים לכל כדי להגיע להישגן והאחרונים, כשמדובר בהשקעה גדולה לאורך זמן, לא מסוגלים להשתוות בעוצמתה ובכמותה לאף אחת מהקבוצות המקבילות להם באירופה.

מטרת ההתאחדות, לכן, בהקמת נבחרת המחוננים, היא לחנך את חבריה לסוג ולדרך השקעה כאלה שיובילו אותם לחישגים רציניים כקבוצת נוער בהווה, ולהעלאת רמתה של נבחרת ישראל בה יכללו בוודאי חלקם בעתיד הלא רחוק.

★ לוניה דבורין

★ מנהל נבחרת המחוננים בכדורגל.

השטחים בוערים חזק

דיבור שומרי

למעלה מ־20 שנות כיבוש, והזעם והתסכול מתפרצים. השטחים בוערים, בוערים חזק. המהדרים מכבים זאת מרי אורחי, אחרים מעדיפים להתעלם, לכסות את העיניים, לא לראות. להנציח את הכיבוש, להשאיר את המצב הקיים כמו שהוא, לא לשנות דבר.

הם לא מבינים כי בזאת הם מייצרים עתיד בלתי־אפשרי, מורישים את הטרגדיה הנוראה הזו לנו, לנוער.

לנוער הפלשתיני ולנוער היהודי, שמשחקים לפני „אדוני המלחמות", אדוני השנאה והטירוף, אותם אדונים המקדשים כל פיסת אדמה „משוחררת" בדם נערים.

אלה שחסרים את האומץ להביא לסיום המצב הנורא קוראים ליד הקשה ליהפך ליותר קשה. להרביץ חזק יותר כדי לא לראות, לזרוק יותר אבנים כדי לא לשמוע איך ליד מזבח הצמיגים הבוערים שבצד קבר יוסף, אומר ראש הממשלה בן 70 לשר בטחון בן 66 להורות למפקדים בני 19 להכות חזק יותר מפגינים בני 14.

חישבו רק למי נותרו יותר שנות חיים בצל הטרגדיה הנוראה הזאת.

יוסי ברקוביץ, קן כפר־סבא

דעה יחידה

חניכי כל העולם — לא כל העולם נגדנו!
דרום אפריקה בעדנו!!!

יובל אביעד
קן כפר־סבא

„ספיק פור יורסלף"

דיבור אחד

המילה „חרא" היא מלה מצוינת. כוללת בתוכה עולם ומלואו ומהווה בסיס לביטויים אין ספור בכל תחומי החיים, כמו למשל — „חרא נדבק לחרא", יעני: „מצא מין את מינו", ואני דווקא לא מוצא בראשון ביטוי גלעג יותר מחשני.

פתגם יפה יש שמשולבת בו היטב המלה הזאת, כמו: חרא שנדבק לספינה ואומר „הפלגנו!", והכוונה כמובן לבן־אדם סרציומאטי שיושב בצד כשכולם עובדים ואחר־כך מתפאר בתוצאות כאילו הוא היה אומן.

יום אחד אני יושב באיזה ערב תרבותי ותוך כדי שיחה עם איזה בן־אדם שור להנאתי את הפתגם הנ"ל בשטף דיבורי. אותו בן־אדם רצה כנראה להעלות על נס את גסות רוחי ואמר שהנה כל דבר שרוצים לומר אפשר להגיד גם בצורה מכובדת. במקום להשתמש בגסויות אפשר לספר את הסיפור על הפיל והעכבר שרצים במדבר, רצים, רצים, רצים ואחרי זמן עוצרים לרגע והעכבר מסתכל אחורה ואומר, „תראה כמה אבק אנחנו עושים" (אגב, אם נורא רוצים אפשר לספר את זה על שמיר ושרון וזה יוצא לא רע).

יפה גרס אותו בחור, אבל קודם־כל זה פתגם וזה משל ואין דין ואחד כרעהו ולהיפך. וחוץ מזה זה כדיוק העניין — אפשר להגיד אותו דבר בשתי דרכים ומן הסתם בהרבה יותר, ועליך מוטל לבחור באיזו דרך תגיד את זה כדי שהדיבור שלך יתקבל כמו שאתה רוצה.

תומר קרמן

גיורא מנור

טרגיקומדיה וינאית

ורט ואלדהיים יכול היה ללכת לעולמו דמות מכובדת של מי שהיה "מזכיר העולם". שום דבר לא הפריע לו בכך, אילמלא איזו גאווה קטנונית, טיפשית, שדחפה אותו לבקש לו, נוסף לתואר של מי שהיה מזכיר האו"ם, גם את הכבוד הבינוני למדי של משרת נשיא מדינה אירופית קטנה. נשיא הרפובליקה האוסטרית תפקידו דומה לזה של נשיא מדינת ישראל: מותר לו לדבר על כל מיני נושאים, אבל למעשה אין לו סמכויות של ממש.

לואלדהיים היה מספיק כסף לחיות עד יומו האחרון ללא דאגות. שמו היה ידוע בעולם כולו. אבל הוא לקה במה שהיוונים העתיקים ראו בו את שורש אסונם של גיבורי הטראגדיה: ההובריס. זאת אומרת, הגאווה, המביאה את האדם להתגרות בגורל.

אלי האולימפוס — שחייהם האישיים לא היו בדיוק סמל הטוהר והצניעות — לא אהבו את מי שניסו להתקומם נגד פסקי־דינם, שניתנו מראש, ולשאת בעונשיהם עוד טרם ביצעו מעשה פשע כלשהו. בבחינת הכל צפוי והרשות איננה נתונה.

אדיפוס לא ידע, שהוא אשם. ואלדהיים ידע היטב. לכן אדיפוס אינו טיפש, ואילו ואלדהיים כן.

ובעצם אין זה משנה כל־כך, האם לבסוף ייאלץ להתפטר או לא. הנזק לשמו ולדמותו כבר נעשה. אבל למרות חטא ההובריס, לא תהיה זו טרגדיה, כי התנאי השני להיווצרות המפלה הטראגית של הגיבור הם מימדים, קנה־מידה, שיצדיקו את התואר "טראגי". ומימד זה בהחלט נעדר אצל נשיא אוסטריה. כי לא כל טיפשות גוררת אחריה את המעמד הנכבד של גיבור טראגי.

הנה, למשל, הסגרתו והעמדתו לדין של דמיאניוק, איוואן או ג'ון ״ היא בגדר שטות, אבל אינה מגיעה למימדי טראגדיה. המשפט אינו מעניין, כי הנאשם הוא מין גולם, משהו בהמי, שאינו מעורר חרדה או שינאה, אלא רק סלידה.

אם בית־המשפט בירושלים ירשיע אותו או יזכה אותו מחוסר הוכחות, בכל מקרה הוא יהיה רק משהו מביך, ומשפטו — בזבוז של משאבים, כספיים ורגשיים.

אבל לו אפשר היה להעמיד את קורט ואלדהיים למשפט אצלנו, אולי זה היה יכול להתפתח לשיעור מאלף בהיסטוריה. כי במקרה של ואלדהיים מדובר לא באיזו בהמה, שדחפה אנשים עירומים לתאי־גז, אלא ב"אדם הגון", תרבותי, בעל תואר אקדמי, שלא עמד במבחן האקסיסטנציאליסטי שמהלך ההיסטוריה הציב אותו בו.

וכאלה יש מיליונים. וזו, לדעתי, הסיבה, שאזרחים אוסטרים רבים כל־כך מעדיפים להניח לו לסיים את כהונתו בשקט. כי התפטרותו היתה מרשיעה אותם. גם הם, כמוהו, ידעו ולא עשו דבר, ולא כל־כך היה איכפת להם, מה עושים ליהודים או ליוגוסלאבים, אי־שם בפולין או בבאלקנים. לכן אין סיכוי שיפטרו את הנשיא. כי בזה היו "מפטרים" ומרשיעים את עצמם.

בימי מלחמת העולם השניה לא היתה עדיין טלוויזיה. במשטר הנאצי דאגו לתעד את הזוועות, אבל גם הצליחו שלא לפרסם את התמונות בעיתונים.

ומבלי לרצות ולו לרגע להשוות, בכל זאת יש הבדל בין הזמנים הם לימינו. אנו, החיים בעידן מהדורות החדשות היומיות, בתקופה של חופש המידע, איש בינינו לא יוכל לטעון להגנתו, "שלא ידע", שלא ראה, אפילו אם לא יצא מפתח ביתו.

וכשאני רואה את פני האוסטרים הנבוכים מול מצלמות הטלוויזיה, המנסים לחמוק מהבעת עמדה, אני סולד מהם ונגעל, אבל גם זוכר את תגובתם של ישראלים רבים למראה הנעשה אצלנו. האם אנחנו מוכנים להסתכן למען הצדק והיושר? האם רובנו גיבורים גדולים מהם?

לשרץ ואלדהיים עומד לפחות טיעון. הוא לא היה גיבור, ורק ביקש, כדבריו, "להישאר בחיים". אם כך, מה דינם של אלה, שאינם מוחים ומתקוממים, גם כשכל סכנה ממשית לא נשקפת להם אישית?

"כל העולם בימה, והאנשים רק שחקנים" — אמר שיקספיר ־־וברנרד שאו הוסיף: "פרט לכמה שחקנים..." ומהדורות החדשות מעמידה אלה מול אלה את משתתפי הקומדיה הטראגית של החיים ללא רחמים.

ביום ו' שעבר הופיעו על המרקע, מיד אחרי האוסטרים, מהאישה בשוק ועד לקאנצלר, פניו של משה שמיר, שקרא לנערים המיידים אבנים בגדה ובעזה "היטלר־יוגנד". ולא כפליטת־פה, הוא שב והשתמש בדימוי המגעיל. והסופר המפוקפק הזה, שאמור היה על־פי מקצועו לפחות להיות רגיש למילים ולמשמעותן, לא חש, איך הוא עצמו הופך לפאשיסט, לאנטישמי.

ואלדהיים, משה שמיר, וכולנו איננו אלא שחקנים־ניצבים או ממלאי תפקידים אפיזודיים בטרגדיה, בה כולנו משתתפים בעל כורחנו.

בתיאטרון אפשר לצפות לקאתארזיס, להיטהרות, או לפחות לסיום, לרדת המסך, שאחריו אפשר ללכת הביתה. במציאות אין "דאוס אקס מאכינה", אין אל שיופיע ויתיר את הטרגדיה. וזה, אולי, הקשה מכל, שהדבר הבטוח היחידי הוא, שהמחזה יימשך גם מחר.

גדעון ספירו

חנון ורחום

ם תום תקופת כהונתו הראשונה, בת חמש השנים, החליט נשיאנו היקר, חיים הרצוג, כי העם עדיין זקוק לשירותו והודיע כי הוא מציג את מועמדותו לתקופת כהונה נוספת. מפלגת העבודה בוודאי תתמוך בבחירתו המחודשת. בסופו של דבר היתה זאת "העבודה" שהציעה את מועמדותו של הרצוג לנשיאות מול מועמד הליכוד.

אני מבקש את סליחת הנשיא, אולם צריך להזכיר נשכחות. הנשיא הרצוג נבחר לתפקידו בזכות הערבים והקומוניסטים. אילמלא החליטו אלה, יחד עם מפלגות השמאל האחרות, להצביע עבורו, היה מתחרהו דאז גובר עליו.

מה קרה שהיום, לאחר חמש שנים, גם הליכוד מביע את תמיכתו בהרצוג? ח"כ יהושע מצא, מניצי הליכוד הקיצוניים, הודיע בשם סיעתו, כי הנשיא גילה "אחריות ממלכתית" ועל כן הליכוד יצביע הפעם בעדו.

הנשיא הזה, שכאמור נבחר אך ורק בגלל תמיכת השמאל, יהודים וערבים כאחד, לא גילה התחשבות רבה במצביעיו.

חיים הרצוג המתיק את עונשו של פעיל "כך" שירה לעבר בית פלשתיני בחברון ופצע ילדה פלשתינית. הוא חנן וקיצר את עונשם של 12 (כן, כן, שנים־עשר) מבידוני מחתרת הטרור היהודית, כולל הרוצחים שבהם. הוא העניק חנינה למפרע לראש השב"כ ולעשרה מאנשיו, שנוסף למעשי ההונאה, הזיוף והתרמית שלהם, הודו גם ברצח שני פלשתינים שחטפו אוטובוס. אינני יודע אם אפשר בכלל להפריז בחומרת החנינה הזו, שנועדה למנוע משפט ממי שרצחו בני אדם אחרים.

כל החנינות האלה משמעותן אחת: חייו וכבודו של ערבי שווים פחות מאלו של יהודי. בכך נתן הנשיא את חסות מוסד הנשיאות לנורמות הגזעניות שהשתרשו בחברה הישראלית. כל איש שמאל, כל הומניסט ודמוקרט, ערבים כיהודים, המאמינים במגילת זכויות האדם, חייבים להרים את ידם נגד בחירתו של הרצוג כנשיא.

נכון שבכך לא ימנעו את בחירתו המחודשת של הרצוג. אבל חשוב שיידשם בדברי הימים של הבחירות לנשיאות בישראל, כי שעה שהנשיא נתן ידו לאפליה ולגזענות, היו מי שלא עברו על כך לסדר היום.

יהודה להב

חץ כפול

יעדרו של שמעון פרס מישיבת הממשלה בזמן ההצבעה על המשך גבייתו של מס היסף תמוה ביותר ולא ניתן כמעט להסבר הגיוני. כידוע, השר גד יעקבי ממפלגת העבודה העלה את ההצעה. ראש הממשלה שמיר דחה שבוע אחרי שבוע את ההצבעה עליה, כי חשש, שלא יהיה רוב לעמדתו של שר האוצר משה נסים, שהתנגד להמשך גבייתו של מס זה. כאשר לא היה עוד מנוס מן ההכרעה, התברר, שלמצדדי המס יש רוב: אך פרס יצא מן האולם, נוצר תיקו, והתיקו בהצבעה פירושו דחיית ההצעה. אם פרס יצא מן האולם בכוונה תחילה, הרי זו ממש חבלה נפשעת במפלגתו ובעמדותיה: אם הוא יצא — כפי שטוענים עתה — באקראי, כיוון שלא ידע שההצבעה עומדת להיערך באותו זמן, הרי זו שלומיאליות מטופשת, וכידוע, השטות גרועה אף מן הפשע.

כמובן, זו בעייתם של פרס ומפלגתו, ויהיה מעניין לראות איך הפיקחים הללו ייחלצו מן הבוץ, שחכמים לא היו שוקעים בו. אך עוד יותר מעניין לעקוב אחרי תגובותיהם של אנשי הליכוד. כמה מחברי סיעת הליכוד בכנסת מיהרו לברך את פרס, על שהוא ידע להיעדר בזמן הנכון מן המקום הנכון. תרועות השמחה של אנשי הליכוד, יש בהן כדי לעורר רושם, שהם רואים בביטול מס היסף משום הישג גדול למפלגתם. אם זה הישג כל־כך גדול, איך ייתכן, ששני שרי הליכוד כלל אינם שותפים לשמחה? הרי השר קצב הצביע בעד הצעת יעקבי, והשר דוד לוי נמנע מהצבעה. ואיך זה ייתכן, ששר האוצר משה נסים מכריז על כוונתו הנחושה שלא לנהל "כלכלת בחירות", ואילו חבריו מן הליכוד אינם מנסים להסתיר כלל, כי בביטול מס היסף הם רואים נכס גדול במערכת הבחירות הממשמשת ובאה?

וזוהי שאלה תמימה. הסתירה אינה אלא מדומה. משה נסים מנהל גם מנהל כלכלת בחירות. מס היסף (היה) מוטל על בעלי הכנסות גבוהות במיוחד. מהם נגבה מס שולי בשיעור 52 אחוזים, במקום המס המירבי בשיעור 48 אחוז הנגבה מבעלי הכנסות רגילות. אחוזים בודדים אלה: הם הוצאה קטנה מכיסם, אך הכנסה נכבדה לקופת המדינה. מהכנסה זו אפשר היה לחסל את המשבר במערכת האישפוז או לקדם את החינוך הגבוה. אפשר היה גם לבטל את גזילת הקיצבה לילד הראשון. לעברם פונה שר האוצר, להם הוא אומר, כי דאגתו נתונה להם וכי הם חשובים בעיניו יותר מבעיית האישפוז או מקיצבת הילדים: את קולותיהם הוא מקווה למשוך לליכוד.

ומה בדבר קולותיהם של מקופחים, מיעוטי ההכנסות, שהחינוך "האפור" והרפואה "האפורה" אינם בהישג ידם? את העשירים מבקשים ראשי הליכוד לשחד בהטבות שונות, את העניים הם מקווים לשכור בסיסמאות סוחר פטריוטיות, כדי שהסם הלאומי ישכיח מליבם את צרותיהם הכלכליות וכדי שיצביעו בעד הליכוד, על אף היותו מפלגתם של המיליונרים ועל אף גישתם הקפיטליסטית הפראית של נסים ושותפיו. ואם לא די בכך, יש לליכוד גם "אליבי" בדמותם של לוי, קצב ודומיהם, המשלימים עם המדיניות שביטול מס היסף מסמל אותה, אך רוחצים בנקיון כפיים: "ידי לא שפכו את הדם הזה. אני הצבעתי נגד".

אין כל סתירה בין קצב ובין נסים. אין הם אלא החץ הכפול של מדיניות הליכוד ותעמולתו הדמגוגית.

יוסף מונדי — רשימות מן החבית

„מרומא ועד ארץ כנען"

מטה הרמטכ"ל

בשחיינו חיילים בהרצה
בשנקרענו אל
הרגל —
אז נכנסנו ברגל שמאל
למחסן הגדול של אלהים —
והוא מת והמחסן על
צוארינו
כשנכנסנו חיילים בהרצה —
בשנקרענו אל
הרגל —

הנו בירון, הטירון,
עוד לגבר תיכון,
והרעם יכה למניף —
הי, נחשל, — הסמול! —
הוי חייל בן איל —
מטה הרמטכ"ל
באחוריך —

יונתן רטוש
מתוך חוברת "יוכני", 1962

אני משתדל בכל כוחי לא לתת למאורעות האחרונים להשפיע על מצב רוחי. גם אין לי כל חשק להיתפס למצבי רוח קודרים. עם כל הכבוד לפרופסור ליבוביץ' (ועלי לציין שיותם ראובני ערך איתו ראיון מצוין במוסף של "ידיעות אחרונות"), אף פעם לא ראיתי באמירתו הבוטה, נבואה של ממש. כי האיש תמיד אמר את דבריו תחת הכיפה המגנת של הדת.

בעבר, פשוט לא יכולתי להבין מדוע מדינה צעירה כמו ישראל לא הצמיחה מתוכה כוחות אוונגרדיים, שיעוררו תדהמה בעולם כולו. לקח לי זמן רב כדי להבין שהאוונגרד האמיתי לא נמצא במחנה המשוררים והסופרים אלא בחיים עצמם. כוונתי היא שמדינת ישראל היא המעשה האוונגרדי של העם היהודי במאה ה־20. אפילו אלה השוללים באופן מוחלט את החוויה הציונית, מוכרחים להודות שכאן נוצר משהו חדש שאיננו דומה כלל וכלל לחיי היהודים במאות הקודמות. למעשה עדים אנו להגשמתה של אוטופיה (ואמנם אוטופיה חד־צדדית), שהפכה למשהו ממשי. אין כאן שאלה אם האוטופיה הזאת הצליחה או לא. מדובר בעובדות ובחלומות שהתגשמו. ואין זה משנה שהחלום הזה, הנמדד במבחן המציאות, הפך לזוועה של ממש.

אנחנו, החיים את המציאות הזאת, איננו מסוגלים להעריך את עוצמת המעשה, כי בתוך העניין אנחנו, ויש להניח שרק אלה אשר יחיו אחרינו (ובאמת לא חשוב אם המדינה הזאת תתקיים במאה ה־21) יוכלו לקבל את הפרספקטיבה הנכונה ולשפוט את הנעשה מתוך השקפת עולם אובייקטיבית.

בשעתו כתבתי מחזה בו הפגשתי את הרצל עם קפקא, אבל במחזה שלי לא היה מדובר בקפקא או בהרצל המקורי, אלא בשני מתחזים המתרגמים באופן מוטעה את עולמם הרוחני של הרצל וקפקא. זאת היתה ספקולציה ספרותית, לגיטימית ואפילו רצויה. במסגרת הרשימות הללו ברצוני לבדוק את השורשים מהם נבעו ניצני ההגשמה של האוטופיה הציונית.

לאחרונה נשמעים קולות של אנשים מוסמכים ואינטליגנטים הטוענים שהחרותניקים לא הבינו, או שסילפו את הדרישה המפורסמת של ז'בו־טינסקי ל"הדר לאומי". לפי השקפתם, הכוונה של ז'בוטינסקי היתה שהיהודים הגלותיים הנראים והמתנהגים כעכברים מפוחדים, מוכרחים לשנות את אורח חייהם מהמסד עד הטפחות ולסגל לעצמם מידות ממלכתיות, ההופכות, בהכרח, עדה דתית לאומה של ממש. אני מוכן להסכים עם הדעה הזאת בתנאי שז'בוטינסקי לא היה ער לכוח של המילה הכתובה. אבל דבר זה פשוט לא ייתכן, כי לאיש היה כשרון אדיר לסטרוקטורליזם של השפה, וההדר שהוא ביקש היה מעבר לשחרור מהחיים העלובים של הגלות.

ראשית־כל, הבה נברוק את הערצתו של ז'בוטינסקי לתרבות האיטלקית ולאיטליה של תחילת המאה ה־20. בנקודה הזאת עלי לקבוע שהיתה לו הצתה מאוחרת. כידוע, במאה ה־18, ואפילו עד אמצע המאה ה־19, שימשו איטליה בכלל, והעיר רומא בפרט, מקלט עבור אנשי־רוח

תיאודור הרצל, המציאות כנתון

מאירופה כולה. לאחר הקומונה הפריזאית, היינו, בסוף המאה ה־19 ובתחילת המאה ה־20, הפכה פאריס למרכז הרוחני של אירופה כולה.

כידוע, תיאודור הרצל לא הלך לרומא לשמש ככתב־חוץ עבור עיתונו האוסטרי, אלא יצא לפאריס. ז'בוטינסקי הלך לרומא ללמוד, ונשבה בקסם חיי הרוח של איטליה. אני מסוגל להבין בנקל את ההערצה הזאת, אך כאן טמון הפארדוקס המוזר באישיותו של ז'בוטינסקי. בספרו האוטוביוגרפי טוען ז'בוטינסקי כי אין לו שום יחס רומנטי לגבי אדמת ארץ־ישראל. זה פשוט בלתי אפשרי, כי מטבעו היה איש רומנטי שהתעלם כמעט ביודעין מהמציאות של זמנו.

נראה ששני דברים עוררו בלבו של ז'בוטינסקי הד נרחב. הראשון, הצלחתו של גריבלדי לאחד את כל המחוזות האיטלקיים תחת שרביטו של מלך אחד, והשני, התרבות הרומית העתיקה. יש גם להניח שכבר בתחילת המאה ה־20 צמחו באיטליה הניצנים הראשונים של הפאשיזם המוסוליני. בהתחלה קיבל פאשיזם זה את ביטויו הספרותי באותה ערגה להקים מחדש את האימפריה הרומית. אבל כדי להקים את האימפריה מחדש, אתה זקוק לרומאים שחיו חמש מאות שנה לפני הספירה הנוצרית ולא לאיטלקים של ימינו. מוסוליני, ששיחק במילים והיה גם רטוריקן גדול, שילם את מחיר המגלומניה הזאת בחייו.

במובנים רבים ז'בוטינסקי הוא ממשיכו של הרצל. יש ביניהם דמיון רב. גם הרצל כתב סיפורת ומחזות, אך בניגוד לז'בוטינסקי לא ניחן כלל וכלל בכישרון ספרותי. אני מציין את העובדה הזאת בחיוב רב, כי חוסר כשרונו הספרותי חידד אצלו את הצדדים המציאותיים והפך אותו למדינאי גדול מבלי שתהא לו מדינה של ממש. בספרו "אלטנוילנד" אפשר להבין שהרצל התייחס למציאות כאל נתון שיש להתמודד איתו ברוח עתידנית. הוא לא חיפש עבר, אלא השקיף לעבר העתיד בהתאם להשקפת עולמו הליברלית.

רבות נכתב כאן על "הכנעניות". לפני מספר שנים ערך דן עומר המנוח חוברת "פרווה" שלמה שעסקה בנושא הכנעניות. בהיותו מקורב מבחינה נפשית לנושא, הוא השתדל להראות דרך החוברת הזאת שלמעשה הספרות העברית הנוכחית מושפעת באופן מוחלט מהזרם הכנעני. היכרתי אישית את יונתן רטוש. אין ספק שהיה משורר חשוב, אבל דעותיו המדיניות נראו לי תמיד בגדר של טירוף ואף פעם לא הבנתי למה הוא חותר. הוא

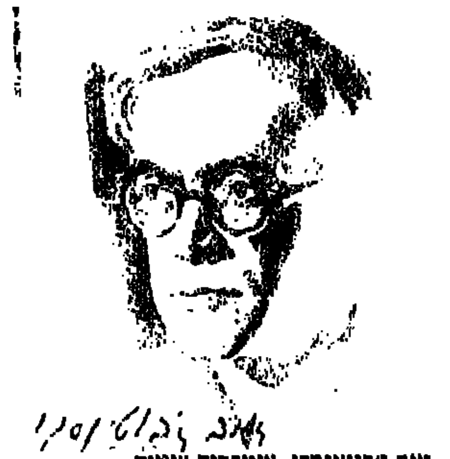
זאב ז'בוטינסקי, אימפריה שמית

דיבר השכם והערב על "המרחב השמי". הוא שלל את השפה הערבית וראה בעברית את השפה הלגיטימית של עמי האזור. לכאורה, לא היתה לו השקפת עולם דתית, ואף־על־פי־כן, כשהעמדתי אותו ליד הקיר ושאלתי אותו למה הוא מתכוון, האם גם הערבים יהיו יהודים, ענה שכולם ידברו עברית והתחמק ממתן תשובה קונקרטית. משמע, הוא רצה שאנחנו היהודים נשלוט על כל עמי ערב בטענה הרבילית שלפני 2500 שנה האזור כולו דיבר עברית". מעניין שהוא לא חלם גם על קרתגו, כי כידוע שמה של העיר הוא "קרת חדשה".

אני טוען כאן שניצני התנועה הכנענית נזרעו על־ידי ז'בוטינסקי, וכי למעשה היה הכנעני הראשון. גם כאן יש להבדיל בינו לבין צאצאיו הרוחניים.

כאמור ז'בוטינסקי היה הרבה יותר יסודי ומשכיל מתיאודור הרצל, ובהיותו מתכנן את המדינה העתידנית חלם על אימפריה שמית. כדי לבסס את תורתו המדינית הוא היה זקוק לעבר רוחני. בהיותו אתאיסט — ומעל לכל, בהיותו דוגל ברוח הרצלנית שיש להפריד את הדת מהמדינה — זקוק היה ז'בוטינסקי לתחיית מיתולוגיה עתיקה. החידוש הספרותי שלו התבטא בשני מישורים. מצד אחד הוא ניסה לכתוב אפוס קצר של המיתולוגיה הכנענית, בו מופיעים האל מולך, ענת, נמרוד ואחרים כאבות הרוחניים של אדמת־ארץ־ישראל, ומצד שני כתב רומן מעניין בשם "שמשון", שדרכו ניסה להביע את תורתו המדינית.

יש הטוענים בימים אלה שז'בוטינסקי, לו היה חי, היה פורש מתנועת החרות. זאת בהחלט ספקולציה זולה, כי יש להתייחס לאדם לא לפי הקריטריונים הנוכחיים, אלא בהתאם לתקופתו ולזמנו. נניח שז'בוטינסקי יצר מתוך ערגה תמימה את המיתוס הכנעני, הרי ברור כשמש שיונתן רטוש, אשר הושפע ממנו, המשיך את הרעיון הכנעני עד אבסורד, והכנעניות הזאת הפכה למעשה לדגל המוצהר של חסידי גוש אמונים. משמע שרטוש לא דגל במרחב שמי שיכלול בתוכו את כל העמים, אלא בהתפשטות טריטוריאלית, בהנהגת החוגים הלאומניים והדתיים.

אומרים שז'בוטינסקי היה איש נאור, אבל אני רוצה להבין למה קיימות כל־כך הרבה אי הבנות בקשר לתורתו הרוחנית והמדינית? מה לא ברור

יונתן רטוש, לדבר עברית

בכל העניין הזה? מדוע ה"הדר" המפורסם הפך בזמנו של בגין להדר שהתאים לסרטיו של צ'ארלי צ'אפלין ומדוע הרעיון הכנעני שלו והתמים והיפה כשלעצמו, קיבל אצל רטוש כסות אלימה וקולוניאליסטית?

ויש עוד שאלות קשות החייבות תשובה בהירה. מדוע לא צמח מקרב תנועת העבודה זרם פוליטי בסגנון של "ברית הבריונים"? מדוע האיש המשכיל הזה ורחב האופקים משך אליו את כל הקנאים המסוכנים, שמתוך בורות, טירוף ואטימות חושים העריצו את התנועה הפאשיסטית של מוסוליני ואפילו היטלר המוקדם היה עבורם בגדר של אפשרות סבירה? איך ייתכן שאנשי לח"י היו מוכנים להיפגש עם נציגים נאציים לאחר ליל הבדולח? ובכלל, לכל הרוחות, האם אף אחד מהם לא קרא את "מיין קאמפף"?

הנה כמה שאלות שיש לייחס להן חשיבות עליונה כדי להבין ולו במקצת את המערבולת הרעיונית והמדינית כפי שהיא באה לידי ביטוי ממשי בימים אלה.

עמידם כהן ■ על הפנים

אבא שלך ערבי

רב־סרן במיל', ששירת לאחרונה ברפיח, סיפר ל"כותרת ראשית", שהכי חימם את החבר'ה שלו, זה שערבים קטנים היו צועקים להם מהסימטאות "אבא שלך ערבי"...

אני הייתי מציע לחיילים לא להתחמם כל־כך מפני שבמציאות המטורפת של המזרח־התיכון — גם האמירה הזו הולכת להיות מציאות.

פקידים במשרד הפנים החלו לאחרונה להדליף סיפור: עשרות רבות, כך הם לחשו, של ערבים פלשתינים המתגוררים בחו"ל, שבקשתם לאיחוד משפחות נדחתה — חזרו בשנים האחרונות לארץ לאחר שגוירו (גיור רפורמי). סיפורים אלו הודלפו במסגרת מסע הצלב של משרד הפנים נגד הגיור הרפורמי. את משרד הפנים מעניין הגיור הרפורמי, אך מדוע רק רפורמי? מה מונע מערבי פלשתיני גאה לעבור גיור אורתודוכסי כדי לשוב למולדתו?

המוח הערבי ממציא לנו פטנטים. בימים אלה פורסם סיפור על זוג, הוא רובחי פרג' (היום ראובן אברהם פרג), היא נדה פרג' (היום טל פרג), שעברו גיור בארה"ב ועכשיו הם מתגוררים בבית חנניא, כפר אבותיהם. הם עשו זאת מפני שלאחר ש"ירדו" בשנות השבעים, לא הורשו לחזור. גם בקשתם "לאיחוד משפחות" נדחתה. מה נותר לערבי פלשתיני בכדי לחזור לחיק משפחתו מלבד להפוך ליהודי?

מגורשי "השיבה" יכולים לעשות את זה פשוט וקל; במקום להסתכן בפיצוצים תת־מימיים, תוך שלושה חדשים יעשו גיור אצל הרב של לימסול, ואז לא תותחי חיל־הים יקדמו אותם כי אם גאולה ונאמן בחיבוקים ובנשיקות ובבתים חדשים בשומרון, לאחר שיעשו פנסיון של חצי שנה במרכז קליטה.

רגע אחד, מדוע רק הם? כל פליט ערבי המתגייר כהלכה יחזור משוחרר ממס לארץ אבותיו.

כדי למנוע מצבים מגוחכים אלה, צריך שיתקיימו שני תנאים (שלעולם לא יתקיימו): הראשון, שהמדינה תחדול לחוקק חוקים ותבטל את כל ההפליה (חוק השבות, יוצאי צבא וכו') ותעביר את כל הנושאים הקשורים לעם היהודי ולציונות לידי הסוכנות. והמדינה חייבת לשרת באופן שווה את כל אזרחיה. נקודה.

התנאי השני: יופסק השימוש (לצורך עליה וקליטה) בקריטריונים דתיים־טכניים לקביעת "מיהו יהודי" ("מי שגויר כהלכה" או "מי שאמו יהודיה") הגדרות ביולוגיות נצחיות שמזמינות תרגילים משונים. "יהודי הוא", יש לי הצעה (שלעולם לא תתקבל), "מי שמרגיש יהודי, מזדהה כיהודי, חי כיהודי וניזון מתרבותו וממורשתו של העם היהודי". גם הגדרה זו לא תפתור את כל הבעיות, אך היא תמנע כמה וכמה תרגילים לא מכובדים.

והמערך? ערק...

לא לא רק אנשי המילואים בשטחים לחוצים, גם אנשי הליכוד בכנסת מאבדים פרופורציות. גם בעקבות הבחירות הפנימיות הקרובות והולכות במרכזי מפלגותיהם, חרות והליברלים. הסובלים העיקריים מבעותי הלילה, מחלומות האין־כנסת, הם הח"כים הזוטרים, מי שכשלו בכנסת האחת־עשרה, מי שלא זוכים להוקרת עמיתיהם והעיתונות.

השבוע התפרצה התופעה, בעת שעבר אל־והב דראושה דרש שינוי בחוק הביטוח הלאומי, באופן שישווה את קיצבאות הביטוח הלאומי לילדים בין יהודים וערבים. או כמו שאמר דראושה עצמו: „המשפחות הערביות משלמות את דמי הביטוח החוקיים המלאים. ההבדל בתשלומי קיצבאות הילדים מגביר את רגשות המרירות, התיסכול והניכור בין ערביי ישראל למדינה, גורם נזק למערכת היחסים בין שני העמים בכללותם, ויש בו ניגוד למגילת העצמאות".

יהושע מצא, המצליף של הליכוד העיר: מפריע לי שחבר הכנסת צבן מצביע איתך. אלמלא כן הייתי שוקל את זה.

מרדכי וירשובסקי (ר"צ): איזה מוח.

מאיר כהן אבידור (ליכוד־חרות): שישרתו בצבא ויקבלו עליהם את כל החובות. אז אני לא אתנגד להצעה.

תופיק טובי (חד"ש): הסחת דעת. זו הטעיה.

יעקב שמאי (ליכוד): בשלוש השנים שהצעיר הערבי עובד ואיננו משרת בצבא, לאן הולך הכסף שלו? חבר הכנסת דראושה אולי תגיד לנו?

דראושה: אני מדבר על קיצבה מהביטוח הלאומי.

שמאי: אדרבה תציע לתרום את הכסף הזה.

דראושה: אני מדבר על קיצבת ילדים שמקבלים מהביטוח הלאומי ולא מתקציב הצבא.

כהן־אבידור: אני אצביע אתך בתנאי שתגיש הצעת חוק שירות לאומי חובה לערבים.

דראושה: אני רוצה לראות איך תצביע. זה המבחן האמיתי שלכם, ולא רק דיבורים על שוויון, שלום והודהות. לאיזה הודהות אתה יכול לצפות כאשר אתה מפלה את הילד הערבי? הוא רק נולד ואתה מפלה אותו לרעה.

מצא: אתה רוצה גם לתת לו תמיכה וגם לאפשר לו לסגור את חנותו, לשבות?

דראושה: מה זה שייך?

מצא: מדובר על נאמנות. זה לא שייך? למה ערביי מזרח־ירושלים סוגרים את עסקיהם ושובתים? והם מקבלים ביטוח לאומי.

שמאי: אתה מדבר על חוסר שוויון? איזה חוצפה.

בני שליטא (ליכוד): הקומוניסטים וחברי התנועה המתקדמת לא נאמנים.

דראושה: אני חושב שאתה אומר דברים לא בדוקים ולא נכונים. אתם רוצים למצוא כיסוי לאמונה שלכם שיש להמשיך ולהפלות לרעה את הציבור הערבי.

יגאל כהן־אורגד (ליכוד): תבוא עם הצעת חוק שירות לאומי לערבים.

דראושה: זה לא שייך, אתה יודע שכאשר העלתי את ההצעה הזאת בא לכאן השר משה קצב ואמר שמסיבות ישראליות הוא לא מוכן לקבל חוק כזה.

כהן־אורגד: תביא הצעת חוק שירות לאומי לערבים.

דראושה: אני מעמיד עכשיו למבחן את עניין השוויון בין הילד היהודי לבין הילד הערבי.

תופיק טובי: אתם גזענים. זה הכל.

מצא: מקומך באפגניסטן. שם החלקה שלך.

טובי: זו גזענות לשמה.

מצא: אתה צריך שוב לברוח מהארץ הזאת. אתה זר פה.

טובי: זו גזענות. הבוז לך ולגזענות שלך. על אפך ועל חמתך אני אשב פה.

שמאי: אם היית אומר את הדברים האלה ברוסיה היו תולים אותך.

כאן התעורר סוף סוף לחיים יו"ר הישיבה אהרן נחמיאס (מערך): זהו? האם סיימתם את מסכת הקללות והגידופים? כל זה נרשם. הכל מוקלט. והכל ישמע באוזני העם. אני מבקש מכם להפסיק.

הדברים לא משכנעים את מצא, בעבר יו"ר סניף חרות בירושלים: תוציא אותו (טובי) מפה. זאת בושה שהוא יושב פה, המזוהם הזה.

אורה נמיר (מערך): בית"ר ירושלים.

מצא: את לא נמצאת על האניה?

דראושה: אני רוצה לשאול אגב כך מה היה קורה אם מיעוט יהודי באיזה מקום בעולם היה נפגע באותה צורה שאתם רוצים להמשיך לפגוע בילדים ערבים, אזרחי מדינת ישראל? האם היית אתם, מצא ומאיר כהן־אבידור, מרעישים עולם? אבל כאן, במדינה הזאת, הכל מותר.

יגאל כהן (ליכוד): לערבים מותר לעשות פה מה שלא היו מעיזים לעשות בשום מדינה ערבית.

בני שליטא: אתה יודע שגם נטורי־קרתא לא מקבלים?

דראושה: זהו מבחן לדמוקרטיה. זהו מבחן לכל אחד ואחד מחברי הכנסת. זה עניין מצפוני ממדרגה ראשונה.

למותר לציין כי הצעת החוק של דראושה נפלה, בקולות הליכוד, ובעריקה רבתי של המערך מאולם המליאה. השמאל, כמובן, תמך בהצעה.

סחיטת חנינה

ביום שני הקרוב, בישיבת הנהלת הליכוד בכנסת, ידרוש מאיר כהן־אבידור רוויזיה בהחלטת הסיעה, התומכת במועמדותו של הנשיא חיים הרצוג לקדנציה שניה.

כהן־אבידור סבור כי ההחלטה לתמוך בהרצוג, ללא כל תנאי, היתה שגיאה. „לא שאלו אותי, יתכן משום שהייתי חולה". לדעתו, בפוליטיקה כמו בפוליטיקה. „אנחנו צריכים להגיד לו ניתן לך את הקול שלנו, אם תיתן לנו משהו בתמורה". בלי תמיכת הליכוד יקבל הרצוג, בעת ההצבעה בכנסת, פחות מ־60 קולות, דהיינו פחות מחמישים אחוז. „גם הרצוג יודע שמינוי כזה יהיה לא מכובד. אנחנו נצביע נגד. אנחנו נמנע".

ומה דורש כהן־אבידור מנשיא המדינה בתמורה להצבעת הליכוד?

חנינה לכל עצירי המחתרת היהודית בשטחים, גם מי שהורשעו ברצח במכללה האיסלאמית, ביום העצמאות הקרוב, כמחווה במסגרת חגיגות הארבעים למדינה.

שישבת של כדורגל

הליכוד מוכן לוותר להרדים ולדתיים לכל אורך הדרך, גם בנושאים מהותיים, עקרוניים וחשובים ביותר „חוק ההסמכה", „מיהו יהודי", „חוק ההפלות", הן שלוש כניעות עכשוויות למרי. וישנן דוגמאות נוספות לרוב.

רק בנושא אחר, איצטדיון הכדורגל בירושלים, הליכוד אינו מוכן לוותר. ומסיבות מובנות. הקהל של בית"ר ירושלים לוחץ.

חשבוע, בהנהלת סיעת הליכוד בכנסת, גינה פנחס גולדשטיין, יו"ר ועדת הספורט, בחריפות רבה את מנכ"ל משרד הפנים הרב אריה דרעי מש"ס. גולדשטיין הרגיש כי דרעי שם רגלים לאיצטדיון מסיבות פוליטיות, וכי הליכוד לא יעבור על כך בשתיקה. בירושלים יהיה איצטדיון על אפה ועל חמתה של ש"ס. הליכוד יעשה את הכל כדי שלבית"ר ירושלים יהיה מגרש ביתי בירושלים. זו חיתה גם גישתו של מנחם בגין. סירובו של דרעי, גורם לחילול שבת המוני. אלפי ירושלמים עושים מדי שבת את דרכם לאיצטדיון בלומפילד ביפו, מגרשה הביתי הנוכחי, בלית ברירה, של בית"ר.

וכאן נעצר לרגע גולדשטיין. כולם המתינו. מדי שבת אני רואה בבלומפילד, את שני החכ"ים הירושלמיים אוהדי בית"ר אהוד אולמרט ודן מרידור. כן, כן, גם הם נאלצים, בגלל ש"ס, לנסוע לת"א ולחלל שבת.

דן מרידור, בחיוך: אהוד ואני לא מחללים שבת. אנחנו בבלומפילד מיום שישי.

ציפור אחת ביד

ארבעה אישים בחרות ראו את עצמם מועמדים לתפקיד גזבר ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית: מתי דרובלס החה"כים חיים קופמן, גדעון גדות ויגאל כהן־אורגד.

תחילה פסלו הגבירים האמריקנים של הסוכנות היהודית ומנדל קפלן הדרום־אפריקני את מועמדותו של מתי דרובלס, יו"ר המחלקה להתיישבות בהסתדרות הציונית ובסוכנות. אחרי כן פסלו הגבירים את חיים קופמן, יו"ר הליכוד בכנסת. גדעון גדות, איש מחנה שרון, מעריך כי האנשים הקובעים במפלגתו הוא, פסלו את מועמדותו לתפקיד, למרות נסיונו העשיר בכספים (יו"ר מפעל הפיס). 'חרותולוגים' מוכירים כי גדות הסתכסך מרה, במערכת הבחירות האחרונה, עם שניים מראשי מחנה שמיר, עורכי הדין מילוא ואולמרט. גם דוד לוי לא שכח לגדות, בעבר ידיד אישי שלו, את עריקתו למחנה השלישי.

חרות לא תאשר את תפקיד גזבר העם היהודי לשר האוצר לשעבר יגאל כהן־אורגד, גם בשל כשלונו כמיניסטר, וגם משום ולזולו המופגן בשליחותו הפרלמנטרית, לאורך כל הכנסת הנוכחית.

וכאן חוזר לתמונה החצי השני של הליכוד, הליברלים. בשבוע הבא עומד להודיע, יותר נכון להפתיע, דן תיכון (סגן יו"ר הכנסת), כי הוא מתכוון להתמודד במרכז מפלגתו נגד מנחם (מנטה) עצמון האלמוני, על תפקיד גזבר העם היהודי.

בקדנציה הקודמת של ההנהלה הציונית היו לליברלים שני תפקידים — מפתח, היו"ר אריה דולצין, ויו"ר הגזבר והחלוץ אברהם כץ ז"ל. בקדנציה הנוכחית איבדו הליברלים את כל נכסיהם: חבר ההנהלה הבודד, גדעון פת, בתפקיד לא מוגדר. מי שעינים בראשו, מי שיודע לעשות אחד ועוד אחד, מבין כי הכרסום הנוראי בכוחם של הליברלים בתנועה הציונית, רומז על עתידה של המפלגה ברשימת הליכוד לכנסת השתים־עשרה. יש הסבורים כי מסיבה זו ממשיך פת להחזיק במקומו בהנהלה הציונית, למרות היותו שר בממשלת ישראל. בבחינת אם לא אהיה שר בממשלה הבאה לפחות אהיה שר בממשלת העם היהודי.

למי ששכח, פת נבחר להנהלה הציונית, במסגרת מאבקו על תפקיד יו"ר ההנהלה נגד שמחה דיניץ.

חרות התריסה כל הזמן כלפי הליברלים: תפקיד הגזבר לא שייך לכם. היו"ר שלכם, אך הפסדנו אותו. (זאת למרות שדולצין, לפני שנבחר ליו"ר, היה גזבר "העם היהודי"). עכשיו עושים בחרות, רוצה לומר במחנה שמיר, חושבים. חיים קופמן וגדעון גדות הם אנשי מחנות דוד לוי ואריק שרון. בחירתם לתפקיד הגזבר משמעותה כי אחד מחברי הנהלת הנבחרים של התנועה יצטרך לוותר על מקומו. וכל השלושה (מתתיהו דרובלס, שלומי גברין, חיים אהרן) הם אנשי מחנה שמיר. כלומר, מנקודת מבט סיעתית, עדיף למחנה שמיר־ארנס, כי הגזבר יהיה של הליברלים.

כשהגיע המסר לליברלים החליט דן תיכון מהסובבים בחברי ועדת הכספים, לקפוץ על המציאה. החשבון של דן תיכון פשוט ומובן. התפקיד יוקרתי ומפתה. הוא פורש בפני המחזיק בו את כל תענוגות העולם (נסיעות לחו"ל, מלונות חמישה כוכבים, מסעדות פאר). מאידך, לנוכח הכרסום הצפוי בכוחם של הליברלים בכנסת הבאה, וגם עקב היותו איש מחנה מודעי, סיכוייו לעוד קדנציה מעורפלים. עדיף אפוא ציפור אחת ביד, מאשר שתיים על העץ.

עכשיו נותר רק לראות, אם אכן יפנה פת את מקומו בהנהלה הציונית לחברו למפלגה דן תיכון. □

חשבון הצבא

(סוף מעמוד 5)

באופן חד־משמעי כי חיוני מאוד למצוא תחלופה למדיניות של המכות, כפי שהיא מבוצעת עכשיו בשטח. מדיניות זו גורמת בעיות בטווח הקצר, ובמיוחד בטווח הארוך, הן לחיילים והן למפקדים.

רק מן ההיגיון בתוך צה"ל. אם לכך את השפעת „מדיניות המכות" על תושבי השטחים עצמם או כלפי דימוי החייל הישראלי בעיני העולם, הרי חמורה שבעתיים.

קיימת השאלה מה פירוש מונחים כמו „לנצח", „לעמוד במשימה" או „נסיגה", כאשר מדובר במערכה מתמשכת כמו זו המתנהלת בשטחים. בעניין זה יצטרכו המפקדים הבכירים להטמיע מושגים חדשים, כך שהחיילים ישמרו על „האגו" של יחידתם מבלי שלמילה „תגובה" יהיה פירוש של מכות ואלימות.

צה"ל חייב לשנות כיוון בהתאם לנסיבות החדשות ולהיערך מול הבעיות הפסיכולוגיות הנובעות משינויים אלה.

יש להגביר את התקשורת ואת השיחות בין הדרגים השונים בצבא: בין המטכ"ל לבין מפקדי הגזרות והחטיבות ובין אלה לקצונה הזוטרה, למול ולחיילים.

* * *

צה"ל, ובעיקר הדרג המדיני הממונה, חייבים להידרש למסקנות ולהמלצות של הפסיכולוגים. המפקדים מצידם מחויבים במיומנות מספקת כדי לאתר חיילים „רגישים" המגלים סימנים של בעיות פסיכולוגיות כתוצאה משיזות נמשכים שוחקים. יש לטפל בהם כדי שלא „ידביקו" את שאר אנשי היחידה.

צה"ל נערך היום להתמודדות עם מצבים חדשים. מעניין מה יעלה סקר נוסף של הפסיכולוגים בעוד מספר חודשים. □

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן עורך משנה: אילן שיינפלד

„קודם כל סופרת ורק אחר כך אשה"

א.ב. יפה

הביוגראפיות של קתרין מנספילד

חייה הקצרים של קתרין מנספילד (היא נפטרה בגיל 34 משחפת הריאות) מסתכמים בתשעה תאריכים עיקריים:

1888 – קתרין מנספילד־בושאם נולדה בוולינגטון (ניו־זילנד).

1903 – ביקור ראשון בלונדון. קתרין ואחיותיה נרשמו ללימודים בקווינ'ס קולג'.

1906 – חזרה לוולינגטון.

1908 – שוב בלונדון.

1909 – נישואי סרק עם ג'. ס. באורן. הריון שמסתיים בהפלה.

1910 – לאחר שהייה של כמה חודשים בארצות שונות — בלגיה, גרמניה, — חוזרת ללונדון.

1912 – פעילות ספרותית וחיים משותפים עם ג'ון מידלטון מארי (הם ינשאו ב־1918).

1915 – פרשת אהבה עם הסופר הצרפתי פראנסיס קארקו בפאריס. אחיה, לסלי, שהתגייס לצבא הבריטי נפל בקרב בצרפת, ב־7 באוקטובר.

1923 – ב־9 בינואר קתרין מנספילד מתה לאחר שקידים.

כמובן שחייה הפרטיים היו זרועים משברים ופרידות, סערות ואפילו שערוריות, כי היא סירבה לחיות „חיים מהוגנים", כמקובל בחברה הבורגאנית שבתוכה נולדה. יחד עם זאת, אין להאשימה במזימות ובנסיות מכוונות: בסך הכל היתה בה תמימות רבה, ולא אחת היא נכשלה בשל קלות־דעתה וחוסר הערכה מפוכחת לגבי אנשים ואירועים. לתאריכים האלה בחייה הפרטיים יש להוסיף עוד כמה מועדי הופעת ספריה:

1911 – „בפנסיון גרמני". 1918 – „פרליוד". 1920 - „אינני מדברת צרפתית". 1920 – „אושר וסיפורים אחרים". 1923 – „קן היונים וסיפורים אחרים". 1923 – „שירים".

אחרי מותה הופיע עוד קובץ סיפורים מעזבונה („משהו ילדותי וסיפורים אחרים", 1924) ולאחר שסגביה ואישיותה התחילו לעורר התעניינות גדלה והולכת בציבור הקוראים, פירסם מידלטון מארי את יומנה (1927), אגרותיה (1928־29), מאמריה ורשימותיה על רומנים ומחבריהם (1930), פנקסיה (1937).

הביוגראפיה הראשונה של קתרין מנספילד נכתבה על ידי רות מנץ בשיתוף עם ג'ון מידלטון מארי והופיעה ב־1933. ספר זה מתמקד בעיקר בשנות נעוריה ועובר כדילוגים דיסקרטיים על פני הפרשיות שנראו אז „מפוקפקות" או לא כל כך מכובדות. הספר שכתבה סילביה ברקמן על קתרין מנספילד (1951) הוא הרבה יותר שלם בחלקו הביוגראפי, ואליו נלווה גם חלק עיוני של הערכת מפעלה הספרותי. הביוגראפיה השלמה הראשונה המניחה את הדעת הוא ספרו של אנתוני אלפרס, חוקר ספרות ופרופסור באוני' של ניו־זילנד, שהופיע ב־1953. מחברו כתב אותו מחדש והוציאו במהדורה מתוקנת ומושלמת ב־1982. ג'פרי מאיירס כתב ביוגראפיה נוספת על קתרין מנספילד ב־1978. ואילו בצרפת הופיעו שני ספרים על חייה: הראשון של אודט לנראל (1946) והשני של הלאן מַרלין (1950). חומר אישי נוסף עליה מצוי באוטוביוגראפיות ובספרי הזכרונות של ידידיה ומכריה.

ביבליוגראפיה עשירה זו נותנת מקום להערכה, כי בעצם הכל כבר נאמר על קתרין מנספילד. ולא כן הדבר. הוכחה לכך ישמשו שני הספרים החדשים על אודותיה, שהופיעו בחודשים האחרונים. ואם כי הספרים עצמם לא הגיעו עדיין לידינו, יכולנו להתרשם מן הסקירות שהופיעו בעתונות הספרותית הלועזית, כי הם מהווים תרומה מקורית נכבדה לחקר אישיותה ויצירתה.

הראשון הוא סיפרו של חוקר איטלקי, פיירו ציטאטי, שכבר תורגם לצרפתית. מחברו אינו מתורה מקודמיו בגילוי פרטים נוספים או בחישוף תעודות בלתי מוכרות. הוא מתמקד בעיקר בחקר האופי. הפרטים שהוא מביא בספרו נבחרו על־ידו באופן סלקטיבי קפדני, לפי מידת היותם משמעותיים בעיניו ומרעים אור על סודות אישיותה של הסופרת. ניכר בו, אומר המבקר של „לה מונד", כי הוא מאוהב במודל שלו. על כן יכול ציטאטי להזדהות עם קתרין מנספילד, לצלול לתוך חייה הפנימיים, והוא אינו מסתפק בדיווח ההגון והמרווייק, אלא יוצא להגן על בחירותיה ועל עמדותיה. הוא מוכיח את יכולתו להבין אותה לפרות השוני של האקלימים, המנהגים והמוסכמות שבחברה.

אין הוא מתכחש לעובדה, שקתרין מנספילד היתה בעלת אופי קשה. לכאורה היתה שברירית, עגונה, חסה לצללית סינית שצויירה בתחתית של ספל תה, אך עיניה — עיני ציפור — חסריכו את התרמית הזאת. מבטה היה בוחן, שתלטני, עשוי לבלי־רחם, טורפני.

גם וירג'יניה וולף עמדה על אופיה ה„חייתי" השוווה אותה לחתולה. היא הצטיירה בעיניה כאשה שאין לחדור לצפונותיה, אשה המנצלת את האנשים שבסביבתה כל עוד היא זקוקה להם, והנוטשת אותם כהוסח־הדעת כשאינה זקוקה להם עוד. פעם תדרתה קתרין מנספילד, כי „סך הכל של התענוגות, התענוגות העדינים שהיא מפיקה מהסתכלותה בבריות ובטבע, כשהיא שרויה בבדידותה, הוא עצום". וכי היא נהנית בעצם רק כשהיא לבדה...

קתרין מנספילד היתה אשה קפריזית, סותרת את עצמה, ובלתי עקבית ביחסיה עם אנשים, בעיקר עם אלה שקשרה עמהם קשרי אהבים. כל אחד מהם יכול היה לשאול את עצמו בערב אם למחרת היום הוא לא יתייחס אליו כאלו היה אדם זר. היא החליפה „מסכות" כמו שאשה מחליפה שמלות. והיו במעשיה יעילות וגם לא מעט רשעות. מאהביה למרו לדעת את חוסר יציבותה, את מעבריה הפתאומיים והבלתי מוסברים מהתלהבות לאדישות. אך, חוסר־העקביות שלה לא נבע מקלות־דעת או מכוונה מודעת. הוא היה תוצאה של אופייה.

ב־1915 נטשה קתרין מנספילד את ג'ון מידלטון מארי בלונדון ויצאה לצרפת, להצטרף אל המשורר פראנסיס קארקו שהתאהבה בו. זה אירע בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה. שום דבר לא היה עשוי להרתיעה כאשר רצתה משהו. תמיד ביקשה להשיג את חפצה. היא עצמה כתבה פעם: „הדרך היחידה להשתחרר מפיתויים היא להיכנע להם..." כעבור כמה חודשים, באביב 1916, היא נטשה את קארקו וחזרה אל מידלטון מארי, שקיבל אותה בהבנה וסלח לה.

קתרין מנספילד חיפשה את החיים האינטנסיוויים בכל מחיר. כשחיים היו תדגוניים וחסרי־עניין, היתה עורכת „סטימולציה של רגשותיה", כופה על עצמה אירועים ובסופו של דבר היתה מתנסה אמנם באותם ניסיונות שברתה מליבה, והיא הפכה את התהליך הזה לפראטיקה מקורית משלה: לכשות את הויותיה על המציאות, ותמיד לכתוב, לספר, להתוודות, בסיפורים, ביומנים, באגרות. היא היתה „קודם כל סופרת ורק אחר־כך אשה". הכתיבה התישה אותה לא פחות מאשר המחלה, אורח החיים הנמרץ לא פחות מאשר השחפת.

גם סיפרה של קליר טומלין, הספר החדש ביותר על חיי קתרין מנספילד, הוא יותר בבחינת פרשנות מאשר חישוף עובדות חדשות או גילוי אמיתות לא ידועות על פרשיות בחייה. קליר טומלין מתמקדת אף היא בחייה האינטימיים של קתרין מנספילד ומגיעה למסקנות כמעט דומות לאלה של ציטאטי. לדעתה, היתה קתרין מנספילד נוטה, הן באורח טבעי והן לפי מגמותיה הספרותיות, להתחפשויות והעמדות־פנים. ואת, לאו דווקא מתוך רצון להטעות ולשמור על סודותיה, אלא בשל מיזוגה הדרמאטי, שדחף אותה להבליט את עצמה ולא להצניע לכת.

קלוד ראוסון, הסוקר את סיפרה של קליר טומלין ב„טיימס ליטרארי סאפלמנט", מעמיד את עיקרו על שני יסודות: הניסיון לתאר תוך כדי פירוש סוציולוגי, את ילדותה של ק. מנספילד ואת יחסיה עם בני משפחתה, וניסיון לשוות דינמיקה תיאטראלית לכמה פרשיות מחייה.

כבר בשחר חייה התקוממה קתרין מנספילד נגד החברה הבורגאנית שבתוכה גדלה. היא לא סבלה את המעשיות המסחרית של האב ואת הסנוביזם החברתי של האם. בבית משפחת מנספילד בוולינגטון לא שררה אווירה חמה. האם היתה קרת־מזג ומסויגת ביחסיה עם בני־אדם וכך לפתוח תוארה בסיפורי בתה, לא היתה חושנית, וביחס לבעלה היתה קורקטית ותו לא. כמובן, האם לא ראתה בעין יפה את התנהגותה של קתרין, שהיתה בת סוררת ועקשנית, ובשלב מסויים בחייה אף התנקמה בה כאשר נישלה אותה מהירושה. בסך הכל זכרה קתרין מנספילד, כי הוריה התייחסו אליה בקרירות, ללא הבנה יתירה, לעיתים אף בגסות ובאכזריות. היא בראתה להם כמקור סיכון ל„מכובדות" שלהם, ואפילו לכשרונם, לכתיבתה הם התייחסו בזילזול גמור. ורק לאחר שכבר היתה סופרת נודעת באנגליה שינו יחסם זה.

מעניין לציין כי כעבור שנים, בסידרת הסיפורים שכתבה על שנות ילדותה, נשתנתה אף הפרספקטיווה שלה והיא זכרה בגעגועים את שנות העושר והנוחות של תור־הילדות שלה, את המסיבות והריקודים, הבגדים הנאים וכו'. וזאת, למרות הסכנות שריחפו מעל לראשה, המחשבות על המוות ומות ההורים.

ודאי: חייה של קתרין מנספילד לא היו „תקינים" מנקודת ראות של החברה הבורגאנית. הריון לא רצוי, הפלה, מחלת מין שהרסה את בריאותה לאורך כל חייה, הקשר שלה עם מאהב פולני (סוביינובסקי), אדם מפוקפק שסחט אותה ואת בעלה במשך שנים, נישואי סרק עם ג'ורג' באורן, חיי נשואים סוערים עם ג'ון מידלטון מארי, שלא התייחסה אליו כאל „בעל אמיתי", פלירט עם ד.ה. לורנס, הרומאן שניהלה עם פ. קארקו, ניסיונותיה הלסביים השונים ובעיקר הקשר העמוק שלה עם אידה בייקר — כל אלה הם פרקי־חייה שהתנהלו ב„שולי" החברה המהוגנת.

קליר טומלין אינה פוסקת על שום פרשיה, אינה מעלימה שום פרט מחייה האינטימיים של ק. מנספילד. וכמה מהרפתקאות־האהבים שלה מתוארות אף בנימה של הומור והן דומות להסתכלויות אופייניות של פארסה. וכך לא רק ביחס לפרשיות צדדיות וארעיות, אלא גם ביחס לחייה המשותפים עם מידלטון מארי. יחסיה עמו היו רצופים מעשי הטעיה והעמדות־פנים, ובמשך זמן־מה הם חיו בדירות נפרדות בצ'לסי, כאשר קתרין החליטה כי היא „נשואה לאידה בייקר".

כל הספרים והביוגראפיים על קתרין מנספילד נקראים בעניין. שאלה אחרת היא באיזו מידה הם תורמים להבנה טובה יותר של יצירתה הספרותית, ואם ידיעת רקע כזאת נחוצה בכלל לשם הערכת סיפוריה. סוף סוף, רבים קראו את ספריה בלי לדעת הרבה על חייה ועל אישיותה, והם לא חשו כי המידע הזה חסר להם..

פאנטסיה על מחרתיים

אריך קסטנר

וּכְשֶׁפָּרְצָה הַמִּלְחָמָה הַבָּאָה
הַנָּשִׁים אָמְרוּ — לֹא! דַּיּוּ
וְנָעֲלוּ אַחִים, בָּנִים וּבְעָלִים
חֲזָק־חָזָק בְּתוֹךְ הַבַּיִת.

אָז הֵן פָּשְׁטוּ, בְּכָל הָאֲרָצוֹת
מוּל בָּתֵּי כָּל הַקְּצִינִים
וְאָחֲזוּ בְּיָדַיִם בְּמַקְלוֹת
וְשָׁלְפוּ הַחוּצָה אֶת הַבַּרְנָשִׁים.

אוֹתָם הִשְׁכִּיבוּ עַל הַבִּרְךְ:
כָּל מִי שֶׁפִּקֵּד בַּמִּלְחָמָה הַזֹּאת:
אֲדוֹנֵי הַבַּנְק וְאֵילֵי הַתַּעֲשִׂיָּה
גֶּנֶרָלִים וְשָׂרִים.

כָּךְ נִשְׁבְּרוּ לָהֶם כַּמָּה מַקְלוֹת לִשְׁנַיִם
וְהִשְׁתַּתְּקוּ פִּיּוֹת שֶׁל כַּמָּה שַׁחֲצָנִים
בְּכָל הָאֲרָצוֹת קָמָה צְוָחָה וּצְעָקוֹת
אֲבָל בְּשׁוּם מָקוֹם לֹא הָיוּ עוֹד מִלְחָמוֹת.

אַחַר־כָּךְ: הַנָּשִׁים חָזְרוּ הַבַּיְתָה,
לָאַחִים, בָּנִים וּבְעָלִים
וְאָמְרוּ לָהֶם שֶׁנִּגְמְרָה הַמִּלְחָמָה
הַגְּבָרִים לְטְשׁוּ־מַבָּט מֵהַחַלּוֹן הַחוּצָה
וְלֹא הֵעֵזּוּ לְהַבִּיט אָז בַּנָּשִׁים...

עברית: שמעון לוי

עם תקיעת השופרות

גיורא מנור

חיים באר: עת הזמיר,
הוצאת עם עובד, 1987

ספר המכיל כמעט 600 עמודים, עלול להפחיד במימדיו, אבל אם נמצא בו עניין, הוא עשוי גם להבטיח הנאה ממושכת. בניגוד למזון הקולינארי, המוגבל מראש בכמויות שקיבתנו מסוגלת לעכל ללא פגע, המזון הרוחני הנאתו היא בגדר הדברים שאין להם שיעור.

סיפורו החדש של חיים באר, „עת הזמיר", הוא ספר כבד — לא מבחינת המאמץ הרוחני שהוא דורש מהקורא, אלא מצד משקלו הפיזי, בכמות הנייר שעליו הוא מודפס. על עטיפתו מתפתלים שופרות כמקעת שפיפונים. אם יש סמל יהודי־דתי אנטי־אסתטי, הרי זה קול השופר. גם נפש יהודי אנטי־דתית כמוני רווה נחת מקולו של חזן, העובר לפני התיבה ומשמיע את פסוקיו במתק־קול. ואני מסוגל להפיק הנאה מפילפול חריף בשאלות מצוצות מן האצבע או להתפעל מהגהה של פסוק (ריק תפילות מעצבנות אותי, כי איני מחבב התבטלות עצמית, ונראה לי, שאלוהים סובל, כנראה, מרגשי נחיתות חריפים, אם הוא זקוק לקילוסים ותחינות, ודו"ש שכמה פעמים ביום יתפעלו מאמיניו מעוצמתו וחכמתו). אך קול השופר הוא צליל מעצבן, צורמני, קמאי, נעדר הוד וחגיגיות.

השופרות שעל עטיפת סיפורו של חיים באר, הדומים במקצת לתולעי־הסיגריות שבפרסומת נגד העישון, מגדירים את האמצעי המרכזי בסיפורו: את האבסורד המשעשע או המטליד שבהפיכת הדת לנושא צבאי (מהשופרות, שלקולם קורסות חומות יריחו ועד־תקיעת השופר ליד הכותל במלחמת־ששת־הימים, שהיתה לראשית התקופה, שאנו עומדים עתה אולי בסיומה העצוב). אלה קורותיו של חייל, שנקלע למפקדתו של קצין דת פיקודי, ובה"א אין זה מקרה, שבספר נזכרים החייל הטוב שווייק והכומר הצבאי האוסטרו־הונגארי השיכור, ששווייק הוא משרתו ואישי. כי כל הרבנים והכמרים (או האייטולוה) הצבאיים שבכל חיילות העולם יש בהם מן הגיחוך הזה.

הדבר הראשון שקורה לטוראי גבירץ בבואו לבסיס הרבנות הצבאית, אחרי גמר הטירונות, הוא ששופכים עליו דלי מלא מי שטיפת רצפה. זו טבילתו.

התפלאתי שווין באלה, שהשוו את הנובלה הארוכה של באר (כי אין זה רומאן במובן ההגדרה המדוייקת, כי הספר מתאר למעשה רק קטע אחד מחייו של גיבורו)

ל„ימי ציקלג" של ס. יזהר. הספר קרוב בעיני יותר לשווייק או ל„ספרי השעשועים" של גראהם גרין (והנוהג לחלק את יצירותיו ל„ספרים רציניים" ול„שעשועים").

ייתכן והנאתי מ„עת הזמיר" נעוצה בהרגלי הקריאה שרכשתי לי בנעורי, כי גדלתי על ספריהם של ליאון פויכטוואנגר, קארל צ'אפק, אריך קסטנר, ורפל, האחים [illegible]. מה שציין דור זה של סופרים מרכז־אירופיים היה, קודם כל, הקלילות שאינה באה על חשבון התוכן, בחיוך הסלחני־משהו אבל הביקורתי מאוד שלהם. יש אצל באר אותה אירוניה, החביבה עלי.

וזה קורט כל עניין של השפה. עד היום, לאחר שכמעט חמישים שנה אני קורא, כותב וחושב עברית, מפריע לי בגורבית הספרים היוצאים לאור אצלנו הפער המיותר לחלוטין בין שפת הדיבור לשפת הכתיבה. למעשה רק דן בן־אמוץ, בעיקר בסיפוריו הראשונים, הצליח לגבור על התחושה ה„מיסכילית", לפיה נוצרה, כביכול, איזו לשון מיוחדת, לבושה בגדי שבת מגוהצים, לכתיבה. לא עושר של דימויים או הנדסה לשונית, אלא מין התהדרות במילות [illegible]. למשל, בכל פעם שאני פוגש ברומאן או בנובלה את המילות „גוהה", „היינשות" ושאר בישכים כאילו ספרותיים, אני נאנח. אותי זה דוחה.

בסיפורו של חיים באר השפה זורמת וזו הנאתי. מצויות שם למעשה שלוש שכבות לשוניות: כי מדובר בכלי־קודש, המדברים בפסוקים וציטוטים, בעגה הצה"לית, המשעשעת בחידושים מנוסחים, ובשפתו של המחבר עצמו. יופיה של שפה יום־יומית הוא יופיים של חלוקי נחל, אבנים רגילות לגמרי, שהזרם החליקם ועשה אותם ליצירות אמנות זעירות, לא לאבנים יקרות של תכשיטים, אבל לאובייקטים שנעים לאחוז ביד. תכונה זו אני מוצא בלשונו של חיים באר.

תומאס מאן אמר פעם, שאם עליו לתאר אפיית לחמניות, עליו לדעת על מלאכת האפייה יותר משיודע כל אופה. ודומני, שההיכרות האמיתית עם העולם המתואר בו מקנה לסיפרו של באר אמינות בלתי מקובלת אצלנו. הוא יודע על מה הוא מדבר.

באר שייך לקבוצה של יוצרים שעליה נמנים, למשל, ב. מיכאל ושמואל הספרי, שלא עזבו את אמונתם הדתית, אבל שונאים את הרבנות ואוהבים את המלאכה, במקרה זה את מלאכת־המחשבת של האמנות. יוצא קשה לי להבין — וזו ודאי לא אשמתם — איך נעצרת הביקורת שלהם בנקודה המכרעת. אבל אני מסוגל בהחלט לתפוש, מדוע הוא וזה, שאינם אפיקורסים כמוני, קיצוניים בביקורת [illegible] התככים של הרבנות, סולדים [illegible] המשיחיות, המביאות לקיצוניות [illegible] פשיסטואידית. כי הם מדברים לא רק על [illegible] המוכרים להם לפרטי פרטים, מתוך ידיעה [illegible] אלא בעיקר על עצם הבסיס המחשבתי [illegible] על כן, כל סילוף שלו או ניצולו שלא כהלכה [illegible] בהם אישית. אין כאן הרומנטיזאציה [illegible] החסידות או החזרה בתשובה, שהיא נחלתם [illegible] שאינם נמנים על המחנה הדתי, ומתבוננים [illegible]

סיפורו של באר אינו „רומאן־ספרות", [illegible] מבחין בכמו: יסודות של קירבה לדמויות [illegible] ורב גורן.

אילו היה באר מין דוסטוייבסקי או [illegible] עוסק בראש וראשונה בשינויים שחלים בנפשו [illegible] שלו, הקרוב למחבר עצמו. אבל למעשה [illegible] שלו הוא יותר קטליזאטור מאשר [illegible] לנגד עיניו בנוסחת התופעה שסופה [illegible] וההילרייאליזם התוקפני של ימינו. לפעמים [illegible] הניתנו לדיון היסטוריוזופי, ואלה הם החלקים [illegible] מעניינים, לדידי, בספר. נדיר פעם, כאשר [illegible] נעצר, כאילו, הוא מוריד לספר חפנית עליזה [illegible] חיצוניות, המניעה מחדש את גלגלי הסיפור. [illegible] עושה במינון נכון, המעיד על יכולת [illegible] גדולה.

השירות הצבאי שימש כבר פעמים רבות [illegible] לתיאור התבגרותו של הישראלי הצעיר, [illegible] מין טקס התקבלות שבטי מרכזי, או כראווה [illegible] וזוקה יותר מכל חוויה אחרת, שהיא כבר [illegible] כללית, חברתית.

אין זה „ספר מופת", אלא „ספר טוב". ואולי [illegible] סוג זה של ספרות הוא החסר לנו ביותר.

פרס ברנשטיין לשירה

ועדת השופטים להענקת הפרס הספרותי [illegible] תשמ"ז־1987, לספר שירה עברי מקורי, בהרכב [illegible] הלל ברזל, יו"ר, פרופ' חיים שוהם, מר [illegible] והחליטה: פה אחד להמליץ על הענקת הפרס [illegible] אשר רייך על סיפרו „סוד השירים", שיצא לאור [illegible] 1986 בהוצאת „ספרית פועלים".

טקס הענקת הפרס וקריאת המלצת ועדת השופטים יתקיים ביום שלישי, ד' בניסן תשמ"ח, 22.3.88 [illegible] הסופר, רחוב קפלן 6, תל־אביב.

שירה וביקורת־המדע

שלמה שפירא

שמואל שתל, „מארכימדס עד ליבוביץ'"
(מבחר 1960־1986)
הוצאת עקד 1987

זהו מבחר שירים מתוך חמישה ספרי שירה, הכולל גם שירים שנכתבו לאחר הופעת ספרו האחרון של שמואל שתל, „כשאני כותב את השורות האלה" (עקד, 1984). השירים מתייחסים למגוון נושאים — חומר, רוח, מקום, זמן וכו'.

שם הספר, „מארכימדס עד ליבוביץ'", מעיד על טיבו: הוא עוסק בעבר הרחוק ובהווה העכשווי ומקיף ידע אנושי מעמיק ונרחב. כבר בשם הספר מצוי ניסיון לגשר בין עבר להווה, הוא ניסיונו של היסטוריון המבקש להשוותם בראיית פני הדברים. ברוב השירים העוסקים במקומות או באתרים ישנה התייחסות מיוחדת לזמן, לעבר, לקשר בין עבר להווה ולשינוי הקיים בהווה לעומת העבר: „לחזור לתוך עומקו של זמן" (עמ' 6); „הצפון לפענח, את אשר כיסה הזמן" (עמ' 8); „זה הגן הירוק שאיננו שואל על אורח, ועומק וטעם הזמן" (עמ' 21). עולם המושגים של המשורר מושפע לא רק מארכיאולוגיה והיסטוריה אלא גם ובעיקר מן המדעים המדוייקים ומדעי הטבע.

בשיר „ביני לבינך" (עמ' 23) נלקחו המושגים מתורת חוזק החומרים, ושולבו בו באופן מופלא. המשורר משווה בניית קשר בין בני זוג להקמת בניין. ה„סדק המסוכן" ישנו בתורת החומרים כ„סדק קריטי" או „סדק רץ" שמתאר מצב בו, כתוצאה ממאמץ, הסדק מתפשט במהירות בחומר וגורם לשבר. ה„מאמץ הפיסי" מקביל ל„מאמץ המתח המתמיד". המשפט „משכן לשורשי הזכרונות הנבעצים בתוך סדקי קורות היום אשר עבר", מזכיר את המונח „שורש הסדק" הגורם להפרכת החומר. גם למילה „קורות" המופיעה בשיר זה יש שתי משמעויות: האחת, קורות היום — הקורה באותו יום והשניה — קורות הבניין. שיר מעניין נוסף הוא השיר „זרם נהר הגאנגס" (עמ' 52־53). השיר קושר באורח מתוחכם בין החיים לבין שירטוט פונקציה מתימטית מחזורית מסויימת, יורדת תמיד, ובנקודות המחזור היא מקבלת ערכים של פלוס אינסוף ומינוס אינסוף. שיר מעניין נוסף הוא השיר „כך היה ליבוביץ אומר, לו היה גם משורר" (עמ' 56). זהו רצף חידודי לשון (כשפתו של ליבוביץ), השם ללעג את „מחשבי הקיצין" ו„מחשבי הכמויות". השיר בנוי כהרצאה על פעולתם של אלה ושל אלה ומראה בצורה צינית את שגיאותיהם, הנובעות מעיסוק בנוסחאות ובמדע בלי קשר להגיון היומיומי. למעשה מבהיר השיר, כי מדע לשם מדע אינו מביא תועלת ותוצאותיו אינן יישומיות. בעזרת אסטרונומיה מנסה המשורר לחדד את גישתו בשירו „ברקיסטס": הוא מראה בקני־מידה אסטרונומיים עד כמה אנו קטנים, ובכל זאת רואים עצמנו במרכז העולם. בנסיעה מופלאה במרחב (ראה עמ' 47־48) גם מגיע המשורר מן המרחבים האינסופיים של היקום, תוך שהוא מתקרב כחללית או כעדשה של מצלמה, ומתמקד בדברים קטנים יותר ויותר. כך, „מאותה דרגה גבוהה של האינסוף", במהירות פוחתת והולכת של „טור הנדסי יורד", עד שהוא מגיע ל„עיקר" שהוא האדם, ואז שוב אינו מפסיק וממשיך לדברים הקטנים יותר, לאותם חלקיקים אלמנטריים של החומר.

בצד שירים אלה ישנם שירים בם הרוח היא עיקר ועולם המושגים לירי יותר. השיר הפותח את הספר, „אשה של פאבלו פיקסו עם כובע", מדגים לנו עד כמה מנסה המשורר להבין תמונה לעומק, לפני ולפנים. הוא רוצה להפשיטה, להסיר לה את הכובע, לדבר איתה. ואם היתה ידו משגת היה גם פותח דרך חרשה על גבה. צורה אמנותית יפה זו מקבלת פנים של רוח ומחשבה גם בתוך „אצבעון חלול של זרת קטנה אחרי שהוציאו ממנו, ולא שאלו לאן, את כל הרווחים בין כוכב לכוכב, בין חומר לחומר, בין פרודה לפרודה, בין אטום לאטום".

בשירתו עוסק שמואל שתל הרבה באבנים. לגביו, האבנים נשמו את ההיסטוריה וממשיכו לנשום אותה. כל אמת היסטורית עברה דרכן ולא דרכנו.

שמואל שתל ניגלה בסיפרו החדש כמורה טוב, כהיסטוריון וגם כמבין בבניארים. אך צריך שנזכור ששתל המשורר אינו מדען. רוב הידע עליו הוא מסתמך ידוע לכל מי שאמון על תחומי הכימיה, הפיסיקה והמתימטיקה. המשורר אינו יכול, עם ידע בסיסי מלפני עשרות שנים, לעמוד מול מדען ולהעמיד עצמו בוויכוח מקצועי עימו. אמנם, מי שקורא, למשל, את השיר „שיעור בביולוגיה" (עמ' 44), מתרשם שהקשר של המשורר לביולוגיה הוא עמוק עד כדי כך ש„ביקורתו" השירית היא ביקורת קבילה של מומחה. אך כל ביולוג יודע שניסיון זה הוא שירי בלבד, כי העמדת דברים לוויכוח מדעי ומוסרי היא שונה לגמרי ממלאכת השיר.

אם נראה את שירי שתל כשירה לעצמה נגלה, כי לפנינו שירה הגותית מעולה, שנכתבה על ידי משורר השולט היטב במושגים ובידע מעולמות שונים, ומשכיל לשלבם במרקם שירי מעוצב בקפידה.

שירי־עם יהודיים

נתן גרוס

בימים אלה ראה אור הכרך הרביעי והאחרון של האנתולוגיה לשירי־עם יהודיים במהדורה המפוארת של האוניברסיטה העברית בירושלים.* כל הכרכים ראו אור בעטיפת־בד אדומה עם אותיות זהב, בעריכתם של אהרון וינקוויצקי, אבא קובנר וסיני לייכטר. בהוצאתו לאור של מבחר 350 שירי העם הוחל בשנת 1981, — שירי אהבה, שירי־ערש (כרך א'), שירי ילדים, משפחה, חתונה, חגיגות (ב') הומוריסטים, סאטיריים, חסידיים, רב־לשוניים, שירי עבודה, עוני, אבטלה, שירי חיילים יהודיים (ג').

הכרך הרביעי מביא שירי מאבק ומרד ושירים דתיים ולאומיים. הוא נבדל מן האנתולוגיות הרבות שראו אור לפני מלחמת העולם השניה במדור שירי הגיטו והפרטיזנים. מדור חדש זה נכלל באנתולוגיה על פי דרישתו הנמרצת של אבא קובנר, שהקדמתו הפיוטית היפהפיה הינה פנינת הכתר של הכרך הראשון. לעומת זאת, פיסגת הכרך הרביעי היא הבאלדה של אננה קמינסקה — משוררת פולניה ידועה, שנפטרה השנה — „שולחנו" של מרדכי גבירטיג" בתרגום עברי ואנגלי.

כל השירים שבאנתולוגיה מופיעים בתרגום עברי ואנגלי ונוסף לטקסט היידי המקורי הם כוללים גם תעתיק באל־"בי"ת לטיני וכן תווים למנגינות. מאמץ רב הושקע בהוצאה זו וארבעה כרכים אלה יפארו כל ספרייה בה ייכללו.

סיפורו של שיר הפרטיזנים

בראותי את שמו של אבא קובנר בין העורכים ביקשתי לבדוק האם נכלל בספר השיר „יידיש טאנגו", שהיה כה פופולארי בגיטו של וילנה והסתנן גם לכמה מחנות ריכוז. אכן, מצאתיו. אולם, כפי ששיערתי מראש, שם המלחין נשכח מלב העורכים. כזה הוא גורלם של מחברי שירי־עם. היה זה המלחין הווארשאי הידוע חנוך קון, שבשנת 1936 כתב את השיר לסרט היהודי־המדבר הראשון „על חטא". שמו של קון אינו מופיע כמלחין השיר, אלא כמחבר המילים של הפאראפראזה האקטואלית בגיטו לשירו של קון. ה„בית" הראשון „שפיל־זשע מיר א טאנגע/ אוס איין יידיש / זאל דאס זיין מתנגדיש אודער חסידיש" (נגנו לי טאנגו ביידיש, יהי זה מתנגדית או חסידית) נשאר כמו במקור, ואילו ה„בית" השני שונה: „שפיל־זשע מיר א טאנגע / נאר ניט אריש / זאל דאס זיין ניט אריש באַרבאַריש." (נגנו לי טאנגו אך לא ארי / שלא יהיה לא ארי ולא ברברי) וה„בית" האחרון מסתיים בשורות: „די שונאים זולן זען או מיר נוך טאנצן / און טאקע טענצלעך מיט ברען" (שאויבינו יראו כי אנו מסוגלים עדיין לרקוד, ודווקא ריקוד עם אשו). אין זה העיבוד הראשון של השיר של חנוך קון.

מאיר נוי, אספן הפולקלור ושירי־עם היהודיים [illegible] 30,000 שירים על הווריאנטים השונים [illegible] לי את הטקסט הרוסי של ה„יידיש טאנגו". [illegible] כי ברוסיה ישירו טאנגו יוסל'ה קוטלאר [illegible] את ה„טאנגו" ל„לידעלע" — „שפיל [illegible] לידעלע אין יידיש" ובכלל עשה מן [illegible] לידעלע פון שלום". וכאן חזר השיר [illegible] של וילנה עם הטקסט ששונה מחדש.

„שיר הפרטיזנים" הפך באמת להיות שיר־ [illegible] ונמצא כמובן באנתולוגיה. גם שם צוין [illegible] הירש גליק — המשורר הצעיר [illegible] בקרבות הפרטיזנים. כולם מכירים את שמו, [illegible] מחבר המוסיקה ד. פוקראס? מתי כתב את [illegible] לשירו של הירש גליק? מאיר נוי מספר על [illegible] מרגש. גליק כתב את ה„זאג ניט קיינמאל [illegible] דעם לעצטן וועג" („אל־נא תאמר זו [illegible] למנגינה של שיר קוזאקים מלפני [illegible] טוצ'י גראזוויה אובלוקה..." („אין אלה [illegible] הסערה"), אותו חיברו שני אחים־מלחינים, [illegible] ודניאל פוקראס. דימיטרי לא ידע שמנגינתו [illegible] על־ידי הירש גליק ל„שיר הפרטיזנים" [illegible] הדבר היה המום ונרגש עד עומק ליבו.

והנה סיפורה של המנגינה: יום אחד — [illegible] בשנת 1937 — קיבלו האחים פוקראס [illegible] לסרט תעמולה סובייטי „סיני טרזיאשנו [illegible] ובני העם העובר). היתה זו הזמנה [illegible] לבצעה באורח מיידי. אולם, ההשראה לא [illegible] המלחינים היהודיים, שהיו מנהלים מוסיקליים [illegible] לתקות קוזאקים. הם ישבו שעה ארוכה [illegible] והמנגינה בוששה לבוא. הם ניסו מוטיבים [illegible] והזמן אזל והלך. לפתע החל דניאל לזמזם [illegible] עממי ישן „אויפן פריפעטשיק ברענט א פייערל" (בעברית זה הולך „חדר קטן, צר וחמים [illegible] אש...") ושני האחים בלי שמשהו מתאים יותר [illegible] מתחת ליד החליטו לעבד מוטיבים של השיר [illegible] הזה. אוזן מוסיקאלית תתפוס מייד את [illegible] התווים הראשונים של שני השירים [illegible] של מיפנה: „און דער רבי לערנט..." [illegible] בי") ו„קומען וועט נוך אונזער אויסגעבענקטע שעה" [illegible] יום נכספנו לו עוד יעל ויבוא). כאשר [illegible] העיבוד של המנגינה היהודית, [illegible] בהתלהבות.

„ראה, ראה — לא חדל מלהתפלא [illegible] פוקראס בשומעו כי המנגינה שימשה את [illegible] היהודיים, ודמעות זולגות מעיניו — [illegible] רוצה להיפרד מהעם היהודי"

המנגינה העיקשת חזרה הביתה.

(המשך [illegible])

חיים מאור, „פני הגזע ופני הזיכרון", מתוך תערוכתו שנפתחה השבוע, במוזיאון ישראל

הכימיה שבחיים

טובה רז

פרימו לוי: הטבלה המחזורית;
מאיטלקית:
הוצאת כתר 1987

זהו ספרו השלישי של הסופר היהודי־האיטלקי פרימו לוי שתורגם לעברית והופיע כאן סמוך למותו, ספק בתאונה ספק במעשה התאבדות. לוי כתב שני ספרים אוטוביוגרפיים על אושוויץ וספר על פרטיזנים יהודיים, אך פרסומו בעשור האחרון גבר בזכות „הטבלה המחזורית".

הספר מורכב מ־20 סיפורים, אשר כל אחד מהם קשור ליסוד כימי על־פי הטבלה המחזורית של מנדלייב. הסיפור המסיים את הספר מוקדש כולו לגלגוליו של אטום פחמן בתהליך הפוטוסינתזה, והוא בעל עוצמה פיוטית נדירה. רוב הסיפורים הם מעין פרקים אוטוביוגרפיים מתקופת הפשיזם, מן המלחמה וגם אחריה, כולל פרק אחד מאושוויץ. בספר נכללים גם שני סיפורים דמיוניים, ספוגים געגועים לחירות ולמרחבים, אשר נכתבו על ידי הנער פרימו לוי בתקופה שנראתה כחסרת־תקווה לחלוטין.

בהתמודדותו של הסופר־הכימאי עם עולם החומר, הוא יוצא על פי רוב כשידו על התחתונה. כנער בחר במקצוע הכימיה בתקווה להגיע באמצעותה לסודות היקום. האמונה בכוחו של המדע קיבלה חיזוקים מצד התורה הפשיסטית, אשר דגלה ביכולת האדם לשלוט בטבע אם רק יצוייד בידע המתאים. אך כבר בהיותו סטודנט הבין לוי שאין הכימיה המפתח לעולם החומר, כפי שהציגוה מוריו. אמנם האדם בתבונתו ועם נסיון הדורות, הגיע להישגים גדולים, אבל — כפי שאמר האסיסטנט האסטרופיסיקאי, הנערץ על המחבר — „האמת חבויה מעבר, מחוץ לתחום הטלסקופ שלנו," (עמ. 47).

הסיפורים על הכימיה מתקשרים עם סיפורים אנושיים מרתקים אשר נשלפו כאילו ישר מתוך החיים. לפנינו דמויות ממצבי מצוקה שונים, ביחוד על הרקע הכלכלי הקשה שלאחר המלחמה. בניגוד למגמה מסגרות העכשווית, להציג את האדם בעליבותו חסרת־הישע, הדמויות כאן פועלות ונאבקות בצורה מעוררת כבוד אף כי, לרוב, ללא הצלחה. בין דמויותיו תופס המחבר מקום מרכזי. כמו האחרים, נכשל גם הוא בחולשות האנושיות הנמצאות שאפתנות, בטחון מופרז וגם להיפך. „ברזל" הוא הסיפור על התנסותו הכושלת ככימאי עצמאי. מדוע התפתה לשידוליו של חברו אמיליו ועזב משרה קבועה ומשכורת טובה? איזו תמימות ויהירות מצידו היתה החלטתו הנמהרת. הוא רצה לנסות את כוחו העצמאי בעודו צעיר, ועכשיו עליו לשוב בבושת פנים ולבקש לעצמו משרה. נסיון יומרני אחר הוא מאמציו להפיק תכשיר נגד עופות, נסיון שנסתיים אף הוא בכשלון מחפיר.

בסיפור „כסף" מדבר המחבר עם חבר על מקצוע הכימיה, שהוא „רק מקרה מסוים, גירסה נמרצת יותר, של מקצוע החיים." (עמ. 152). רוצה לומר כי הכימיה היא מן מסויים של החיים. אבל מאיזו בחינה? לפי מה שמתברר בפרק הזה הקשר האנאלוגי בין שני התחומים טמון בסיבוב מאבקו של האדם ותוצאותיו הדלות והמתסכלות, גם בכימיה וגם בחיים. לוי מבקש מחברו לתרום סיפור לסיפרו על הכימיה, סיפור על נסיון בכימיה שהצליח, שיהיה הכימאי מגשש באפילה עד להתיאשות וכמעט מוותר, ואז „יבצבץ אי־שם הבהוב באפלה," (שם). על כך משיב חברו שכך קורה לפעמים, „אך בדרך כלל חשוך לגמרי תמיד, ולא רואים שום הבהוב." יצויין, כי מדובר כאן במאבקו של הכימאי הבודד ולא במפעלים הגדולים שמצליחים בכוח המאמץ המשותף.

האומנם אוטוביוגרפיה

על הנער פרימו לוי ירדו חוקי הגזע הפשיסטיים כמהלומה קשה. בבת־אחת מצא עצמו מובדל נדחה ובן לגזע נחות. רוב חבריו ומיודעיו שמו אומנם ללעג את התורה הפשיסטית, אך רבים מדי היו מסתייגים ומתרחקים מן היהודי, מחשש לעבור על חוקי הגזע ולהסתבך בצרות, והפרופסורים שלו בכלל זה. למרות שסיים את לימודי הכימיה בהצטיינות, חששו להעסיקו. כאשר מצא סוף סוף עבודה במכרה, העלימו את שמו היהודי. כתגובה פרימו מתכנס ביהדותו, במעין חזרה לשורשים. הוא מבקש למצוא נוחם בעבר הקדום והמפואר, אך ההווה אינו מניח לו. גרמניה, הבולעת אל קרבה את ארצות אירופה, והשמועות מסמרות־השיער המגיעות מפולין, מגבירים מדי יום את האימה ואת היאוש, והוא מתכונן לעמוד על נפשו. איתרע מזלו והוא נאסר עם חבריו למחתרת מיד עם הכיבוש הגרמני, בטרם הספיק לפעול, וכיהודי נשלח על ידי הגרמנים לאושוויץ ב־1944.

בפתיחה לפרק האחרון טוען המחבר כי זו אינה אוטוביוגרפיה, „אלא באותה מידה חלקית וסמלית שבה... כל כתיבה ובעצם כל יצירה אנושית היא אוטוביוגרפית." הדבר מעורר תהיות. אפשר שהפרקים רק בחלקם אוטוביוגרפיים ואפשר שבכך ביקש לסייג אותם מן הכתיבה האוטוביוגרפית המקובלת. זו מטבעה שואפת להעביר את חוויותיו וזכרונותיו של הכותב בצורה הנאמנה ביותר מבחינתו, וביחוד כיוון שמדובר כאן בתקופת המלחמה והשואה, אשר לגביה תדור הכותב תחושה של חובה למסור עדות. אך מחברנו אינו פורש לפנינו את זוועותיה של אושוויץ, אלא מרמז עליהן מן המעבדה הכימית בבונה, המרוחקת כ־7 ק"מ מן הגיהנום. גם פרשת המאסר והעינויים נמסרת בתרפרוף מכוון, באותו הומור יבש האופייני לפרקים האלה.

במהלך הקריאה כאן עולה המסקנה כי הספרות היא כלי מתאים להעביר את תודעת השואה לדור הצעיר. הדור השני והשלישי נרתע מן ההתמודדות הישירה, מה עוד שהריחוק של 50 שנה כמעט מקשה לתפוס מצבים קונקרטיים שהקשריהם אינם מובנים כיום. הספרות, לעומת זאת, באמצעות הפשטה, השימוש האלוסיבי והמטאפורי, היא מדיום מתאים להעברת חוויית השואה.

גם מבחינה אידיאית יש כאן חידוש מרענן. „לא עוד החיזור אחרי הרחמים והפנים האוהדות," אומר המחבר (עמ. 117). זהו הקו הנקוט ברוב הספרים על השואה ויש משהו משפיל, גם מביך, בחשיפת הפצעים לעין כל, כאילו לעורר את רחמי העולם עלינו. הכבוד העצמי, יש להודות, והרחמים אינם דרים בכפיפה אחת. בספרו „אם לא עכשיו אימתי", אין דבר המרתיע את הפרטיזנים היהודיים מן הכינוי „נעבעכים", שפירושו באידיש — מעורר חמלה. הם מוכנים לכל הסתכנות ובלבד שלא להחשב נעבעכים.

והאדם כאדם

מעבר לעניין היהודי, נבחנת השאלה, כיצד התמודד האדם הרגיל עם הבעיות המוסריות והקיומיות, על רקע של הפשיזם והמלחמה. פרימו לוי מודע היטב למגבלות והאילוצים בהם פועל האדם (כפי שראינו בפרק הקודם), ומכאן כפי הנראה, יחסו הסלחני כלפי משגותיהן וחולשותיהן של דמויותיו. דובן אפילו מפתיעות לטובה, בהתחשב בנסיבות. אביו של אמיליו, שותפו למעבדה, היה מתפרנס מעיסוק מתועב במיוחד: היה לו מונופול על דם המטבחיים העירוניים וממנו היה מייצר מוצרים שונים שתיאורם מעורר חלחלה. אך דבר מעיסוקו לא דבק באישיותו ואנושיותו. להיפך — הזקן בולט בהדרת שמתו ובנעימות הליכותיו. האופן בו הוא מתמודד עם צורכי הקיום אפילו מעורר הערכה. הדבר אמור גם לגבי רובו של העם האיטלקי. בהתחשב בלחץ המשטר הפשיסטי והעין הפקוחה של „האח הגדול" מן הצפון, אכן עמדו במבחן. אין להיפלא, אם כן, שהמחבר תואר כסופר אשר הפיח מחדש את האמונה באדם, אחרי השבר הגדול של השואה.

אותן השאלות אשר מתחבט בהן הקורא היא, לאיזה ז'אנר ספרותי שייך הספר? הוא אינו רומן במובן המקובל של המלה וגם ספר הגותי איננו. הכתיבה אומנם אינטלקטואלית באופן שבו נבחנים הדברים, כפי שהמחבר עצמו מעיד: „עבודתו של כימאי שוקל ומחלק, מודד ומעריך על סמך ראיות ברורות, שוקד להשיב מדוע וכיצד," (עמ. 117). עם זאת, אין כאן יובשנות אינטלקטואלית של איש מחקר. הספר מרתק בזכות כשרונו הסיפורי, למרות שהחומר הגלם הספרותי (הכימיה) אינו מצטיין בפוטנציאל דרמטי. אם הז'אנר לא ברור דיו לא כן ערכו הספרותי. אם לשפוט לפי מורכבותו התימטית רבת־המישורים, מקוריות המבנה ורעננות הסגנון — לפנינו יצירה ספרותית שעוד ידובר בה כמציבה סטנדרטים חדשים של כתיבה.

פסטיבל שירה בינלאומי

בימים אלה ביקר בישראל המשורר, המבקר והמו"ל ההולנדי, מרטין מוי. בביקורו, שתואם על־ידי המחלקה לקשרי תרבות ומדע במשרד החוץ, נפגש מרטין מוי עם עורכים ספרותיים ומספר מצומצם של משוררים עבריים. מטרת הביקור היתה הכנתו של פסטיבל השירה הבינלאומי התשעה־עשר במספר, בו יתקיים השנה ערב מיוחד המוקדש לשירה העברית. לבד מן הערב, יוקדש השנה פרוייקט התרגום הרב־לשוני של הפסטיבל — לתרגום מקיף משירתו של יהודה עמיחי.

„פסטיבל השירה הבינלאומי", סיפר מרטין מוי, „נוסד ברוטרדאם בשנת 1970. לאחר המלחמה הפכה העיר למוקד תעשייתי חשוב, אך לא היו בה אוניברסיטאות, בתי הוצאה לאור וחנויות ספרים גדולות. בקושי ניתן היה להשיג בה ספרי שירה."

„הוזמנתי על־ידי עיריית רוטרדאם לבנות 'חיים ספרותיים' בעיר. כלומר, למצוא דרך לסופרים העוברים ברוטרדאם, שלא יעברו לאמסטרדאם, אלא יישארו ויפעלו בעיר. כן, למצוא סופרים צעירים, לארגן אירועי ספרות, להקים בית הוצאה שיתמחה בהוצאת כתביהם של סופרים צעירים לאור, להקים סדנאות למשוררים ולכותבי פרוזה ועוד."

„לכל אלה יהיה ערך מקומי בלבד. ואנו ביקשנו להפוך את רוטרדאם עיר הנמל ל'עיר־נמל ספרותית'. אז הגענו לרעיון קיומו של פסטיבל שירה בינלאומי שנתי בעיר. לקראת קיומו של הפסטיבל הראשון הזמנו משוררים, במימון מועט. 5000 גילדרים בלבד. לא האמנו שמישהו מהם יגיע. למרבה ההפתעה הם הגיעו. ואנשים ישבו על הארץ יחד עם המשוררים, שקראו משיריהם."

„זו היתה תחילתה של אווירה אחרת. אנשים באו במיוחד לשמוע משורר יווני, וישבו לידו כל הערב. רק כאשר ניגש למיקרופון נוכחו לדעת כי הוא הוא המשורר אותו באו לשמוע..."

מרטין מוי מספר דברים אלה על ראשית המפעל בהתרגשות רבה. עם זאת אין הוא שוכח להדגיש: „אני משורר. לא מארגן". הדגשה זו באה לומר, כי הפסטיבל פתוח להצעות מצד משתתפיו עצמם, שרובם הופכים לחברים במעין משפחת משוררים בינלאומית הנפגשת ברוטרדאם יותר מפעם אחת. בין הנציגים הישראליים הבולטים נמנים יהודה עמיחי ושלי אלקיים.

„למשוררים עצמם יש השפעה על הפעילות. הם באים עם הצעותיהם. כך הקראה ברכבת התחתית, למשל, כך משורר צרפתי שהציע כי ישיר את השאנסונים שלו."

בשמונה־עשר הפסטיבלים שהתקיימו ברוטרדאם עד כה השתתפו כ־700־750 משוררים בני עמים שונים. ביניהם כאלה שהיו, אחר כך, לזוכי פרס נובל, כמו פבלו נרודה, יוסף ברודסקי ואחרים.

אילן שיינפלד

חלון ראווה

שפן אמריקני

ג'ון אפדייק: „שפן עשיר"
מאנגלית: חיים איזק
זמורה־ביתן, 1987

ג'ון אפדייק, הנחשב לאחד הנציגים הבולטים של הסיפורת האמריקנית שצמחה לאחר מלחמת העולם השניה, הוא כבר בן־בית בספרות המתורגמת שלנו: מאז 1965 הופיעו בתרגום עברי קובץ סיפוריו „נוצות יונה", הרומאנים „זוגות", „הינשאי לי", „ההפיכה", „רוץ שפן", „דרך רבה מרי" ועוד.

על אפדייק חביבה כתיבת סדרות של סיפורים וספרים, המתקשרים באמצעות גיבורים משותפים או נושא מרכזי. הללו חוזרים בהם בכמה וכמה וואריאציות, כצילומים של מצבי־חיים, תופעות והתנהגויות מזויות שונות. די אם נזכיר את הרומאנים על „השפן" („רוץ שפן", „שפן חוזר" ו„שפן עשיר") לפני שנים פירסם אפדייק את מהדורת הסיפורים „בךז ספר", על סופר יהודי־אמריקני, הנרי בך, וכעבור מספר שנים חזר אל אותו גיבור בקובץ סיפורים נוסף „בך חוזר".

„שפן עשיר" הוא רומאן אופייני לכתיבתו של ג'ון אפדייק, הנעה במעגל תימאטי צר יחסית, בתוויה אמריקנית על גילוייה הקטנים, ללא דראמה חריפה. הגיבור, הארי אנגסטרום, לאחר שנים של חוויות מסעירות ומאבקים בחייו, שתוארו בכרכים הקודמים, הוא כבר בשלב בשל ויציב של תחושות אישיות, קריירה, התבססות כלכלית, גיל. הזמן הוא סוף שנות השבעים באמריקה — בעיות כלכליות ואינפלציה, משבר הנפט, משברים פוליטיים ושערוריות חברתיות. במערבולת זו מבקש הארי אנגסטרום לשמור על חיים אינדיווידואליים ועל מעמדו הכלכלי החדש בענף המכירות של המכונית היפנית „טויוטה". אך חייו אינם מתנהלים על מי־מנוחות: יחסיו עם בנו והזכרונות על הוריו, הקשר (או העדר הקשר) בין הווה לעבר והחיפושים אחר אורח־חיים נכון, יוצרים אינטנסיביות, המאפיינת ארס מודרני באמריקה של ימינו. אך לבסוף, האיש מגיע אל התשלמה עם הקיים ועם הצפוי, משיג מעין שלווה משלו.

ארץ טרופית יפה

ארזל לינקלן אייס: „ברזיל", כרך ראשון ושני; מאנגלית: שמשון ענבל, הוצאת „עלי דפנה", 1988

„ברזיל" הוא ספר חדש של סופר חדש ומהדורתו העברית הופיעה אף היא בהוצאה חדשה, „עלי דפנה". אייס החל את דרכו כעיתונאי, תחקירן ועורך; הוא שימש כתב של עיתונים אמריקניים בדרום אפריקה ובאנגליה, היה אחד העורכים של „ריידרס דייג'סט" ועבר כעוזר מחקר לג'יימס מיצ'נר כאשר זה כתב את ספרו הגדול על דרום אפריקה, „הברית".

נראה שהלך בעקבות מורו, מיצ'נר, בהחליטו להקדיש את ספרו הראשון לארץ אקזוטית שאין הרבה יודעים עליה ועל תולדותיה. הספר גדול מאד בהיקפו (בתרגום העברי, למעלה מ־1000 עמודים), והוא מבקש לגולל אפוס בראזילי, המשתרע על פני 500 שנה, מבואם של ראשוני הכובשים והמתיישבים הלבנים מפורטוגל ועד לתקופה האחרונה.

מסופר על שתי משפחות ממוצא פורטוגלי, קאוואלקאנצ'י וראסילווה. בני משפחות אלה פעילים בחלקים שונים של ברזיל, עוסקים בריכוי וניצול האוכלוסיה האינדיאנית המקומית ועבדים כושים, בהקמת חוות ומטעי־קפה, בחיפושי זהב ואבנים יקרות, במאבקים כלכליים ופוליטיים — ולבסוף גם במודרניזציה של הארץ הענקית.

בני קאוואלקאנצ'י וראסילווה, יחד עם שורה שלמה של דמויות ואלמנטים סיפוריים הם פרי דמיונו של המחבר. לעומתם, מועלות בספר גם דמויות ועובדות היסטוריות. כך חברו יחד הרפתקאות, מסעות ועלילות בדיוניות עם תיאורים הלקוחים מתולדותיהן של ברזיל ופורטוגל, של המושבה ומדינת־האם, של המונרכיה והרפובליקה.

מ. אבי־שלמה

שירי עם

(המשך מעמוד 16)

עריכה קפדנית

בנושא על שירי הגיטו והפרטיזנים ראה אור גם הקובץ „מן המיצר"** שראה אור לא מכבר בהוצאת בית לוחמי הגיטאות. זהו מבחר שירים מגיטאות, מחנות הריכוז ומחנות הפרטיזנים, בתרגום עברי (הטקסט היידי המקורי צורף בסוף) עם עיבוד מוסיקאלי מיוחד לשימוש בתי הספר, מקהלות או תזמורות כמשלים יום השואה.

הקובץ, הערוך בקפידה רבה, מכיל 42 שירים, 19 מהם מצויים גם בכרך הרביעי של האנתולוגיה, שאותה סקרנו לעיל ובה 37 שירים של גיטו והפרטיזנים. „הטנגו היהודי" אינו בנמצא במבחר „מן המיצר". כן אין שם (ועל כך חבל) שיר ערש של מ. בינצקי („ווין איס ווייג איס צר"). לעומת זאת לא נמצאו באנתולוגיה שני שירים חשובים, „צו איינס, צוויי, דריי" (לייב רוזנטל) ו„שוי געגנוג" (י. גרודזינובסקי). העובדה שכל אחד מן הקבצים מפרסם כעשרים שירים אחרים על אותו נושא מעידה על עושרו וכן על המטרות השונות של העורכים.

* „אנטאלאגיע פון יידישע פאלקסלידער" בעריכת אהרן וינקוביצקי, אבא קובנר, סיני לייכטר, האוניברסיטה העברית בירושלים, פרסומי דר הצופים הוצאת ספרים ע"ש י"ל מגנס.

** מן המיצר, שירים מן הגיטאות והמחנות ושירי פרט בעריכת ארנסט הורביץ, גיל אלדמע ושלמה אבן־שושן, בית לוחמי הגיטאות והוצאת הקיבוץ המאוחד.

מוסד ביאליק
ירושלים
ספרים חדשים

צפורה כגן:
הלכה ואגדה כצופן של סטרות
דיון בתבנית תרבותית המשתתפת על שיטה המלקטית הנעה בין שני יסודות קוטביים — הלכה הגות. 221 עמ'.

★

אפולודורוס נגד נאוירה
פרשת נאופאיון של נאירה ובתה פאנו, כפי שנגלה במהלך משפט פומבי שנערך נגד נשה 340 לפנה"ס. העלילה מתוחמה על־ידיקע חייה הסטנוגים הדר עדים של אתונה בשרם פקיעת. תרגמה מיוונית דבורה גילולה.
מבוא והערות: דוד אשרי. 120 עמ' + 16 לוחות. בסדרת ספרי מופת מספרות העולם.

★

קובץ דבורה בארון
פרשיות מוקדמות (סיפורים), תרס"ב–תרפ"א. ההדיר והוסיף הערות אבנר הולצמן.
נורית גוברין: המתחילה הראשונה דבורה בארון — חייה ויצירתה, תרמ"ח–תרפ"ג
704 עמ' + 20 לוחות
(בסדרת קבצים לחקר הספרות העברית).

★

מאיר וייס: מקראות כמוונתם
אסופת מאמריו של המלומד המנוח השלמה לספר העדום, „המקרא כדמותו". 414 עמ'.

הוצאות חוזרות

נפתלי הירץ טור־סיני: תעודות לכיש
מכתבים מימי ירמיהו הנביא. הוצאה מחודשת ומחודשת. הקדמה והערות: שמואל אחיטוב. 274 עמ' בשיתוף החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה.

★

אהרן זאב אשכולי: התנועות המשיחיות בישראל
[illegible] 439 עמ'.

מכון דיוויס
מדינה, ממשל ויחסים בינלאומיים, [illegible]

שירה
יוסף אלמוגי: [illegible] 234 עמ'
[illegible]

לחנות [illegible] ת.ד. [illegible]

עולמות אפשריים

רובוטים עליך, אלוהים

אייזיק אסימוב: „רובוטים של שחר"
מאנגלית: עמנואל לוטם, „כתר", 1987

עולמו העתידי של אייזיק אסימוב ידוע, כך נדמה, לכל חובב מדע בדיוני: לטווח קצר — עולם הרובוטים; לטווח יותר ארוך, הרבה יותר ארוך — העולם הגלאקטי, שבו המאבק בין הקיסרות הגוועת לבין המוסד המתעורר. לטעמי, עתיד זה של אסימוב, על שני פניו, לוקה בחוסר־דמיון, והוא לא הגיוני — אם יכול להיות איזשהו היגיון בעתיד לא נראה לעין. האדם וגבורותיו (רובוטים, למשל) הם היצורים האינטליגנטים היחידים החיים ביקום. בימינו, על אף העובדה שטרם נתגלו כל הוכחות לקיומם של יצורים אחרים, מקובל להניח שאי־שם, בגלאקסיה זו או באחת מהאחרות המלכיכות את היקום, קיימות תרבויות של יצורים שאינם אדם.

זאת ועוד: אסימוב אינו מתייחס לקיומן של גלאקסיות אחרות. הגלאקסיה שלנו, שביל החלב, היא „איזור המחיה" היחיד שלו (לפחות באותם מספריו שתורגמו לעברית). אם גישר על המרחקים בין הכוכבים יכול היה לגשר גם על המרחקים שבין הגלאקסיות.

ועוד עובדה תמוהה בסידרת „המוסד" של אסימוב: אין שם רובוטים, כאילו לא היו קיימים מעולם. גם כדור הארץ, מקום מוצאם של בני־האדם ושל הרובוטים, מוזכר כמיתוס, כעולם המקור, אך אין איש יודע היכן הוא נמצא.

„רובוטים של שחר" הוא הראשון בסידרה של שלושה ספרים (כולם בהוצאת „כתר"; כל ספריו הקודמים הופיעו בעברית בהוצאת „מסדה"), המהווים את התפר בין שני העולמות: עולם הרובוטים והקיסרות הגלאקטית.

בספר הרביעי בסידרת „המוסד" — „פאתי המוסד" — עדיין לא נפתרה תעלומת הרובוטים, אך מועלים היקשים שונים. בין היתר, שאותם רובוטים שפותחו לפני אלפי שנים ושמראם כבני־אדם, שהדבר היחיד המבדיל ביניהם לבין אנשים הוא המוח הפוזיטרוני שלהם, מפקחים על גיאה, העולם החי שהתערב במאבק הגלאקטי שבין המוסד והמוסד השני. הפתרון, להפוך את הגלאקסיה לגוף חי — אפשרות ההתפתחות כמוצא יחיד שלא יביא בעקבותיו את השמדת המין האנושי — מתאים לחוק הראשון והעתיק של הרובוטיקה: „לא יפגע רובוט לרעה בבן־אדם, ולא יניח, במחדל, שאדם ייפגע."

אותו חוק, והשניים העוקבים לו, עומדים במרכזה של עלילת „רובוטים של שחר". זו הפעם השלישית שהבלש אלייג'ה ביילי מכדור־הארץ נקרא לפתור רצח בעל משמעות בין־כוכבית. אולם הפעם הנרצח הוא רובוט, השני שנוצר כדמוי אדם, אח תאום לראשון בסידרה, ר' דאניל אוליבאו, עמיתו של ביילי לחקירות. באורורה, עולם שבו הגיע מדע הרובוטיקה לדרגת התפתחות עליונה, מתנהל ויכוח מי יישב את הגלאקסיה: האורורים ואנשי העולמות החיצוניים, באמצעות רובוטים דמויי־אדם, או בני כדור־הארץ הנחשלים. ביילי גרם לכך — ועל כך אולי יסופר בשני הספרים הבאים שמבטיחה הוצאת „כתר" — שבני הארץ יהיו המיישבים, ללא רובוטים, ואלה הם ניצני הדרוג של הקיסרות הגלאקטית. כאן, באורורה, מוכר לראשונה המושג פסיכוהיסטוריה, המונח המדעי־חברתי שעמד ביסוד תוכנית סלדון, שבמסגרתה נוצרו שני המוסדות.

אבל החשוב מכל — באורורה פועל לראשונה רובוט קורא מחשבות שהוא, אולי, ראשון הרובוטים המפקחים שיצרו את אותו עולם חי, את גיאה. וכך הוא אומר לביילי, עם רמז עבה לאלה שקראו את „פאתי המוסד": „בני הארץ יצטרכו להתנחל בגלאקסיה בלי שום רובוטים בכלל. הדבר יהיה כרוך בקשיים, בסכנות ובכאב בלי גבול — ואת הדברים הללו היו הרובוטים טורחים למנוע אילו היו בנמצא — אבל בסופו של חשבון, מצבם של בני האדם יהיה טוב יותר אם יעמדו ברשות עצמם. ואולי יום אחד, באיזה מועד רחוק מאוד בחיק העתיד, יוכלו הרובוטים להתערב שוב. מי יודע?"

ואכן גיאה, הכוכב החי, התערב והחל תהליך ארוך — שרק אסימוב יודע אם ומתי הסתיים — של יצירת גלאקסיה חיה, גלאקסיה שכל כוכב בה, כל צמח, כל בעל חיים, כל אדם, יהיו חלק אורגאני ממנה. הכל, חוץ מאותם רובוטים מנטליים, שהראשון שבהם נוצר דרך מקרה באורורה, הרובוטים שיפקחו על הגלאקסיה. ועוד אומרים שאין אלוהים.

שליט־ארץ

פטרישיה מקיליפ: „נבל ברוחין"
מאנגלית: מיכאל תפרין
עם עובד, 1987

לא כל חובב מדע בדיוני אוהב גם פנטזיה, אף על פי ששני הז'אנרים צמודים זה לזה, לפחות בתדמיתם. בעיני, הפנטזיה נראית לעיתים כז'אנר מתקדם יותר מהמדע הבדיוני. עולם של קוסמים, מכשפות, כלי־נשק ירחניים ורוחניים, נראה כאילו היה בעבר, לפחות בסיפורי האגדות, אך בהחלט יכול להיות גם חלק מעתידנו, אולי אחרי הפיצוץ הגרעיני הגדול; השמדה הגדולה. עתיד שיהיה, אולי, מעין חזרה אל העבר.

פטרישיה מקיליפ מציירת עולם של ממלכות קטנות שפעם שלטו בו אדוני האדמה. אולם לאחר החורבן הגדול (זה שקרה לאחר לחיצת מטורף כלשהו על הכפתור האדום) הם נעלמו ועריהם נהרסו. אחד נשאר — השליט, הגבוה מכל.

סיפור המעשה בטרילוגיה של מקיליפ (לפני „נבל ברוחין" ראו אור ב„עם עובד" „בעל החידות, מהד" ו„יורש של ים ואש") הוא סיפורו של מורגון, נסיך הד, ששלושת הכוכבים החקוקים במצחו מוליכים אותו בדרך של חידות, דרך המובילה אותו לגורל שנקבע מראש, מאות שנים קודם לכן. דרך זו מפגישה אותו עם אותם שליטי־אדמה שנעלמו, אז עמיתיו ועתה אויביו של הגבוה מכל. אם אמשיך, למנוע את ההשערה שלי אודות אותו פיצוץ גרעיני הרסני, הרי חלק מהדמויות המופיעות בעלילה הן תצורות מוטאציוניות, תוצאת אותו פיצוץ, כולל אותם שליטים חוזרים.

מורגון הוא שליט־ארץ — נסיכות הד. שליטתו היא תכונה מולדת המוקנית עם מות השליט הקודם. להיות שליט־ארץ משמע לחוש את הארץ, את האנשים החיים בה, את הטבע והחי שבה. שליט־ארץ כזה שנוצר בדמיונה של מקיליפ, אינו יכול לעולם לפעול בניגוד לטובתה של ממלכתו, שהרי הוא חש אותה, הוא חלק ממנה. מק'קליפ יצרה כאן את חלומו של כל שליט אבסולוטי: תחושת הזהות המוחלטת בינו לבין הארץ, המדינה.

תכונה זו של שליטי הארץ, הינה הבסיס; אם לא יותר מזה, לחידות אותן מנסה מורגון לפתור תוך כדי מסעותיו ומלחמותיו במבוקשי הצורה, שרידי החורבן הגדול. בעלי החידות, עמיתיו של מורגון, הם הגירסה המודרנית לקוסמים (או אולי מרענים) של פעם. התמחותם של בעלי החידות, כמו גם של מרענים, היא לקלוע לחידה־שאלה הנכונה ולהתאם לה, להתוות את הפתרון. אולם החלק החשוב ביותר — אצל בעלי החידות, לא אצל מרענים — הוא מוסר־השכל המשתמע מהפתרון. למה לא מרענים? כי לפחות במקרה אחד גורלי לא פרחו מוצאי הפתרון לחידת הגרעין להקדיש תשומת־לב למוסר ההשכל.

כמו כל פנטזיה, גם זו נגמרת ב„האפי אנד". אך אפילו סיומת שבלונית זו אינה מצליחה למתוק את הטעם הטוב שמותיר דמיונה הפורה של מק'קליפ.

מחכים לנשמות

רוברט סילברברג: „אום המשוגעין"
מאנגלית: עמנואל לוטם
„עם עובד", 1987

קץ העולם מוזחה, בדרך כלל, עם שואה גרעינית. זו יהיה, סוברים יודעי־דבר, גם קץ האנושות. רוברט סילברברג מעלה סצנריו אחר לקץ האנושות: לא עוד אכזרי, אפילו לא טרגדיה: פשוט מעבר לעולם טוב יותר. וסילברברג אינו מכוון לעולם־הבא, אלא פשוטו כמשמעו לעולם אחר, במרחק ארבע שנות־אור מכדור הארץ.

זו לא הייתה צלחת מעופפת או עב"ם מסוג אחר, גם לא „מפגש מהסוג השלישי", או „חבר מכוכב אחר". תרבות פרוקסימה־קנטאורי שולחת שדרים בחלל, שדרי־חלומות, ההופכים את מוח האדם להולוגרמות אנושיות המקרינה את נופיו המקסימים של עולם אחר, חדש, ללא קרינה של אחרי מלחמת עולם שלישית. טוב, שחלומות אלה הפכו ל„משוגע", נע ונד בחלק המערבי של ארצות הברית. החלק האחר, ואולי גם שאר העולם, מכוסה בשכבת... אבק רדיואקטיבי. האנשים עסוקים בלשרוד, במלחמת־קיום אכזרית. המוסר פשט את הרגל.

חלומות פרוקסימה־קנטאורי החלו לפקוד גם אחרים, בתחילה אנשי כתות ומטופלים ב„בתי מרגוע", ואחריהם גם המטפלים. קמה תנועה המונית, משיחית, המתבססת על המסר, בלא דעת את מקורו. טום יודע את המקור. הוא גם יודע שהמעבר אינו פשוט כל־כך — יש לו מחיר.

סילברברג מעלה כאן אפשרות אחרת למפגש עם חיים שאינו פנים־אל־פנים, אלא באמצעות טלפתיה בין־כוכבית. זו מעין שליטה מרחוק הנוטלת את אפשרות הבחירה מהאדם.

אסימוב, בטרילוגיית „המוסד" הידועה שלו, עוסק בכוחות מנטאליים בין־כוכביים, אך אלה הופעלו על־ידי האדם כנגד האדם. לעומתו, סילברברג מציג את המפגש המנטאלי כחיובי מעיקרו, שוחרי יצורי פרוקסימה־קנטאורי אינם חורשים רעות — כל מטרתם „להציל" את בני האדם. אך זהו מעין מפגש בין צייד־טרף לבין קורבנות גוסס. הציפור אינה הורגת את הקורבן, היא חגה מעליו ומחכה בסבלנות עד שיוציא את נשמתו. אולם בכל זאת ישנו הבדל: העיטים מחכים לגופות, ואילו יצורי פרוקסימה־קנטאורי מחכים לנשמות.

אמי לנדאו

המצעד לשלום

קו אדום – יהודים וערבים נגד הכיבוש

אנו, אזרחי ישראל יהודים וערבים, מתכוונים לצעוד בתהלוכה נגד הכיבוש.

אנו קוראים לאזרחי ישראל לקיים איתנו את חובתם האזרחית והמוסרית – למחות נגד הנעשה בשטחים הכבושים ולתבוע את ביטול הכיבוש.

זה הזמן לאחד את קול המחאה ולהשמיע צעקה גדולה.

נעשה זאת בתהלוכת המונים מהגליל לירושלים תחת הסיסמאות:

★ קו אדום – נגד הכיבוש ★ הידברות במקום הרג
★ למען שלום ישראלי־פלסטיני ★ די דם.

זה הזמן! בואו בהמוניכם למצעד השלום — **עצרות מרכזיות ייערכו בעכו, חיפה, תל־אביב וירושלים**

טלפונים: 719267, 02־637240; 267496, 03־280761;
644816, 856214, 04־660281

חשבון בנק: קו אדום – נגד הכיבוש, חשבון מס' 36730, בנק ברקליס דיסקונט, סניף ראשי עכו.

כתובת: ת"ד 207 נהריה, 22101.

המסלול (כללי):
יום א', 28 בפברואר: ראש הנקרה–עכו.
יום ב', 29 בפברואר: קריות–חיפה.
יום ג', 1 במארס: שפיים–תל־אביב.

פירוט המסלול לירושלים ופרטים אחרים יבואו.

אורן ציפי – שורשים
אופיר אביגיל – אילון
אלגזי יוסף – בת ים
אשכנזי דוד – תל אביב
אורן קדם פנינה – עברון
אירנה יהושע – פתח תקוה
אלטמן קלמן – חיפה
אלטמן יונינה – חיפה
אלעזר ניסים – חיפה
ארליך וולף – תל אביב
אלגא מרים – בת ים
אבו חגול חסן – שפרעם
ארליך אבישי – תל אביב
אילון אלישבע – תל אביב
אלגר נעמי – שורשים
אורן שי – שורשים
אבו חצירה רבקה – ירושלים
אבי נתן רונית – ראש פינה
אשל גלעד – ירושלים
אשל גל – אילון
אלונן תלמה – תל אביב
אבו מערוף עבדאללה – ירכה
אוקסמן שרגא – תל אביב
אבנריה חוסין – חיפה
אבנריה עבדל חכים – מוסמוס
אתון אופירה – יחיעם
אילון בט – ירושלים
אילון עמוס – ירושלים
אלקלעי קלרה – ירושלים
אלקלעי עמיאל – ירושלים
אשמן נעימה – תל אביב
אלוני אודי – תל אביב
ארבל איבי – ראשל"צ
אדיר גולי – רעננה
אבורס מרדכי – פתח תקוה
אילני אילת – חיפה
איגבטאווי עבד – שפרעם
אלטשולר אתי – ירושלים

ברעם תמי – ירושלים
בירכה ניסים – בת ים
בר אמת אשר – עברון
בן דר – ירושלים
בלקליגלר רוברטה – שורשים
ברל נתום – הרצליה
בדראן עותמאן – שיח דנון
בר אמת אסנת – עברון
בובר ארוח – ראש פינה
ברין דניאלה – עברון
ברקן מיכל – עברון
בורשטיין עוזי – תל אביב
באר רות – חיפה
באר שמואל – חיפה
בלכן פולוס – שורשים
בצה צבי – עברון
בצה שרה – עברון
ביכונסקי עדנה – תל אביב
בר יואב – חיפה
בר אוריס – חיפה
ברגר ננה – עברון
בן ארי קרולין – שורשים
בר יוסף איציק – ירושלים
ברנחוים קרולאן – ירושלים
בר גיא ארמנד – עברון
בר גיא גולה – עברון
בינן אלון – רמת השרון
ברקוביקי אריה – תל אביב

ברקוביץ' דפנה – רמת השרון
בכרך ריבה – רעננה
בכרך דינה – רעננה
ברפמן אורלי – רשפון
בורשטיין זיוה – תל אביב
בצלאלי עכסה – ירושלים
ביטוריקס רענן – ירושלים
בקר ניצן – ירושלים
בר מרינה – ירושלים
ביר סטפני – ירושלים
בן אוליו יעל – ירושלים
במברגר אמש דניאלה – ירושלים
בן חורין עדינה – ירושלים
בן חורין טוביק – ירושלים
ברוניק אבל – ירושלים
בורשטין נועה – ירושלים

גבירץ עמוס – שפיים
גוזנסקי תמר – בת ים
גוזנסקי יורם – בת ים
גביש ישקה – תל אביב
גטן בנימין – חיפה
גבזה משה – פתח תקוה
גולדמן מיכל – תל אביב
גלזס ארמל – שורשים
גריס גזוף – כפר יסיף
גרוסמן אורית – עברון
גולד דיר ווין – חיפה
גור רות – חיפה
געמר גזבראן – חיפה
גרה ניזאר – חיפה
גלעדי מארמי – עברון
גרין מיקל – ירושלים
גולד גלי – ירושלים
גינצבורג מונשי – ירושלים
גוגהים עורית – ירושלים
גרנות מאיה – ירושלים
גולדמן לאורה – ירושלים
גרינבאום צירלס – ירושלים
גרטלר סנדה – בת ים
גולבר נתום – תל אביב
גולן חיים – תל אביב
גולדבלט חנן – תל אביב
גרגוס חנה – תל אביב
גוטמן אריאנה – תל אביב
גרוסטין ארנולדו – רמת גן
גרוסטין ויקי – רמת גן
גדבאן שריף – ירושלים
גבע הווה – תל אביב
גבע עיבי – תל אביב
גרינשטיין אבי – תל אביב

דלה חנא – כפר יסיף
דלה צאדק – כפר יסיף
דואמנט אורית – תל אביב
דלה נבילה – כפר יסיף
דגן גאולה – ירושלים
דאוד סאמיה – חיפה
דרזנר תמר – תל אביב
דומצבסקי גיל – תל אביב
דלה פאני – כפר יסיף
דולן דב – ירושלים
דר אסתר – תל אביב
דוריאנוב יעל – תל אביב

הרטמן שולי – תל אביב
הרצברג יואל – ירושלים

חריס דברה – ירושלים
הראל דיר ורד – חיפה
הרגיל אמיר – ת"א
הירשנברג אילנה – תל אביב
הרסטון אילנה – תל אביב
הולר טוזנה – ירושלים
חר דן דיר יוחר – ירושלים
חופמן טל – תל אביב

וייזל שרה – תל אביב
וייזל תרזה – תל אביב
וייזל ישראלה – ירושלים
וולנר דורון – תל אביב
ויגן קלמן לוי – ירושלים
וחיק אילנה – ירושלים
וייזל חווה – ירושלים
ורנוק אורי – ירושלים
ורדי דינה – ירושלים
וסרמן נתן – ירושלים
וגנר רוני – חולון
וקשטיין דוד – ראשל"צ
ורדימון אורנה – תל אביב
ורדי עמנואל – ירושלים

זיסר משה – יפו
זבולון תאיר – תל אביב
זאבי נעמי – ירושלים
זידאן אליאס – חיפה
זאורקייל בתיה – תל אביב
זרצקי עדנה – ק. חיים
זמן מיכל – ירושלים
זידאן סלמה – שפרעם
זיטנר אורות – תל אביב
זמרי בת עמי – תל אביב

חסן עלי – בענה
חטיב ולידי – שפרעם
חורי צאדיק – חיפה
חטיב עומר – שפרעם
חמו דוד – ק. אתא
חסון נדיה – שפרעם
חנין דוד – תל אביב
חמאדה גלאל – שפרעם
חמודי גלאל – שפרעם
חמדי אחמד – שפרעם
חטוב מרואן – שפרעם
חמדי סובחי – שפרעם
חפץ מגדלנה – ירושלים
חן רז – הוד השרון

טל אלישע – ירושלים
טוברס איל – ירושלים
טושלר צבי – תל אביב
טאנוס רושדי – מכר
טורק ענת – חיפה
טוקאן אברהים – אעבלין
טבצניק חיים – שמרת
טבצניק מהתה – שמרת

יעקובוביץ אלברטו – עברון
יעקב יעקב – באר שבע
ירון יובל – באר שבע
יוב יאיר – הרצליה
יצחקי טלי – תל אביב
יוגנדורף אסף – ירושלים
ילין טור אלישע – ירושלים
יבלונסקה חווה – ירושלים

כהן חנה – תל־אביב
כהן עינה – ירושלים
כץ אורי – ירושלים
כספרי שרה – עברון
כץ אסתר – עברון
כץ לוריא שולה – תל־אביב
כנעאן מוחמד – ירכא
כהן אורנה – חיפה
כהן אילן – חיפה
כנען רועי – ירושלים

לביב עמורי – שפרעם
לובין רות – תל־אביב
לויתוף אורנה – תל־אביב
לוי רענן – ירושלים
ליכטנברג זהבה – עברון
להבי דניאלה – תל־אביב
לנדאו אמי – תל־אביב
ליליגג ברני – שורשים
לנקו רוני – ירושלים
לביב משה – ירושלים
לב עדה – עברון
ליארוביץ עמלות – תל־אביב
למדני דליה – תל־אביב
לרנוית רות – ירושלים

מנדלסון מזי – ירושלים
מלמד אברהם – יפו
מכרם נגר – שפרעם
מוראני סעאד – מעיליה
מורבי מחמד – שיח דנון
מר חיים יוסף – תל־אביב
מורג נדב – עברון
מורכוס נביחה – כפר יסיף
מגדלצוויג אורות – חיפה
מגדלצוויג רמי – חיפה
מולא יוסאל – ירכא
מולא מעי – ירכא
מולא ואליד – ירכא
מרזוב צביקה – בני ברק
מנץ יוסי – ירושלים
מורסטיין גונה – תל־אביב
מלכין טלי – ירושלים
מנדל עמוס – ירושלים
מנדל טילי – ירושלים
מאהז תמי – ירושלים
מילר למנט אביבה – ירושלים
מאלק עומר – שפרעם

נבו שלומית – ירושלים
נפומנשי נטיקה – חיפה
נצראלה אליאס – שפרעם
נמר אברהים – שפרעם
נאמן צלי – ירושלים

סוקולבסקי אמירה – עברון
סועאד חסן – כמאנה
סוקולבסקי יצחק – עברון
ספניולי נבילה – חיפה
סואעד מחמוד חסן – כמאנה
סואעד איסמעיל – כמאנה
סואעד עלי – כמאנה
סואעד עותמאן – כמאנה
סואעד אינלאס – כמאנה
סריס אחמד – מגדל כרום
סלינר רוחלה – שורשים
סואעד חלדיה – כמאנה

סואעד חאלד – כמאנה
סואעד עליה – כמאנה
סואעד פהדה – כמאנה
סואעד תמאס – כמאנה
סימקין צבי – ירושלים
סטיין משה – גבעתיים
סרבה סעיד – שפרעם
סרבה יוסף – שפרעם
ססעני עומר – שפרעם
סלאמה זידאן – שפרעם
סבר יורם – ירושלים
סלמה ריקי – ירושלים
סדיס מיה – ירושלים

עוז אברהם – תל־אביב
עדן נעמי – תל־אביב
עבוד פואד – שפרעם
עסיאס אבו זאהי – נצרת
עיסא סובח – שפרעם
עבאסי אברהים – שפרעם
עבאסי יוסף – שפרעם
עבאסי מחמוד – שפרעם
עמית יחיאל – ירושלים
עוואד אחמד – כפר יסיף
עסאלה חסן – חיפה
עסאלה גמילה – חיפה
עומרי חסיניה – עכו

פעם זוהרה – עברון
פקי פאיזה – עכו
פרגמנן בלה – עברון
פרלמן צבי – שורשים
פולק יעקב – שורשים
פולבר נעמי – ירושלים
פולבר גראר – ירושלים
פרומין דווידה – ירושלים
פואד מוסת – נצרת
פדנס דניאל – קרית אתא
פיקרסקי יעל – ראשל"צ
פלדמן שאול – חיפה
פרידקין מינה – הרצליה
פרידקין עזי – הרצליה
פרה גמפאר – חיפה
פלדה הנס – תל־אביב
פורת יוסף – בת ים
פלסנר יוחנן – ירושלים
פלסנר אלריק – ירושלים
פלסנר מאיה – ירושלים
פולדר רחל – כליל
פריד אליאס – שפרעם
פוק יוספה – תל־אביב
פיאר סיגל – תל־אביב
פוקס רביב – ירושלים
פלוסר יוחנן – ירושלים
פלג ענת – ירושלים
פרוידנטל לבנה רחל – ירושלים
פלונקריו פרומית – ירושלים
פרוביאלר ריבה – ירושלים
פרום גדעון – ירושלים

צאעקה תאמר – שפרעם
צין דניט – ירושלים

קצב אפרים – רמת־גן
קדם איזא – עברון
קדם יפה – עברון
קורטיום רפוק – שפרעם

קריסטל זוקה – עברון
קורן יעל – שורשים
קלינגלר דני – שורשים
קפרא אסנת – שורשים
קפלנסקי נעמי – ירושלים
קסום מופיד – אעבלין
קמינר אמיר – תל־אביב
קמינר שרה – ירושלים
קורמן דלית – ירושלים
קורן יובן – ירושלים
קלמס דפנה – ירושלים
קוטלר עודד – רמת־השרון
קוטלר אורדית – רמת־השרון
קצמן שרית – תל־אביב

רינות מרים – עברון
רינות משה – עברון
ריב דוד – תל־אביב
רייס סו – שורשים
רגול צבי – שורשים
רויס חיים – שורשים
רוזמן אברהם – שורשים
רוטמן דינה – שורשים
רובין בלה – תל־אביב
רוזנפלד דנה – תל־אביב
רביע עבד – חיפה
רכאד סלח – ירכא
רובינשטיין אמנון – ירושלים
רובינשטיין חנה – ירושלים
רון יוספה – ירושלים
רוז יורם – תל־אביב
ריקלין ניצה – ירושלים
רפטמן מירון – תל־אביב

שידלובסקי טובה – ירושלים
שילוני יעל – ירושלים
שופר קליר – תל־אביב
שורץ שי – נוה שלום
שולברג יעל – רמת־השרון
שולברג חמוד – רמת־השרון
שרת סמדר – תל־אביב
שרת מרים – תל־אביב
שרם מרים – תל־אביב
שרם ראובן – תל־אביב
שחם אורי – רעננה
שפירא שרית – הרצליה
שפיגל מרי – ראשל"צ
שפיגל אהוד – רמת־השרון
שם־טוב שמואל – חיפה
שרוני צפורה – חיפה
שפיר חגית – תל־אביב
שיינפלד אילן – תל־אביב
שמואל ורד – חיפה
שמשון טוביאס – נהרית
שטרנבך חנה – ירושלים
שאחין אנטואנט – מעיליה
שטיין שרה – ירושלים
ששון לוי אורנה – ירושלים
שלוצקי אור – ירושלים
שטיין יהויקים – ירושלים

תומא חיה – חיפה

רשימה (חלקית) שניה

תל־אביב

אסתר
לילה מגניב
שישי 12.15, 10.00
מוצ"ש 9.40, 7.30
חול 9.40, 7.30, 5.00

אורלי
זיווג משמים
שישי 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

בית ציוני אמריקה
רח' צ'רינג קרוס מס' 84
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 4.30

בן יהודה
חיזור גורלי
שישי 12.00, 9.40
מוצ"ש 9.30, 7.00
חול 9.30, 7.00, 4.30

גת
הקיסר האחרון
שישי 10.00
מוצ"ש 9.30, 6.30
חול 9.00, 6.00

גורדון
להב משונן
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 4.30

דקל
חשוד
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 9.30, 7.00

דרייב אין
הפשיטה על הפשע
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 9.30, 7.15

הוד
ריקוד מושחת
שישי 12.00, 9.40
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

לימור חדש
ללא מוצא
שישי 12.00, 9.45
מוצ"ש 9.30, 7.00
חול 9.30, 7.00, 4.30

פאר
יופיו של החטא
שישי 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

מוזיאון תל־אביב
עיניים שחורות

סינמה 1
סגור לרגל שפוצים

סינמה 2
סגור לרגל שפוצים

פאריס
יהושע יהושע
שישי 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

חן 1
מעקב צמוד
שישי 12.15, 10.00
מוצ"ש 9.50, 7.30
חול 9.50, 7.30, 5.00, 2.00

חן 2
יום במלכודת
שישי 12.15, 10.00
מוצ"ש 9.50, 7.30
חול 9.50, 7.30, 5.00, 2.00

חן 3
אי אפשר לקנות אהבה
שישי 12.15, 10.00
מוצ"ש 9.50, 7.30
חול 9.50, 7.30, 5.00, 2.00

חן 4
הנסיכה מבוורלי הילס
שישי 12.15, 9.50
מוצ"ש 9.50, 7.25
חול 9.50, 7.25, 5.00, 2.00, 11.00

חן 5
מחלון חדר המיטות
שישי 12.15, 9.50
מוצ"ש 9.50, 7.25
חול 9.50, 7.25, 5.00, 2.00, 11.00

שחף
עכבר הבארים
שישי 9.45
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00
חיזור גורלי
שישי בחצות

תכלת
עשבי בר
מוצ"ש 9.45, 7.25
חול 9.45, 7.25, 5.00

לב 1
נערות עובדות
שישי 12.00, 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

לב 2
טמפופו
שישי 12.00, 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

לב 3
ריקוד בחשיכה
שישי 12.00, 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

לב 4
מגדל הדבורים
שישי 12.00, 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

רמת גן

אואזיס
מעקב צמוד
שישי 10.00
מוצ"ש 9.50, 7.20
חול 9.45, 7.25, 4.30

ארמון
סגור

לילי
יופיו של החטא
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 9.30, 7.15

רב גן 1
הקיסר האחרון
שישי 10.00
מוצ"ש 9.30, 6.30
חול 9.00, 6.00

רב גן 2
רקוד מושחת
שישי 12.15, 10.00
מוצ"ש 9.50, 7.30
חול 9.50, 7.30, 5.00

רב גן 3
אי אפשר לקנות אהבה
שישי 12.15, 10.00
מוצ"ש 9.50, 7.30
חול 9.50, 7.30, 5.00

רב גן 4
ללא מוצא
שישי 12.15, 10.00
מוצ"ש 9.50, 7.30
חול 9.50, 7.30, 5.00

באר שבע

חן
סגור

חולון

ארמון
יופיו של החטא
שישי 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

סבוי
חיזור גורלי
שישי 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.00
חול 9.30, 7.00, 4.30

מגדל
הפורצת מסן פרנסיסקו
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 9.30, 7.15

פתח תקוה

היכל 1
חיזור גורלי
שישי 10.30, 8.30
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

היכל 2
שגעון בחלל
שישי 10.30, 8.30
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

היכל 3
הפשיטה על הפשע
שישי 10.30, 8.30
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

נתניה

שרון
מעקב צמוד
מוצ"ש 9.15, 7.00
חול 9.15, 7.00, 5.00

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר, מוצ"ש, 20.2
מעגל הגיר הקווקזי: 20.00
אנשים קשים: 20.30

„צוותא"
לתרבות ומתקדמת

„צוותא" בכפר־סבא
ליל שבת, 19.2.88 שעה 21.00 (בבית מועצת הפועלים) הזמרת אורה זיטנר בשירים צרפתיים מתורגמים. דוד ברגמן — בקריאת שירה צרפתית מתורגמת.

„צוותא" אשדוד
ליל שבת, 19.2.88 שעה 22.00 „ביקורת חצות", בבימויו של פטר סיני. ההצגה זכתה בפסטיבל עכו בציון לשבח.

„צוותא" באר־שבע
ליל שבת, 19.2.88 שעה 21.30 במועדון התאחדות עולי אמל"ס, רוני מרקס, פסיכולוג בהדגמה חיה של טלפתיה, טלהקינזיס ועוד.

„צוותא" נהריה
ליל שבת, 19.2.88 שעה 21.30 „בהוט השני" ערב רומנסות ספרדיות וקטעי פלמנקו. ניצה טרמין — גיטרה, שירה וקטעי קישור. אמנון צארים — קטעי פלמנקו וליווי.

„צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 19.2.88 שעה 22.00 הזמר והמלחין שם־טוב לוי בתכניתו החדשה. לצידו על הבמה — יוראי רון — בס, ישראל נחום — תופים, אבי סינגולדה — גיטרה מובילה, שם־טוב לוי — פסנתר וחליל.

מוצאי שבת, 20.2.88 שעה 21.00 „ברוריה" — הצגת בידור בביצוע — אלכס אנסקי. כתב ב. מיכאל.

יום שלישי, 23.2.88 שעה 20.30 צמחי מרפא תועלת ושימושים. נסים קריספול — אחד המומחים בשטח הנ"ל.

ליל שבת, 26.2.88 שעה 22.00 „בוטיק השקרים" ענת עצמון ודן תורג'מן בקומדיית מתח מהנה.

„צוותא" חיפה
יום שני, 22.2.88 שעה 21.00 השינה — פסק זמן של הכרה. שאלות הקהל על הפרעות שינה. הערב מורכב מהרצאה עם שקופיות, ומשיחה עם הקהל. המרצה — ד"ר רון פלג — מנהל רפואי של המרכז לאיבחון וטיפול בהפרעות שינה בטכניון.

„צוותא" ירושלים
ליל שבת, 19.2.88 שעה 22.00 „הנמולדה" תירגום, עיבוד וביצוע — ניקו ניתאי.

מוצאי שבת, 20.2.88 שעה 20.30 יוקרן הסרט „להתאהב".

י ראשון, 21.2.88 שעה 20.30 ישעיהו בן־אהרון — אנטרופוסופיה — האם תתכן הרחבה רציונלית ומדוייקת של ההכרה האנושית?

יום חמישי, 25.2.88 שעה 20.30 גשטאלט תרפיה עבודה בהמשך לתוצאה מה־11.2.

„צוותא" רמת־השרון
ליל שבת, 19.2.88 שעה 22.00 „הדרוראים" 30 שנה לדרוראים.

מוצאי שבת, 20.2.88 שעה 21.00 עד סוף חי עם ענת דולב ומנחם גרניט. „ערב אורחת — גלי עטרי".

יום ראשון, 21.2.88 „צבא וחופש המצפון" רב־שיח עם ח"כ שולמית אלוני ומר אברהם אורן — מנהל תיכון מקיף מגדל העמק וקרין לוי.

יום שלישי, 23.2.88 שעה 20.30 בעיות החוקה בישראל עם פרופ' יוך ברכה הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת ת"א.

ירושלים

אדיסון
הפשיטה על הפשע
מוצ"ש 9.00, 7.00
חול 9.00, 7.00, 4.30

אורגיל
מעקב צמוד
מוצ"ש 9.15, 7.00
חול 9.15, 7.00, 4.30

עדן
ספורט הדמים
מוצ"ש 9.00, 7.00
חול 9.00, 7.00, 4.30

סמדר
טמפופו
שישי 22.00
מוצ"ש וחול 9.15, 7.00
רובין הוד
שבת 11.00 בבוקר

רון
חשוד
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.15, 7.00, 4.30

אורנע
הניצוץ (רק למבוגרים)
מוצ"ש 9.15, 6.45
חול 9.00, 6.45, 4.30

מיטשל
המאבק לחיים
מוצ"ש וחול 9.15, 7.00

כפיר
חיזור גורלי
מוצ"ש 9.00, 7.00
חול 9.30, 7.00, 4.30

בית אגרון
שישי
14.00 מבוקש תלוי או נשוי
16.00 דמבו הפיל המעופף
שבת
16.00 דמבו הפיל המעופף
17.45 שיחות מלוכלכות
19.30 החברים של אלכס
21.30 אפוקליפסה עכשיו
24.00 גוסטבאסטרס

תיאטרון ירושלים
תקוה ותהילה
מוצ"ש וחול 9.30, 7.00

עפולה

מופתרון
יהושע יהושע
מוצ"ש וחול 9.00

חיפה

חן
מנון
שישי 10.00 ערב
מוצ"ש וחול 9.00, 6.30

פאר
מעקב צמוד
שישי 10.00 בערב
מוצ"ש 9.30, 6.45
חול 9.30, 6.45, 4.15

אורלי
הבלתי משוחדים
מוצ"ש וחול 9.00, 6.15

רון
חיזור גורלי
מוצ"ש 9.15, 7.00
חול 9.15, 7.00, 4.30

אורה
יהושע יהושע (שבוע 2)
שישי 10.00 בערב
מוצ"ש 9.15, 7.00
חול 9.15, 7.00, 4.30

עצמון 1
משאלת מוות 4
שישי 10.15 בערב
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.15, 7.00, 4.30

עצמון 2
שגעון בחלל
שישי 10.15 בערב
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.15, 7.00, 4.30

עצמון 3
ללא מוצא
שישי 10.00 בערב
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.10, 6.45, 4.30

קרן אור המחודש
יופיו של החטא
מוצ"ש וחול 9.30, 7.00

ראשל"צ

רון 1
חיזור גורלי
מוצ"ש וחול 9.30, 7.00

רון 2
יהושע יהושע
מוצ"ש וחול 9.30, 7.00

הרצליה

היכל
חיזור גורלי
מוצ"ש 9.30, 7.00
חול 9.30, 7.00, 4.30

גבעתיים

הדר
חיזור גורלי
שישי 10.00
מוצ"ש 9.00, 7.00
חול 9.30, 7.00, 4.30

בת ים

עצמאות
ריקוד מושחת
שישי 10.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול 9.30, 7.15, 5.00

חוק התכנון והבנייה תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי
באר־שבע
הודעה בדבר אישור
שינוי תכנית מיתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום, החליטה באישור [illegible] שינוי תכנית מיתאר [illegible] 102/02/5 שינוי לתכנית 31. עיקרי הוראותיה: א. הגדרת שימושי קרקע [illegible] ב. שינויים במערך הדרכים. ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: [illegible] 38063, 38066, 38062, 38095, [illegible] 38091. אשר הודעה על הפקדתו [illegible] פרסומים מס' 3453 [illegible] 1721.
השינוי האמור בצורה שבה הועדה המחוזית אישרה אותם [illegible] רשאי לעיין בה, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
שלום דנינו — יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום

שרותים ● עזרה ● תחבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: קופ"ח, עין יהב 2, חולון
חולון: ד"ר חורי, סוקולוב 70
ירושלים: גיבנס, האר"י 12
נתניה: מקסים, סלומון 3
פתח־תקוה: עין גנים, חוון איש, מ' גורדון
רמת־גן: רמת יצחק, שד' ירושלים 96
תל־אביב: הבינה, דיזנגוף 17
פארם מרקט, יהודה הימית 61, יפו
חיפה: חניתה, רח' חניתה 22
רעננה, כפ"ס: דיקסטר,
ששת הימים 47, כפר־סבא

שבת
בת־ים: מור, חביבה רייך 20
חולון: ד"ר חורי, סוקולוב 70
ירושלים: קופ"ח, מרפאת רוממה,
זמ"ג 28 (שבת)
הטלמ"ת, רח' הפלמ"ח 28 (מוצ"ש)
נתניה: תרופה, רח' הרצל 2
פתח־תקוה: רסל, רח' רוטשילד 89
רמת־גן: יהלום, רח' יקינטון 63
תל־אביב: בריאות, המלך ג'ורג' 28 (מוצ"ש)
סיני, שד' ירושלים 70, יפו (מוצ"ש)
חיפה: חניתה, רח' חניתה 22
רעננה, כפ"ס: שועלי,
א. יפה, רעננה (שבת)
מגריאל, דרך מגריאל 54, הוד־השרון

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה - טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת - 100. אילת - 244. חדרה - 22444.

רכבות

מירושלים לבני־ברק וחיפה:
בימים א'-ה': 16.00
בימי ו' וערבי חג: 11.30

מחיפה לבני־ברק וירושלים
א'-ו': 7.00

מתל־אביב לחיפה:
בימים א'-ה': 6.00, 7.00, 8.00, 8.16', 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00.

מתל־אביב לנהריה:
בימים א'-ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00.

מחיפה, בת־גלים, לתל־אביב:
בימים א'-ה': 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.05', 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 19.30.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30.

מנהריה לחיפה ותל־אביב:
בימים א'-ה': 6.30, 9.05, 10.40, 14.35, 16.33, 18.38
בימי ו' וערבי חג: 9.05, 10.35.
• הרכבת תופעל בימי א' בשבוע ויום אחרי חג בלבד.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב - בימים ב', ד', ו' - כירורגיה ופנימית. ילדים - כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב - בימים א', ג', ה', שבת - כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא - כל המחלקות - כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים - כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ - ילדים, פנימית, עיניים
שערי צדק - כירורגית
ביקור חולים - נשים, א.א.ג.
הדסה ה"צ - אורטופדית
שבת
הדסה ע"כ - פנימית, נשים, עיניים
שערי צדק - כירורגית
ביקור חולים - ילדים, א.א.ג.
הדסה ה"צ - אורטופדית

יד ביד - אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער - קו לנוער במצוקה
ירושלים - 02-243358
ת"א - 226027 (24 שעות)
חיפה - 04-229488 (11.00—20.00)
גליל מערבי - 04-922222
קו פתוח להורים במצוקה
בימי ב' ו־ה' - טל. 222732.
„קו פתוח" - אוזן קשבת לילדים ובני נוער 03-222723 (24 שעות)

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשיניים של הסתדרות „לרפואת שיניים בישראל" בתל־אביב — בימים א'—ה' בין השעות: 21.00—24.00. בלילות שבת וחגים [illegible] השעות: 18.00—24.00. בשבתות וחגים [illegible] 15.00—21.00. [illegible]
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה [illegible] 24.00—9.00 [illegible] 23.00 עד 20.00 [illegible]
מרכז סיוע לנפגעות אונס [illegible] 17.00—21.00
עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים — טל' 02-237171
ער"ן תל־אביב — טל' 03-5461111
ער"ן ילדים ונוער — טל' 03-261113
ער"ן חיפה — טל' 04-672222
ער"ן כרמיאל וגליל מערבי — טל' [illegible]
ער"ן נתניה — טל' 053-355316
ער"ן כפר־סבא — טל' 052-913999
ער"ן באר־שבע — טל' 057-418111
מילוק מוקדים
[illegible] — טל' 106.

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. [illegible] גבעתיים — טל' 7811111 [illegible] עפולה — טל' 93333; קרית־גת [illegible] באר־שבע — טל' 057-74767 אשדוד [illegible] פתח־תקוה — טל' 03-330848

ג'מצ'י (40) — ההבדל בין מכבי ודן־בוס 80:113

נצחון ללא עמל

*** משחק חד־צדדי * העצבנות פגעה במכבי תל־אביב במחצית הראשונה * ליפין סחף את חבריו במחצית השנייה להתקפות סוערות שמוטטו את ההולנדים החלשים**

פרשנות ומהלך — יצחק ויסהוף

מאת יצחק ויסהוף

40 נקודות של דורון ג'מצ'י; 22 כדורים חוזרים של קווין מאגי, משחק לתימה של שחקני מכבי ת"א, מול יכולת חלשה של אלופת הולנד, בשוואה דן־בוס, העניקו אמש נצחון קל — 80:113 לאלופת ישראל ביד־אליהו על קבוצה שהופיעה כאילו ל„משחק לצורך הפרוטוקול".

מכבי ת"א לא יכלה לצפות ליריב נוח יותר מדן־בוס, כדי לנסות ולצאת מהמשבר בו היא שרויה כיום. האלופה ההולנדית, שחסרה שניים מכוכביה (תומפסון ופיטרסה), וגם הבין־לאומי רובי קורטהוס, שיחק פצוע, איפשרה למכבי ת"א לרוץ ולבצע התקפות מתפרצות ונוח, שהניבו סלים קלים. השמירה האזורית של מכבי ת"א היתה במחצית השנייה מצויינת. ההולנדים איבדו 16 כדורים במהלך המשחק, לעומת 10 של מכבי ת"א. חבל רק שקווין מאגי, ששלט ללא עוררין מתחת לסלים, היה איטי בהוצאת הכדורים, עובדה שהגבילה מעט את משחק חבריו.

ליפין וברקוביץ', שפתחו בחמישייה, יחד עם בארלו, מאגי וג'מצ'י, התקשו מעט בפתיחת המשחק. אולם במחצית השנייה, כאשר שוב קיבלה החמישייה הפותחת אשראי היטיבו ליפין, ברקוביץ' וג'מצ'י לשחק, כאשר ליפין ניווט במהירות רבה את חבריו. ברקוביץ', לאחר מחצית ראשונה בינונית, התעלה בשנייה. בארלו, שהיה חלש במחצית הראשונה, התעורר בשנייה וקלע 13 נקודות ללא החטאה (סה"כ קלע 21 נקודות). קווין מאגי שלא נתקל ביריבים ראויים לשמם מתחת לסלים חגג, אבל משחק ההתקפה שלו היה רדום משהו — רק 17 נקודות.

„האיש של המשחק" היה דורון ג'מצ'י. דורון, בכושר קליעה מעולה, צלף 27 נקודות במחצית הראשונה והוסיף 13 בשנייה. כל הנקודות שקלע ג'מצ'י היו מהשדה. רק 6 החטאות נרשמו לו. ג'מצ'י קלע שהיה סלי 3. למרות מאזנו האישי ניסה לשמור על משחק קבוצתי ורבות ממסירותיו מצאו את חבריו, שקלעו בתופשיות.

בדן־בוס ניתן לציין את הבין־לאומי יוסי קייפרס, שקלע 25 נקודות (3 סלי 3), והיה גם הריבאונדר המצטיין, עם 7 כדורים חוזרים. האמריקני רדיק איכזב, כמו גם סחילפ. מי שהפתיע היה המחליף, גוברס, שצלף היטב — 15 נקודות.

מכבי ת"א פתחה את המשחק בסערה והוליכה — 4:12, לאחר שלוש דקות. לפתע חל מעצור במשחקה וההולנדים הסכו 12:14. עד לדקה ה־13 היה המשחק שקול — 30:31. דורון ג'מצ'י צלף והוריד את חבריו ליתרון במחצית — 43:53.

המחצית השנייה נפתחה בקצב מסחרר. חן ליפין הפעיל במהירות את ברקוביץ', ג'מצ'י ובארלו. כעבור ארבע דקות הורה לוח התוצאות על יתרון בן 19 נקודות למכבי — 48:67. ההפרש גדל — 55:79 (29), 59:89 (31), 64:100 (34), והפרש השיא — 74:111 (39). רק החלפת הכוכבים איפשרה להולנדים להוריד מעט את ההפרש ל־33 נקודות — 80:113.

שפטו, לעיני רבבת צופים, טוצ'ב (בולגריה) ומרטין (שווייץ).

מכבי תל־אביב 113 (53)

שם	קליעות שדה	3 נקי'	עונשין	ריבאונד	נקודות
ג'מצ'י	13-11	10-6	0-0	2	40
בארלו	13-10	0-0	2-1	2	21
ברקוביץ'	13-9	2-0	0-0	1	18
מאגי	13-6	0-0	5-5	22	17
דניאל	8-3	1-0	0-0	2	6
ליפין	2-1	1-1	0-0	1	5
סימס	3-2	1-0	0-0	–	4
קורנליוס	1-1	0-0	0-0	2	2
ארואסטי	1-0	0-0	0-0	2	–
איציק כהן	2-0	0-0	0-0	–	–
	69-43	15-7	7-6	38	113

דן־בוס 80 (43)

שם	קליעות שדה	3 נקי'	עונשין	ריבאונד	נקודות
קייפרס	12-6	8-3	6-4	7	25
רדיק	12-7	0-0	3-3	6	17
גוברס	5-1	6-3	4-4	4	15
סחילפ	5-2	4-2	0-0	1	10
בוטסה	7-4	0-0	2-1	2	9
קורטהוס	8-1	0-0	4-2	2	4
	49-21	18-8	19-14	22	80

קליין: ההולנדים נתנו לנו לשחק כמו שאנחנו אוהבים

מאת יצחק ויסהוף

„כאשר נותנים לנו לרוץ — אנחנו טובים. אני פשוט מתפלא על ההולנדים שנתנו לפתח את המשחק שאנו כה אוהבים. דורון ג'מצ'י היה יוצא מהכלל בהגנה ובהתקפה האזורית שלנו היתה טובה" — כך מאמן מכבי ת"א, רלף קליין.

„הלוואי שאריס תתן לנו לשחק כמו שדן־בוס נתנה. כאשר המשחק עומד אנו בצרה. עלינו לשפר את השמירה. בשבוע הבא, בסלוניקי, אתן לגאליס לקלוע 60 נקודות, אך אשמור את יאנקיס וסובוטיץ', שלא יקלעו אם דורון יקלע כמו נגד דן־בוס ניתן לצפות „לטוב" — הוסיף קליין.

ואן דקר, מאמן דן־בוס: „היה לנו סיכוי קטן מראש. מכבי ת"א עשתה פסט־ברייק קל, ואנחנו איפשרנו לה חיים קלים. היו לי רק חמישה שחקנים. ביד־אליהו קשה לשחק נגד מכבי ת"א, בעיקר ששיחקה אגרסיבי ומהירייק."

נוער: ישראל — שווייץ 69:95

נבחרת הנוער של ישראל בכדורסל השיגה אמש את נצחונה השני בטורניר הבין־לאומי הנערך בבלגיה, כשניצחה את שווייץ — 69:95.

אמיר כץ (24), גיא גורס (18), ערן ברגשטיין (16) ושני כהן (11) בלטו בשורות הישראלים.

הערב תתמודד ישראל עם בלגיה, שגם היא צברה שני נצחונות.

● קבוצת הפועל הגליל־העליון, שתשחק ביום שני בחצי־גמר גביע־המדינה נגד מכבי חיפה, גברה אתמול במשחק־אימון בחולון על הפועל חולון — 75:83 (34:35).

הונגריה — ישראל 1:2 בכדורעף

נבחרת הונגריה בכדורעף ניצחה אור לאתמול את ישראל — 1:2 במשחק אימון שסיכם את מסעה של ישראל בהונגריה.

הישראלים ניצחו במערכה הראשונה — 11:15, אך הפסידו בשנייה — 15:13 ולאחר שהובילו (2:8) ובשלישית — 17:15 (לאחר שהובילו 9:14). בין הישראלים הצטיינו: אליעור כגן, יעקב הרשקו ורן פרידמן.

הנבחרת חזרה אמש.

● גאוה: אליפות ישראל לנוער תתקיים בשבת ב־11 לפנה"צ ברמת־השרון.

זווית אישית
ישראל פז

זהירות מהסקת מסקנות

נעים לנצח בהפרש־ענק, בצורה משכנעת, לאחר שבוע־של־שפל. בכל זאת אני ממליץ להיזהר מהסקת מסקנות לגבי נצחונה של מכבי תל־אביב, אמש ביד־אליהו, על דן־בוס ההולנדית. האורחים לא היוו יריב ראוי לשמו. לעתים נראו כמו „פראיירים" ממש.

המחצית הראשונה היתה גרועה. שחקני מכבי ת"א היו מעצבנים. במקום לפצח את הזינוק ההולנדי בשקט וביעילות נולו כל כדורסלני מכבי ת"א, ובמיוחד קווין מאגי, מעצבנות שפגעה במשחק הקבוצתי. דן־בוס מיגרה בהפסקה ב־10 הפרש לא מפני שהיתה טובה אלא בגלל שכדורסלני מכבי ת"א חסרו שטף וריכוז.

במחצית השנייה היה הסיפור שונה. כמה דקות טובות של מכבי ת"א חיסלו כליל את ההולנדים, שלא היו להם כלים לתגובה. רק ליפין סחף את חבריו להתקפות סוערות והסלים, בעיקר בהתקפות מתפרצות, ירדו כברד על דן־בוס. במגרש נראתה קבוצה אחת — מכבי ת"א.

למעשה היה ההבדל בין מכבי ת"א ודן־בוס, לפחות במחצית הראשונה, בכדורסלן אחד: דורון ג'מצ'י. שחקן זה היה במיטבו במחצית הראשונה, בה קלע 27 נקודות ובסיכום — 40. דורון צלף בנוסח־[illegible], מוטט כליל את דן־בוס שלא הצליחה לשמור עליו. יש לקוות שישחק כך גם נגד קבוצות חזקות יותר.

[illegible] למראה משחק [illegible], אבל התמודדות זו אינה משקפת מאומה. הנצחון לא הפתיע, וגם ההפרש לא היה לפני המשחק בלתי־אפשרי.

מנסדורף — לסיבוב השלישי

● טניס

אלופי ישראל והודו בטניס, [illegible] בגביע־דייוויס ברמת־השרון, העפילו לסיבוב השלישי בטורניר הטניס במכסיקו, [illegible]. עמוס מנסדורף, המדורג חמישי, גבר על האמריקאי מארק דיקסון — 6:4, 6:2, וקרישנאן, המדורג 11, ניצח את מייקל שאנג מארה"ב — 7:5, 2:6, 3:6.

בליגה לנשים בכדורעף

הפועל עין־החורש — הפועל כפר־סבא 3:2; הפועל בת־ים — קרית־חיים 3:1; אס"א באר־שבע — אליצור יבנה 3:1; הפועל איחוד עירון — הפועל שער־הנגב 3:1. פרטים במדור יום ראשון.

ברצלונה ניצחה בסלוניקי — 93:107

קבוצת ברצלונה סיבכה אמש את המצב בטבלת בית־הגמר בגביע־אירופה לאלופות בכדורסל כשגברה בסלוניקי על אריס — 93:107, לאחר מחצית ראשונה מרתקת ושקולה — 52:51.

לברצלונה הירבו לקלוע: נוריס 29 וסן־אפיפניו 27. לאריס: גאליס 32 ויאנאקיס 20.

פרטיזן בלגראד הכניעה באולמה, לעיני 7000 צופים, את טרסר מילאנו — 85:92 (47:49), ולמעשה הבטיחה את מקומה בפליי־אוף. לפרטיזן הירבה לקלוע: גרבוביץ (26), ולטרסר: מקאדו (31) ופרמייר (20).

סאטורן ניצחה בקלן את אורתז הצרפתית — 75:84 (38:45). ייקל (25) וורייק (18) הירבו לקלוע לגרמנים.

טבלת בית־גמר

1.	פרטיזן	9	796-852	17
2.	אריס	9	869-827	14
3.	מכבי ת"א	9	851-868	14
4.	טרסר	9	864-835	14
5.	סאטורן	9	884-912	13
6.	ברצלונה	9	840-888	13
7.	אורתז	9	797-790	12
8.	דן־בוס	9	967-836	11

במחזור ה־10 ישחקו: ביום רביעי, 24.2: אורתז — פרטיזן; דן־בוס — טרסר מילאנו. ביום חמישי, 25.2: אריס — מכבי ת"א; ברצלונה — קלן.

מוטי דניאל (מזנק) וגרג קורנליוס ממכבי ת"א מנסים להציל כדור נגד דן־בוס (תצלום: אריה קנפר)

המחזור האחרון לפני אוסטרליה — כל המשחקים מחר

בנתניה — על כל הקופה

מכבי ת"א תבוא לנצח את המובילה * קרב קשה להפועל ת"א בכפר־סבא * דרבי בפתח־תקווה * בני־יהודה (נגד בית"ר ת"א) רוצה פליי־אוף עליון * בית"ר ירושלים — מכבי חיפה, הרחק מהפיסגה * חולון שואפת להפתיע בבאר־שבע

● לאומית

המחזור ה־23, האחרון לפני היציאה לטורניר הקדם־אולימפי באוקיאניה והפסקת הליגה הלאומית למשך שישה שבועות, טומן בחובו מאבקים מסקרנים. אמנם שתי הראשונות — מכבי נתניה והפועל ת"א — ישארו במקומותיהן, אך שאר הקבוצות ינסו לצמצם את הפער בן 7 הנקודות שנוצר. כל המשחקים ייערכו מחר.

● דו־קרב מסקרן יהיה בנתניה, כאשר המוליכה, מכבי נתניה, תארח את הקבוצה המתאוששת של מכבי ת"א. הנתנייתים, המבקשים לשמור על הפיסגה, יצטרכו להיות במיטבם מול קבוצה תל־אביבית שאפתנית, שמטרתה להתברג לפליי־אוף העליון (1—8). יתרון ביתי לנתניה. נסיון תל־אביבי להפתיע. בסיבוב הראשון — 2:2. ישפוט: יעקב שיינר.

● לשנייה בטבלה, הפועל ת"א, צפוי מאבק־צמרת קשה בכפר־סבא, נגד הפועל כפר־סבא, השלישית בדירוג. הכפר־סבאים, שאיכזבו במחזורים האחרונים ובשבת הובסו ע"י מכבי ת"א (3:0), ישתדלו לנצל את ביתיותם, ובמיוחד את החסר של הפועל ת"א (ללא הבלמים זאנה וסגל והמגן דוד הרשליקוביץ — כולם בעונש) — ולגמול ליריביהם שניצחו בסיבוב הראשון — 0:2. נראה כי הפועל ת"א תוכל להיות מרוצה מתוצאת תיקו, כמו לפני שבועיים בגביע־הטוטו (0:0). ישפוט: יאיר טילינגר.

● דרבי בפתח־תקווה: הפועל נגד מכבי. הפועל פ"ת, השוכנת בצמרת, תנסה לנצל את הרפיון השורר בשורות יריבתה העירונית, מכבי פ"ת, ולצבור את 3 הנקודות. תהיה זו הפתעה אם מכבי פ"ת, סוגרת הטבלה, תצליח להלץ נקודה, כמו בסיבוב הראשון — 1:1. ישפוט: אריה פרוסט.

● מאבק מעניין בשכונת־התקוה, בין בני־יהודה ת"א ובית"ר ת"א. המארחים מבני־יהודה, שהתברגו בשבת לבין שמונה הראשונות שיתמודדו בפליי־אוף, יעשו מאמץ עליון לשמור על מקום זה מול קבוצה חזקה מבית"ר ת"א, שבמשחקה ניכרת לאחרונה נסיגה. הביתיות של בני־יהודה עשוייה לאפשר לה לגמול לבית"ר ת"א, שניצחה בסיבוב הראשון — 0:1. ישפוט: צבי שריר.

● משחק ללא־אפשרות יהיה בבאר־שבע, בין קבוצות הפועל באר־שבע והפועל צפרירים חולון. כדורגלני הנגב, שלא ניצחו חמישה משחקים רצופים, ונפלטו ממעגל שמונה הראשונות, יצטרכו להיות במיטבם כדי לנצח קבוצה חולונית, המאיימת לאחרונה — גם בחוץ — על כל יריבותיה. חולון תלך על־כל־הקופה, שכן ברצונה לטפס במעלה הטבלה, אולם תהיה לה זו משימה קשה לנצח בבאר־שבע. בסיבוב הראשון — 0:0. ישפוט: חיים ליפקוביץ.

● בעבר היווה המשחק בין בית"ר ירושלים ומכבי חיפה קרב־פיסגה. מחר ב־2 בבלומפילד יתנהל משחק זה הרחק מהצמרת שכן שתי הקבוצות רחוקות מיכולתן הטובה. בית"ר ירושלים — במקום ה־7, ומכבי חיפה גאנקת בתחתית — מקום 12. האוהדים יהיו מרוצים מתוצאת תיקו, כמו בסיבוב הראשון — 1:1. ישפוט: יצחק בן־יצחק.

● במשחק הראשון בבלומפילד (1) תארח שמשון ת"א את הפועל לוד מהתחתית. כל תוצאה, לבד מנצחון שמשון, תהיה הפתעה. בסיבוב הראשון — 1:1. ישפוט: ראובן סוהיל. השעה הראשית למשחקים — 3 אחה"צ.

טבלת הלאומית
(אחרי 22 מחזורים)

1.	מכבי נתניה	25-39	42
2.	הפועל ת"א	15-24	42
3.	הפ. כפר־סבא	20-25	35
4.	שמשון ת"א	18-24	34
5.	בית"ר ת"א	20-29	33
6.	הפועל פ"ת	27-31	31
7.	בית"ר ירושלים	29-28	31
8.	בני־יהודה ת"א	15-16	28
9.	הפ. באר־שבע	15-15	28
10.	מכבי ת"א	24-30	26
11.	הפועל חולון	20-18	24
12.	מכבי חיפה	24-22	22
13.	הפועל לוד	45-15	15
14.	מכבי פ"ת	38-11	12

משחקי מחר
● בית"ר י־ם — מכבי חיפה
● שמשון ת"א — הפועל לוד
● הפ. באר־שבע — הפ. חולון
● הפועל פ"ת — מכבי פ"ת
● בני־יהודה ת"א — בית"ר ת"א
● מכבי נתניה — מכבי ת"א
● הפ. כפר־סבא — הפ. ת"א

הפועל י"ם — בעימות חוץ עם קבוצת תחתית בעמידר

● ארצית

המוליכה בליגה הארצית בכדורגל, קבוצת הפועל ירושלים, שהופתעה בשבת בנתניה כשנוצחה 2:1 ע"י בית"ר נתניה, תקיים גם היום, במחזור ה־23, משחק חוץ נגד קבוצת־תחתית ממכבי רמת־עמידר.

אמנם מאבק־קצוות אך הירושלמים יצטרכו להתאמץ כדי לא למעוד שוב. בסיבוב הראשון — 1:3 להפועל ירושלים.

● מאבק־צמרת יהיה מחר בקריית־חיים, בו תארח הפועל חיפה, השנייה בטבלה, את מכבי יבנה, הרביעית. תהיה זו הפתעה אם המארחים לא ינצחו, כמו בסיבוב הראשון — 0:2.

● משחק חוץ קשה צפוי מחר לשלישית, הפועל טבריה, שתתמודד ביהוד עם הפועל יהוד, המבקשת להיכלל בין שמונה הראשונות. יהוד מסוכנת במגרשה. בסיבוב הראשון — 2:2.

● קבוצת הפועל רמת־גן תארח מחר ב„מכתש" בגבעתיים את הפועל חדרה, במטרה לגמול לה על נצחונה בסיבוב הראשון — 0:1.

● קרב תחתית יהיה מחר בחולון בין קבוצות הפועל בת־ים (11) והכח רמת־גן (12). הרמת־גנים מנסים להתאושש. בת־ים חייבת להיזהר ממעידה העלולה לדחוק אותה לעבר האזור המסוכן. בסיבוב הראשון — 0:1 לבת־ים.

● כדורגלני מכבי יפו יעשו מחר מאמץ לנצל את ביתיותם ולגבור על הקבוצה הטובה של בית"ר נתניה, שתבוא במוראל גבוה לאחר נצחונה בשבת על המוליכה מהפועל ירושלים (1:2). בסיבוב הראשון — 0:1 למכבי יפו.

● מכבי שעריים תארח מחר את סוגרת הטבלה, הפועל עכו, עם סיכויים טובים לנצחה. בסיבוב הראשון — 0:0.

בריה"מ — ארה"ב 5:7

נבחרת ההוקי־קרח של ברית־המועצות ניצחה את ארצות־הברית — 5:7, במשחקי־החורף האולימפיים בקלגארי, קנדה.

שיא עולמי נקבע בהחלקה למרחק 5000 מטר על־ידי השבדי גוסטאבסון, שעבר את המרחק בזמן של 6.463 דקות.

הפתעה היתה בגלישה בעקלתון הרגיל כשהמועמד לנצחון, זורבריגן משווייץ, כשל ואת מדליות־הזהב והכסף נטלו גולשים מאוסטריה. המנצח היה ליאונארד שטוק.

● מירוץ עין־גדי ה־6, על־שם גיורא רון ז"ל, ייערך בשבת ב־1.30 במרחצאות עין־גדי. יתקיימו מירוצים תחרותיים ל־10 ו־25 ק"מ ומירוץ עממי לנוער ל־4 ק"מ.

ג'ון או איוואן

הסניגור ג'ון גיל חתם סיכומי ההגנה: „חיי דמיאניוק בידיכם"

מאת מרדכי בן טל, כתב עתי"ם

תקרית דרמטית אירעה אתמול עם סיום סיכומי ההגנה, במשפט דמיאניוק, כאשר בני משפחתו של הנאשם קמו וקראו לעבר התובע מיכאל שקד — „שקרן", ובתו של הנאשם פרצה בבכי, ומתחה בצעקות עד שהוצאה מן האולם.

התקרית אירעה לאחר שניתנה רשות לתובע שקד, בתום סיכומי ההגנה, להגיב על דברי הסניגור פול צ'ומק, שטען כי התביעה לא היתה הוגנת ולא שיתפה פעולה בצורה מלאה עם ההגנה להשגת מיסמכים הנמצאים בידי שלטונות ארה"ב. כן טען צ'ומק, שהתביעה לא עשתה מאמצים להשיג גם את המיסמך שכתב אחרי המלחמה ניצול טרבלינקה אליהו רוזנברג, על מה שעבר עליו במחנה ההשמדה, ובו כתב כי איוון האיום נהרג במרד שפרץ בטרבלינקה.

התובע שקד הביע פליאה על טענה זו, ואמר שהתביעה התנהגה בהחלט בהגינות. מתחילת המשפט, שנמשך שנה ויומיים, גילתה התביעה שיתוף פעולה מלא עם הסניגוריה לאורך כל הדרך, אמר, כל החומר הועתק והועבר לידי הסניגוריה בצורה מסודרת ומקוטלגת וכל בקשה של הסניגורים במהלך המשפט התמלאה.

בעניין המיסמכים האמריקניים, אמר שקד, מדובר בתעודות ניצולים הנמצאות בידי שלטונות משרד המשפטים האמריקני. החומר הזה חסוי שם, והתביעה לא יכלה להתערב בעניין, הבהיר שקד.

בשלב זה אירעה התפרצות בני משפחת הנאשם דמיאניוק שקראו לעבר עו"ד שקד: „שקרן". בתו של הנאשם פרצה בבכי והמשיכה בקריאות עד שהוצאה מאולם בית המשפט.

בתום דבריו הקצרים של עו"ד צ'ומק, השמיע הסניגור השלישי, ג'ון גיל, את סיכומיו.

הסניגור האמריקני שהשתתף במשפט מתחילתו, ושהורה במהלכו התייחס בתחילת דבריו לתפקיד הקשה שהוטל עליו, לדבריו, לחקור חקירה נגדית את ניצולי השואה. קשה לי להסביר את תחושתי כאשר ניגשתי לבצע את המשימה הזאת — אמר — וכאשר עמדתי מול אותם ניצולים שעברו את זוועות טרבלינקה, סוביבור, בלזץ ומחנות אחרים.

ואולם, אמר, אין לתת לרגשות להתגבר, וחייב כל צד במשפט זה לחתור לחשיפת האמת. יש מקרים, טען, בהם הרגש מעוות את האמת, ובית המשפט חייב להביא זאת בחשבון.

בסוף סיכומיו יצא הסניגור ג'ון גיל בקריאה דרמטית לבית המשפט: „החומר כבר איננו בידינו. ההכרעה עברה אליכם. החלטתכם צריכה להתבסס על העקרון היסודי שהוא — הוכחה מעבר לכל ספק סביר".

הוא סיים את דבריו בקריאה לשופטים: „מוטלת עליכם חובה קשה מאוד. חיי דמיאניוק בידיכם".

כאמור, ישמיעו השופטים דב לוין, דליה דורנר וצבי טל את הכרעת הדין בעוד מספר חודשים. (עתי"ם)

המשכים

שמיר: אין תוכנית

דליה שהורי

(סוף מעמוד ראשון)

כלל בתוכנית מדינית אמריקנית, אלא ברעיונות שונים המועלים ומורדים. „מי שטוען שיש תוכנית אמריקנית, חוטא לאמת. הכל הוא בגדר רעיונות ומחשבות שלא נשארים סטאטיים", אמרו המקורות.

„תוכנית מגובשת"

לעומת זאת הבהירו מקורות בלשכת שר החוץ, כי יש תוכנית אמריקנית מגובשת, שאנשי ראש הממשלה ובראשם הח"כים דן מרידור ואהוד אולמרט כבר ניסו — ללא הועיל — להכניס בה שינויים, בביקוריהם בוושינגטון. מרידור ואולמרט נענו שניהם בנפרד על־ידי עוזר מזכיר המדינה ריצ'רד מארפי, כי זהו „נייר תפיסה" אמריקני, היחיד שיש לו סיכוי להצליח ולא בא בחשבון להכניס בו שינויים בשלב זה.

המקורות בלשכת שר החוץ אמרו עוד, כי מבחינה טאקטית נוח לאמריקנים להגיד (כפי שכנראה אמרו לאנשים בלשכת ראש הממשלה) שאין להם תוכנית סדורה. זאת מאחר שהם מעדיפים להוריד את רעיונותיהם לשמיר טיפין טיפין וכן אין להם כל עניין לדבר על „תוכנית" מוגמרת לפני פגישת שולץ עם שר החוץ הסובייטי שוורנאדזה.

3 צוותי עבודה

המקורות בלשכת שר החוץ הסכימו, כי שולץ אמנם לא ינסה לכפות על שמיר דבר באורח גלוי, אך לדעתם במירה שרעיונות התוכנית האמריקנית ייעצרו על־ידי שמיר, עשוי שולץ לרמוז אל עבר שמיר, בדבריו לכלי התקשורת בסיכום ביקורו, ולהאשים אותו בעיכוב תהליך השלום.

במשרד החוץ מונו שלושה צוותי עבודה לקראת ביקור שולץ: צוות לעניין הסדר־הביניים, בראשות חיים קוברסקי, שניהל בשעתו את שיחות האוטונומיה ברדרג הפקידים; צוות לעניין הסדר־הקבע, בראשות המשנה למנכ"ל משרד החוץ לשעבר חנן בר־און, וצוות הניגוי, שירכז את כל תהליך העבודה והמגעים, בראשות המנכ"ל המיועד ד"ר יוסיביילין. בצוות זה יהיו חברים גם מנכ"ל משרד החוץ אברהם טמיר, היועץ המדיני של שר החוץ ד"ר נמרוד נוביק ומנהל המחלקה למחקר מדיני אריה לוין.

ללא תיאום פנימי

לשכת שר החוץ הציעה ללשכת ראש הממשלה, כי יוקמו צוותי עבודה משותפים לשתי הלשכות, אך ספק אם שמיר ייענה להצעה זו.

יחית דיון בקבינט

תוך חיעצות להביעת שרי מפלגת העבודה לקיים דיון מדיני לקראת ביקור שולץ, החליט ראש הממשלה לקיים דיון מדיני בקבינט, בישיבתו ביום ד' הבא.

דורית גבן

(סוף מעמוד ראשון)

פרס המשיך ואמר, „אין לנו בעייה עם הסדר־ביניים. ללא יש". הוא ציין כי בעקבות הסכם קמפ־דייוויד לא הגיעו להסכם על אוטונומיה בגלל 20 אחוז מן הנושאים, שהם 100 אחוז של הבעייה כמו למשל מקור הסמכות. האם מועצת המינהל תוכל להתקין תקנות ולחוקק חוקים; שאלת המים ושאלת האדמה, וכמו כן האם ערביי מזרח ירושלים יהיו בעלי זכות הצבעה על מועצת המינהל. לדברי פרס מפלגת העבודה גם קיבלה הצעה האמריקנית לגבי פרק מקוצר על הסדר הקבע, והא הפרק כי ב־82 הופתעה ממשלת הליכוד עם תוכנית רייגן והתנגדה לה ואילו שמפלגת העבודה אמרה כי היא מוכנה לקבל אותה כיומנת, אך לא התחייבה לקבל אותה כתוכנית. אם לנו גם בעייה עם סדר הזמן, הסדר הקבע יקדים את הסדר הביניים, ואין לנו גם בעייה של הזמנים — אמר פרס. הבעייה לליכוד שאל ואם הליכוד יגיד „נייט" גם עכשיו. הליכוד יגיע שגיאה כאשר יצר רושם שמדינה נמצאת בכיס והוא הולך עם קופסא עכשיו הוא יצטרך להגיד „נייט" לא רק לערבים ולשלום אלא גם לאמריקנים.

מפחד מדמוגרפיה

שר החוץ אמר כי לאחר שלוש שנים וחצי של ישיבה בממשלה עם הליכוד „אני לא מכיר אף תוכנית אחת שלהם המאפשרת פתיחת מו"מ כדי לפתור את הסכסוך הישראלי ערבי וכדי ליישב את הבעיה הפלשתינית בדרך מדינית". פרס חזר ואמר כי הוויכוח אינו על שטחים אלא על תושבים. מה יהיה עזה? שטחה? או אוכלוסייתה? הכפלה האוכלוסייה הרצועה. איך מקבל שאם נוותר על עזה נוותר על יפו או ואדי ערה. אנחנו לא נבחנו מהאבנים, אנחנו נבהלנו מהפצצה טיקה הדמוגראפית — אמר. פרס ציין את מרכיב הזמן ואמר כי אם עכשיו לא ייצא שום דבר מה תהיה הפסקה של שנתיים, שנה בה תלך לאיבוד ועוד שנה יקח לארגן מיניסטראציה האמריקנית החדשה להתארגן. אין גם כל ודאות, אם, שהאדמיניסטראציה האמריקנית הבאה תהיה ידידותית כמו זו הנוכחית.

פרס סיפר כי בקרב שרי מפלגת העבודה אין חילוקי־דיעות. כולם חשים שהזמן הולך ונגמר. אף אחד לא שר סרנדות, יש בעייה. צריך עם פתרון מריני. אף אחד לא יודע מה בוער. כולנו מוכנים לסחור ומאוחדים בכך שיש צורך להתקדם בתהליך השלום. אני מקווה שתהליך השלום יתחיל באפריל, אם לא, אני לא יודע מה נחליט. הבחירות הבאות יהיו בין שתי דרכים. שנות 2 מה, אמר.

המשביר לצרכן

21.2 - 26.2.88

הרנחות בגדולות שלוש השבוע

St Michael

כולל מוצרי היוקרה: Marks & Spencer בבתי הכל-בו ובחנות סנט מייקל בקניון אילון

חליפות לנשים
ז'קטים ובלייזרים לגברים
טרנינגים וסווטשרים לנשים וילדים
חלוקים לנשים
כל המבחר
25% הנחה

שמלות כל המבחר
סריגים לנשים כל המבחר
סריגים לגברים "יורניט"
מגפיים ונעלים לנשים וילדים
30% הנחה

סריגים איטלקים לנשים כל המבחר
חולצות SABI לגברים
פיז'מות מודפסות לילדים תוצרת אנגליה
מבחר טרנינגים לילדים תוצרת ארה"ב
40% הנחה

הזדמנות השבוע - חצאיות ומכנסי עור לנשים 40% הנחה
עד אזילת המלאי

קניית השבוע
תרמוס כד HELIOS 1 ליטר
רק 18.50 ש"ח

אריט ARIT
מוצרי מלמין מקושטים למטבח
•צלחות•קערות•מגשים
20% הנחה

קרנבל פורים

מבחר גדול של תחפושות ואביזרי פורים במחירים מיוחדים

•נינג'ה •רמבו •רובוטים •דובונים •ליצנים
•מסכות •פאות •פעלולים •אקדחים •כובעים

הגרלת פרסים:
פרס ראשון חדר ילדים ברג
כולל: מיטת נוער, שולחן כתיבה וארון
•2 זוגות אופניים •סקטים •בובות •ומכשירי ווקי-טוקי

דוד קיטור אקונומט

תפוקה מ־300 עד 5000 ק"ג קיטור לשעה

● אוטומטיקה מלאה ● נצילות גבוהה
● מבנה קומפקטי ● בנוי לפי תקן אירופאי

הנדסת חימום בע"מ

חיפה, שד' ההסתדרות 62, ת.ד. 484

טלקס

● סיוע לקיבוצים צעירים

חבר הנאמנים של הסוכנות החליט אתמול בישיבתו בירושלים על הכנת תוכנית סיוע רב־שנתית לקיבוצים צעירים עם השלמת הסיוע למושבים.

מדובר בסיוע בסך 100 מיליון דולר לארבע שנים שיוענק ל־44 קיבוצים צעירים מכל הזרמים. 50 מיליון דולר מיועדים לחיסול חובות והשאר נועד למימון פיתוח המשקים, כאשר הממשלה תעניק 50 מיליון דולר נוספים למטרה זו. על כך מסרו דב מרר וחנן כהן, נציגי מפ"ם בהנהלה ובחבר הנאמנים שהשתתפו בגיבוש ההחלטה.

יוסף גלילי

● פארק לבילוי ובידור בחולון

פארק לבילוי ובידור על שטח של 500 דונם יוקם בקריית־שרת בחולון על־ידי חברה לאחזקה שבבעלות עיריית חולון. עבודות הכשרת הקרקע יתחילו תוך כמה שבועות.

עלות הפרויקט 22 מיליון דולר שיושקעו ברובם על־ידי יזמים פרטיים ובחלקם על־ידי עיריית חולון. בשלב הראשון יוכשרו 200 דונם והיתר בשלב ב'.

מנהל החברה, רפאל מנור, מסר, שבפארק יוקמו אגם מים, מתקני שעשועים, דיסקוטקים, בתי־מסחר ובו שטחי ירק רבים.

אשר שילוני

● כנס סופרים על יחסי ישראל והערבים

אגודת הסופרים העבריים תקיים כנס סופרים ראשון מסוגו לדיון על יחסי ישראל והאוכלוסייה הערבית.

בכנס, שיתקיים בבית הסופר בתל־אביב, ישתתפו הסופרים והמשוררים חנוך בר־טוב, חיים סרי, משה דור ונעמי פרנקל. הפתיחה יו"ר אגודת הסופרים, יעקב אורלנד.

יועץ התקשורת של אגודת הסופרים, צבי רימון, מסר, כי הכנס נועד לאפשר לסופרי ישראל מכל קצות הקשת הפוליטית להשמיע קולם בנושא זה של יחסי ישראל והערבים. הכנס יהיה פתוח לקהל הרחב. (שע"ח)

איש השב"כ החשוד בגרימת מותו של עוור יועמד לדין

מאת בצלאל עמיקם, כתב „על המשמר"

איש השב"כ החשוד בגרימת מותו של מוחמד עוור, שנעצר ונמצא מת בכלאו, יועמד לדין.

היועץ המשפטי לממשלה, שהורה לבדוק את השתלשלות הפרשה לפרטיה ומינה לצורך זה חוקר מיוחד מפרקליטות מחוז ירושלים, הגיע למסקנה, כי מחומר הראיות עולה לכאורה שמותו של עוור נגרם כתוצאה מרשלנות.

חריש פנה לפרקליטות להכין תביעה פלילית נגד אותו איש השב"כ.

באותה פרשה קשורים שני אנשי שב"כ נוספים שיועמדו לדין משמעתי כחשודים בדיווח כוזב לממונים עליהם.

שנה מאסר לקצין משטרה על שוחד ושיבוש הליכי משפט

אליהו לושי (42), שהיה סגן מפקד משטרת בת־ים בדרגת רב־פקד והורשע בלקיחת שוחד ושיבוש הליכי משפט, נידון אתמול בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב לשנת מאסר בפועל ושנה נוספת על־תנאי בגין עבירות אלה.

רחמים תלמיד (58), המכונה „שחטה", שהורשע במתן השוחד ללושי, נידון אף הוא אתמול למאסר של 3 חודשים בפועל ו־5 חודשים על־תנאי, וכן קנס כספי בסך 3,000 ש"ח.

בכתב האישום נגד השניים נאמר, כי ב־1984 נעצר אחיינו של „שחטה" בעוון עבירת סמים. „שחטה" פנה ללושי, שהיה סגן מפקד משטרה בבת־ים וביקש ממנו להתערב בפרשת מעצרו של האחיין וללוותו לתחנת המשטרה בראשון־לציון שם היה עצור.

לאחר שהאחיין, יוסף תלמיד, הורשע ונידון למאסר, פנה „שחטה" ללושי וביקש ממנו את עזרתו בהבטחת תנאי מעצר נוחים לאחיין והעברתו מכלא רמלה לכלא אחר.

בכתב־האישום נטען, כי כמה ימים לאחר מכן, ולאחר התערבותו של לושי, הועבר יוסף תלמיד מכלא רמלה לכלא מעשיהו וקצת אחר־כך קיבל לושי שוחד „משחטה" בצורת הלוואה בסך 200 אלף שקלים בריבית נמוכה מזו שהיתה מקובלת באותה תקופה בשוק.

לושי הורשע גם בעבירה נוספת, של שיבוש הליכי משפט, כאשר יעץ לידידתו שנגדה הוצא צו עיקול, להעביר את הרהיטים והפריטים היקרים מביתה לביתו כדי למנוע את עיקולם.

לפי בקשת הסניגור, עו"ד ששי גז, רחה השופט אליהו מצא את תחילת ריצוי העונש של לושי ב־45 יום, עד הגשת ערעור לבית־המשפט העליון. גם מאסרו של „שחטה" נרחה, לאחר שסניגורו, עו"ד אמיר שפצירה, ביקש להמיר את עונשו במתן עבודות שירות.

(עתי"ם)

אשת רב חשודה בהשתייכות לכנופיית שודדי הכספומטים

אשת רב מפרדס־חנה, בת 37, אם לשישה ילדים ומחנכת במקצועה, נעצרה אתמול בבית־משפט השלום בתל־אביב ל־5 ימים כחשודה בחברות בכנופייה שבצעה את השוד של 410 אלף ש"ח מחברת „ש.ב.א" בבית „כלל" בתל־אביב. שמה נאסר לפרסום.

המשטרה מייחסת לחברי הכנופייה שורת עבירות, ביניהן יבוא וסחר בסמים קשים, שוד מזויין וגניבת 12 כלי נשק ממחנה צבאי בצפון הארץ. על־פי החשד בוצע השוד המזויין בבית „כלל" בחלק מכלי נשק אלו.

נציג המשטרה, פקד דן אהרון ממפלג התשאול במשטרת תל־אביב טען בבית המשפט כי החשודה נסעה יחד עם כמה מחברי הכנופייה והשתתפה בביצוע עסקת סמים. לטענתו, היא גם פעלה במשך זמן רב בכנופייה וסייעה לחבריה בביצוע עבירות חמורות. שיחרורה ממעצר עלול לחבל בהמשך החקירה, טען.

החשודה, שחיתה נרגשת מאוד, סיפרה, שהיא שובתת רעב מזה יומיים. היא הכחישה את החשדות המיוחסים לה וטענה כי השתתפה בנסיעה ללוד מטעמים של ביקור חולים בלבד. היא סיפרה, כי היא מסייעת משך שנים ארוכות למשטרה ודרשה כי ישחררוה מייד.

עו"ד דוד יפתח, המייצג חשודים אחרים מכנופייה זו, קיבל על עצמו להגן גם עליה. הוא סיפר כי לחשודה תינוק בן שנתיים וביקש לשחררה.

השופטת דבורה ברלינר ציינה בהחלטתה, כי היא מתחשבת במצבה של החשודה אולם הדגישה, כי הגירסה אותה היא מסרה בקשר לנסיעה ללוד אינה מתיישבת בחלקה עם הראיות המצויות בידי המשטרה. „התמונה שמתקבלת היא שהחשודה הייתה מעורבת במהלך פעילותם של אותם אנשים שנעצרו", אמרה השופטת והאריכה את מעצרה של אשת הרב ב־5 ימים. (עתי"ם)

החופשיות עלו השבוע ב־810 מיליון ש"ח

מאת אלחנן הורוביץ, כתב „על המשמר"

על אף המלצות ועדת ששינסקי נסתיים אתמול שבוע המסחר בבורסה בעליות שערים מרשימות, שזה זמן רב לא היה כמותו. המניות החופשיות עלו ב־810 מיליון ש"ח ב־5 ימי המסחר של השבוע.

כל מדדי השערים של המניות עלו גם אתמול — אך במידה קטנה יותר לעומת שלשום. מדד המניות הכללי עלה אתמול ב־1.65%. המניות החופשיות עלו ב־2.2%.

גלגלי הבורסה

מניות הבנקים שבהסדר עלו ב־1.34%. העלייה הגדולה ביותר היתה אתמול במניות חיפושי נפט וגז, שעלו ב־5 אחוזים. הביקושים למניות החופשיות הסתכמו ב־6.1 מיליון ש"ח והיו כמעט פי־שלושה גדולים יותר, לעומת ההיצעים שהסתכמו ב־2.2 מיליון ש"ח.

סל המטבעות עלה אתמול ב־0.06% ל־1.7172 ש"ח, כעוד ששער הדולר היציג ירד ב־0.09% ל־1.5894 ש"ח. דולר נוסעים — 1.8812 ש"ח. דולר שחור נע בין 1.62 ל־1.63 ש"ח.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 18.2.1988

	יחידה	מזומנים: קניה	מזומנים: מכירה	העברות והמחאות: קניה	העברות והמחאות: מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.7082	1.7296	1.7172
דולר אמריקני	1	1.55	1.62	1.5806	1.6004	1.5894
מרק גרמני	1	0.91	0.96	0.9284	0.9400	0.9326
לירה שטרלינג	1	2.72	2.85	2.7669	2.8014	2.7804
פרנק צרפתי	1	0.26	0.28	0.2742	0.2776	0.2759
ין יפאני	100	1.19	1.25	1.2161	1.2312	1.2207
גילדן הולנדי	1	0.81	0.85	0.8254	0.8357	0.8307
פרנק שווייצרי	1	1.11	1.16	1.1265	1.1405	1.1326
כתר שבדי	1	0.25	0.27	0.2610	0.2643	0.2622
כתר נורווגי	1	0.24	0.25	0.2462	0.2492	0.2474
כתר דני	1	0.24	0.25	0.2429	0.2459	0.2440
מרק פיני	1	0.37	0.39	0.3824	0.3871	0.3847
דולר קנדי	1	1.22	1.28	1.2459	1.2615	1.2530
דולר אוסטרלי	1	1.09	1.17	1.1308	1.1449	1.1375
ראנד דר' אפריקני	1	0.46	0.77	0.7598	0.7693	0.7643
פרנק בלגי	10	0.43	0.46	0.4432	0.4487	0.4456
שילינג אוסטרי	10	1.30	1.36	1.3202	1.3367	1.3289
לירה איטלקית	1,000	1.24	1.31	1.2609	1.2767	1.2661

יישר כח
לידיד ביתנו
אורי גורדון
בהיבחרו למנהל מחלקת העליה של הסוכנות היהודית
קיבוץ יקום

צוותא לתרבות מתקדמת

מא"ני

חחלה מכירת הכרטיסים לשבת, 12.3 יום ד', 24.2 ב־19.30 וב־21.30 נותרו עדיין כרטיסים בודדים.

תיאטרון
„עד שבסוף", ס. בקט — חיום 19.2, ב־15.00.
„סולמות" ב', 22.2 ב־20.30
„ברוורס". ג', 23.2 ב־20.30
„קידוש" ח', 25.2 ב־20.30

בידור
מופע בנאי „גשם" שי חיימן ולהקה מקומית „סאמי" — היום, 19.2 ב־22.00 ובחצות; שבת, 20.2 ב־21.00; ד', 24.2 ב־19.30 וב־21.30
„מועדון הוידאו בצוותא" — בהנחיית יואב קוטנר: אהוד בנאי מגיש וידאו לפי בחירתו ח', 25.2 ב־23.00

מוסיקה
שחרית 11:11 — פנינה זלצמן (פסנתר), ברוס ויינשטיין (אבוב), עלי אבן (קלרניט), זאב דורמן (בסון) וגמרי לנג (קרן). מיצירות שומן, גלינקה ובטהובן — שבת, 20.2 ב־11.00
„מועדון שירת המקהלה" — מפגש שירה עם תווים. מנחה ומנצח: סטיב סלואן, עם המקהלה הקמרית באר־שבע, בניצוחה של יעל וגנר. בתכנית: הרקוויאם של מוצרט — א', 21.2 ב־20.30

עיון
המדרשה למחשבה סוציאליסטית — „חיבט חדש על המהפכה הצרפתית" עם ד"ר דב ברנר — ג', 23.2 ב־16.30

בצוותא מוצגת תערוכתה של אלאמר ירדן

בפלילים

970 ק"ג בשר פיגולים הושמדו בצומת מורשה

מאת יהושע מרקוס, כתב „על המשמר", וסוכנות עתי"ם

970 ק"ג בשר עוף הושמדו אתמול בצומת מורשה על־ידי חוליית בריקה של המחלקה הווטרינרית בתל־אביב לאחר שנבדק ונמצא כי הוא בשר פיגולים ואינו ראוי למאכל אדם.

הבשר היה במשאית שנסעה מכביש חוצה שומרון לכיוון תל־אביב. נהג המשאית שהוביל את הבשר, תושב יפו בן 24, נעצר לחקירה ושוחרר. במשטרה חוקרים את מקור הבשר ויעדו.

במחלקה הווטרינרית באיזור תל־אביב מקיימים בחודשים האחרונים פיקוח הדוק בצמתי דרכים, לאחר שכמויות גדולות של בשר ודגים, שאינם ראויים למאכל, מגיעים לשווקים, ונמכרים במחירים מוזלים בתוך שכונות מגורים.

רופאים וטרינרים רואים תופעה זו כמסוכנת מאוד לבריאות הציבור.

2 נערים חשודים בשוד באמצעות אקדח צעצוע

מאת יואב אביב כתב „על המשמר"

שני נערים בני 15 מעכו נעצרו כחשודים בביצוע שוד בסוכנות דואר בעכו באמצעות אקדח צעצוע. כן נעצרה אמו של אחד מהם החשודה בשותפות לאחר מעשה.

המקרה אירע לפני כ־4 חודשים. שני צעירים נכנסו לסוכנות הדואר ובאמצעות מה שבעלת הסוכנות חשבה כאקדח שדדו ממנה 5400 ש"ח. המשטרה פתחה בחקירה ולפני שלושה ימים נעצרו שני הקטינים, שום חוסים באחד המוסדות בצפון, כחשודים בביצוע פריצות שהיו באיזור. במהלך חקירתם הודו כי הם ששדדו את סוכנות הדואר.

אחד הנערים קנה אופנוע מכספי השוד ואמו שנחקרה על כך טענה שהיא אשר נתנה לו את הכסף. בעקבות זאת נעצרה אף היא.

השניים שיחזרו את השוד והם יואשמו גם בביצוע מספר רב של פריצות שהיו בעכו בחודשים האחרונים.

מואשם בהשלכת בקבוקי תבערה בוואדי ערה

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

כתב־אישום ראשון בפרשת השלכת בקבוקי התבערה על אוטובוס התלמידים בוואדי ערה הוגש בבית־המשפט המחוזי לנוער בחיפה.

בכתב־האישום טוענת התובעת, עו"ד אירית שטיין מפרקליטות מחוז חיפה, כי הנאשם, קטין בן 17 מכפר ערה, השליך ב־20 בינואר 88' יחד עם חבר נוסף שני בקבוקי־תבערה, שהורכבו מבקבוק ממולא נפט אליו חובר פתיל רולק, על אוטובוס של המועצה האזורית יזרעאל.

באוטובוס נסעו 40 תלמידים ומלווים מקיבוץ עין־דור שהיו בדרכם מתל־אביב לקיבוץ ואחד הבקבוקים פגע בשמשת האוטובוס.

התובעת טוענת, כי בעשותו כך סיכן הנאשם חיי אנשים בנתיב תחבורה במזיד.

עונד מדליון אש"ף נעצר עד תום משפטו

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

איברהים כנאענה בן 21 מעראבה הואשם אתמול בבית־משפט השלום בעכו בהזדהות עם ארגון טרוריסטי ונעצר עד תום ההליכים נגדו.

בכתב־האישום נטען, כי בתחילת פברואר השנה נמצא הצעיר בכפרו כשלצווארו צעיף מצמר סרוג בצבעי דגל אש"ף וכן מדליון בצורת מפת ישראל שעליו מצוייר דגל אש"ף.

סניגורו של הנאשם, עו"ד וקים וקים, הגיש אתמול ערר לבית־המשפט המחוזי כתיפה על מעצרו של מרשו עד תום ההליכים בטענה, כי ספק אם מדובר בעבירה של הזדהות עם ארגון טרוריסטי.

לאילן שרמי ולמשפחה
משתתפים בצערכם במות האב
ישעיהו שרמי ז"ל
קיבוץ דביר

לדינה בן־צבי ולמשפחה
אתכם באבל במות
האחות
קיבוץ דן

אנו משתתפים באבל על מותו של
ד"ר מרטינוביץ ז"ל
תנחומים למשפחה
קיבוץ משמר העמק